

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN TMS 17
KİRALAMA İŞLEMLERİ STANDARDI İLE YASAL
DÜZENLEMELER AÇISINDAN İNCELENMESİ VE
MUHASEBE UYGULAMALARI

Mustafa AKAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Yunus CERAN

KONYA-2019

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

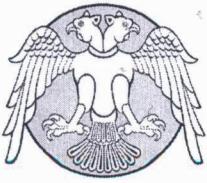
BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	MUSTAFA AKAT	
Numarası	164227031015	
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME/ MUHASEBE VE FİNANSMAN
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tezin Adı	Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı ile Yasal Düzenlemeler Açısından İncelenmesi ve Muhasebe Uygulamaları	

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası

(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	MUSTAFA AKAT
	Numarası	164227031015
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME / MUHASEBE VE FİNANSMAN
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	PROF. DR. YUNUS CERAN
	Tezin Adı	FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN TMS 17 KİRALAMA İŞLEMLERİ STANDARDI İLE YASAL DÜZENLEMELER AÇISINDAN İNCELENMESİ VE MUHASEBE UYGULAMALARI

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı İle Yasal Düzenlemeler Açısından İncelenmesi Ve Muhasebe Uygulamaları** başlıklı bu çalışma 27 / 06 / 2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Prof. Dr. Yunus CERAN	Danışman	
Prof. Dr. Mustafa AY	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi M. Nuri SALUR	Üye	

ÖNSÖZ

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik meslek hayatıma da faydalı olacağı varsayımıyla, tez konusu olarak Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı ile Yasal Düzenlemeler Açısından İncelenmesi ve Muhasebe Uygulamaları konusunu seçtim. Ancak, tezimi yazarken, TMS 17 Standardının yanı sıra diğer TMS Standartlarını ve vergi kanunlarını derinlemesine inceleme ve değerlendirme fırsatı buldum. Bu sayede beklentilerimi fazlasıyla gerçekleştirmiş olmanın mutluluğunu yaşıyorum.

Tez danışmanlık isteğimi kırmayarak beni onurlandıran, çalışmamın her safhasında desteğini esirgemedi yapıcı eleştirileri ile beni cesaretlendiren ve büyük bir metanetle bana değerli vaktini ayıran, sevgili hocam sayın Prof. Dr. Yunus CERAN' a şükranlarımı sunuyorum. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden mezun olduğum 2000 yılından bu tarafa, yüksek lisans yapmak en büyük hedefimdi. Şu anda bu hedefime ulaşmış olmanın haklı gururu ve heyecanı içindeyim.

Tez çalışmalarım esnasında kendilerine zaman ayıramadığımdan dolayı planlarını erteleyen ve sabırla beni bekleyen sevgili kızlarım Emine Ezgi AKAT ve Elif AKAT' ın bu gururu ve heyecanı benden daha fazla yaşadıklarını görebiliyorum. Sevgili kızlarıma ve her zaman yanımda olan sevgili eşim Müşerref AKAT' a çok teşekkür ediyorum.

MUSTAFA AKAT

KONYA-2019

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı	MUSTAFA AKAT	
Numarası	164227031015	
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME/ MUHASEBE VE FİNANSMAN
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yunus CERAN
Tezin Adı	Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı ile Yasal Düzenlemeler Açısından İncelenmesi ve Muhasebe Uygulamaları	

ÖZET

Günümüzde firmaların işletme sermayesi ihtiyacı günden güne çoğalırken kıt kaynakların olması ve öz sermayenin maliyetinin yüksek olması firmaları orta ve uzun vadeli alternatif finansal yöntem arayışlarına sokmaktadır. Bu alternatif finansal yöntemlerinden bir tanesi de varlıkları satın almak yerine kiralamaktır. Finansal kiralama ile bir varlığın bütün fayda ve risklerini elde etme fikri firmaların sermayelerini etkin ve verimli bir şekilde kullanabilmeleri açısından son derece önemli bir yöntemdir. Finansal kiralama bu anlamda orta ve uzun vadeli bir finansman tekniğidir. Türkiye’de finansal kiralama uygulamalarının muhasebeleştirilmesiyle ilgili yapılan yasal düzenlemelerin içerisinde en önemlileri VUK’nun mükerrer 290.maddesi ile yapılan düzenlemeler ile TMS 17-Kiralama İşlemleri standardıdır. Finansal kiralama uygulamalarının muhasebeleştirilmesine dönük işlemler arasında daha önceleri önemli bir takım farklılıklar olmakla beraber, son zamanlarda yapılan bu yasal düzenlemeler ile farklılıklar ciddi anlamda ortadan kaldırılarak bir muhasebe uygulamaları bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmamızda finansal kiralama uygulamalarının TMS 17 standardına ve yasal düzenlemelere göre inceleyerek gerek kiracı gerekse kiralayanın uygulayacağı muhasebe politikalarındaki benzerlikler ve farklılıklarını ortaya koymaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Finansal Kiralama, TMS 17.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	MUSTAFA AKAT	
	Numarası	164227031015	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME/ MUHASEBE VE FİNANSMAN	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yunus CERAN	

Tezin Adı

EXAMINATION OF FINANCIAL LEASING
TRANSACTIONS WITHIN TAS 17 LEASING
STANDARDS AND LEGAL ARRANGEMENTS AND
ACCOUNTING PRACTICES

SUMMARY

Nowadays, while the need for working capital of the companies increases day by day, scarce resources and the high cost of own capital make them looking for alternative medium and long term financial methods. One of these alternative financial methods is to rent the assets instead of buying them. The idea of obtaining all the benefits and risks of an asset through financial leasing is an extremely important method for companies to use their capital effectively and efficiently. In this sense, financial leasing is a medium and long term financing technique. Among the most important of legal regulations related to the accounting of leasing practice in Turkey of Tax Procedure 290.madde repeated with the arrangements made by the IAS 17-Leases standard. Although there were some important differences between the transactions regarding the accounting of financial leasing applications, the recent legal arrangements have attempted to eliminate the differences in a significant manner and to ensure the integrity of accounting applications. In this study, we have examined financial leasing practices in accordance with IAS 17 standard and legal regulations and tried to reveal the similarities and differences in accounting policies to be applied by both the lessor and the lessor.

Keywords: Financial Leasing, IAS 17.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
TEZ KABUL FORMU	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FINANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ VE TÜRKİYE MUHASEBE/FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

1.1. Finansal Kiralama Tanımı	3
1.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Tarihsel Gelişimi.....	4
1.2.1. Finansal Kiralama İşlemlerinin Dünyada Gelişimi.....	5
1.2.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Türkiye’de Gelişimi	6
1.3. Finansal Kiralamanın Unsurları.....	7
1.3.1. Kiralayanın Finansal Kiralama İşlemini Yapmaya Yetkili Olması	8
1.3.2. Sözleşmeye Konu Olan Malın Kanunda Belirtilen İstisnalardan Biri Olmaması	8

1.4. Finansal Kiralamannn Özellikleri.....	10
1.5. Finansal Kiralama Konusu Olabilecek Varlıklar.....	11
1.6. Finansal Kiralama Türleri.....	13
1.6.1. Kiralamanın Süresi Bakımından Türleri.....	13
1.6.1.1. Faaliyet Kiralaması Türü	13
1.6.1.2. Finansal Kiralama Türü	14
1.6.2. Kiralamanın Tarafları Bakımından Türleri.....	17
1.6.2.1. Direkt (Dolaysız) Kiralama.....	17
1.6.2.2. Endirekt (Dolaylı) Kiralama	17
1.6.3. Diğer Finansal Kiralama Türleri.....	18
1.6.3.1. Yurtiçi Kiralama	18
1.6.3.2. İthalatsız Yurtiçi Kiralama.....	19
1.6.3.3. İthalatlı Yurtiçi Kiralama	20
1.6.3.4. Uluslararası Kiralama	21
1.6.3.4.1. Gümrük Muafiyetli Uluslararası Kiralama	22
1.6.3.4.2. Gümrük Muafiyetsiz Uluslararası Kiralama	23
1.6.3.5. Gerçek Kiralama	24
1.6.3.6. Kaldıraçlı Kiralama.....	25
1.6.3.7. Tam Ödemeli ve Tam Ödemesiz Kiralama	26

1.6.3.8. Brüt ve Net Kiralama	26
1.6.3.9. Satış ve Geri Kiralama	26
1.6.3.10. Trampa Kiralama	27
1.6.3.11. Ortak Kiralama.....	27
1.6.3.12. Satışa Yardımcı Kiralama	27
1.6.3.13. Alt Kiralama.....	27
1.6.3.14. Tamamıyla Ödenmemiş Kiralama	27
1.6.3.15 İşletme Kiralamaları.....	28
1.6.3.16 Sermaye Kiralamaları	28
1.6.3.16.1 Kiracı Açısından Sermaye Kiralamaları	28
1.6.3.16.2 Kiraya Veren Açısından Sermaye Kiralamaları.....	29
1.6.3.16.2.1 Satış Tipi Kiralama	29
1.6.3.16.2.2 Direkt Finansman Kiralaması	29
1.7. Finansal Kiralamanın Avantaj ve Dezavantajları	29
1.7.1. Finansal Kiralamanın Avantajları	30
1.7.2. Finansal Kiralamanın Dezavantajları	32
1.8. Muhasebe Standartları Kavramı	33
1.8.1. Muhasebe Standartlarının Oluşturulması.....	37
1.8.1.1. Yasama Yoluyla Muhasebe Standartlarının Belirlenmesi	38

1.8.1.2. Özel Sektör Düzenleyici Kuruluşları Tarafından Muhasebe Standartlarının Belirlenmesi	39
1.8.1.3. Muhasebe Standartların Düzenleme Yetkisinin Kamu Sektörü Tarafından Bir Kuruluşa Devredilmesi Yoluyla Muhasebe Standartlarının Belirlenmesi	40
1.8.2. Muhasebe Standartlarının Türkiye’de Gelişimi	41
1.8.2.1. İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar	42
1.8.2.2. Türk Standartları Enstitüsü Muhasebe Standartları Özel Daimi Komitesi Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar	42
1.8.2.3. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar	43
1.8.2.4. Maliye Bakanlığı Koordinatörlüğünde Kurulan Muhasebe Standartları Komisyonu Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar	44
1.8.2.5. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar	45
1.8.2.6. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar	46
1.8.2.7. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu Tarafından Yapılan Çalışmalar	48

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMANIN YASAL DÜZENLEMELER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TMS 17'DEKİ DÜZENLEMELER

2.1. Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Yasal Düzenlemeler	50
2.1.1. Vergi Usul Kanunundaki Düzenlemeler	51
2.1.2. Gelir Vergisi Kanunundaki Düzenlemeler.....	54
2.1.3. Kurumlar Vergisi Kanunundaki Düzenlemeler	55
2.1.4. Katma Değer Vergisi Kanunundaki Düzenlemeler	59
2.1.5. Özel Tüketim Vergisi Açısından Düzenlemeler	64
2.1.6. Gümrük Vergisi Açısından Düzenlemeler.....	65
2.1.7. Taşıt Alım Vergisi Açısından Düzenlemeler	66
2.1.8. Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanundaki Düzenlemeler	67
2.1.9. Faktoring ve Finansal Kiralama Kanunundaki Düzenlemeler	68
2.2. Türkiye Muhasebe Standartları ve TMS 17 Kiralama İşlemlerindeki Düzenlemeler	69
2.2.1. Standardın Amacı, Kapsamı ve Konuya Yönelik Tanımlar	72
2.2.1.1 Standardın Amacı.....	72
2.2.1.2 Standardın Kapsamı	73
2.2.1.3 Standarda Yönelik Tanımlar ve Kavramlar	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN VERGİ USUL KANUNU VE TMS 17 KAPSAMINDA ÖRNEK MUHASEBE UYGULAMALARI

3.1. Örnek Uygulama-1	76
3.1.1 Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları	77
3.1.2 TMS 17 Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları.....	79
3.1.3 Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları.....	81
3.1.4 TMS 17 Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları....	82
3.2. Örnek Uygulama-2	83
3.2.1 TMS 17 Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları.....	84
3.2.2 Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları	86
3.2.3 TMS 17 Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları....	87
3.2.4 Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları.....	88
3.3. Örnek Uygulama-3	89
3.3.1. TMS 17 Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları.....	90
3.3.2. Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları	93
3.3.3. TMS 17 Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları... 95	

3.3.4. Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları	97
SONUÇ	99
KAYNAKÇA.....	103
ÖZGEÇMİŞ.....	114

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Finansal Kiralama Anlaşmasının Akışı	15
Şekil 1.2. Yurtiçi Kiralama	19
Şekil 1.3. İthalatsız Yurtiçi Kiralama	19
Şekil 1.4. İthalatlı Yurtiçi Kiralama.....	20
Şekil 1.5. Gümrük Muafiyetli Uluslararası Kiralama.....	22
Şekil 1.6. Gümrük Muafiyetsiz Uluslararası Kiralama.....	24
Şekil 1.7. Kaldıraçlı Kiralama	25

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BBDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BSMV	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
FASB	Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
FFFK	6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu
FKK	3226 Sayılı Mülga Finansal Kiralama Kanunu
FSEK	5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
IAS	Uluslararası Muhasebe Standartları
IFAC	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IFC	Uluslararası Finans Kuruluşu
İDTYDK	İktisadi Devlet Teşekkülleri Yeniden Düzenleme Komisyonu
KAYİK	Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar
KDV	Katma Değer Vergisi
KDVK	3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
KGK	Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
MSUGT	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
SDK	Sigorta Denetleme Kurulu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TBK	6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

TDK	Türk Dil Kurumu
TDS	Türkiye Denetim Standartları
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
THP	Tek Düzen Hesap Planı
TMK	4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu,
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TMS 17	Türkiye Muhasebe Standartları 17 No'lu Kiralama Standardı
TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurumu
TMUDESK	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TSRSB	Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TURMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	Uluslararası Muhasebe Standartları
UMSK	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
VUK	Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Daha önceleri Türkiye'deki vergi uygulamalarında finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesiyle ilgili birtakım belirsizlikler mevcuttu. Diğer bir anlatımla, 01.07.2003'den önce finansal kiralama işlemlerinde farklı muhasebe uygulamaları mevcutken, 24.04.2003'de 25088 no'lu Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda düzenlenen VUK kanununun mükerrer 290. maddesinden sonra firmalar tarafından farklı muhasebe uygulamaları yapılmaya başlanmıştır. Bu Kanundan önce finansal kiralama konusu varlık, kiraya veren tarafından aktifleştirilmekte ve kiralayan tarafından amortisman ayrılmaktaydı. Bu kanunla birlikte kiraya veren, kiralama konusu varlığı finansal tablolarında maddi varlık olarak takip etme olanağını yitirmiştir. Ayrıca finansal kiralama ile diğer kiralama işlemleri birbirinden ayrılmış olup finansal kiralama, kira konusu varlığa sahip olmaktan kaynaklanan bütün riskler ve yararların kiracıya devredildiği kiralamalar olarak tanımlanmıştır.

Ülkemizde firmalar finansal işlemlerini muhasebeleştirirken; VUK ve Tek Düzen Hesap Planına dayanan muhasebe uygulamalarını kullanmaktaydılar. Yine bu uygulamalar ile beraber TTK' da yasal çerçeve haline gelmişti. Fakat TMS' ye geçiş ve yeni TTK ile beraber muhasebe uygulamalarında da birtakım farklılıklar var olmaya başlamıştır. Bu yüzden firmaların muhasebe bölümleri, klasik muhasebe işlemlerinden uzaklaşıp, farklı bir dilden çevirisi sebebiyle karmaşık bir yapıdaki standartlardan oluşan yepyeni bir muhasebe uygulaması ile tanışmışlardır.

Uluslararası standartlarla birlikte Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulamaya başlanması ile firmaların mali tabloları arasında karşılaştırılabilir olması ve şeffaflık sağlanıyor olması anlamında ciddi bir adım atılmıştır. Bu kapsamda 2006'da finansal kiralama işlemleriyle ilgili düzenlemelerin yer aldığı "TMS 17 Kiralama İşlemleri" Standardının yürürlüğe girmesi, muhasebe kavramlarından özün önceliği kavramına uyumluluğunun sağlanması ve firmaların finansal tablolarının doğru yorumlanması noktasında büyük yarar sağlamıştır. Finansal kiralamanın nitelik olarak diğer finansman çeşitlerinden farklılıklarının olması, finansal kiralama uygulamalarının kaydedilmesi ve finansal tablolarda gösterilmesi konusunda farklı işlemlerin doğmasına neden olmuştur. TMS 17 ile finansal kiralama uygulamaları belirtilerek firmalara yol gösterilip standart bir düzen hedeflenmiştir.

Klasik sistem ile yeni sistem arasında oluşan farklı muhasebe politikaları, TMS ve VUK açısından finansal kiralama işlemlerinin kaydedilmesinde de bazı uyumsuzluklara sebep

olmuştur. VUK' un mükerrer 290. maddesinde yapılan düzenlemeyle finansal kiralama uygulamalarının muhasebeleştirilmesinde TMS 17 uygulamaları ile vergi uygulamaları arasında yer alan bu uyumsuzlukları kısmen giderilmeye çalışılmıştır. Finansal kiralama uygulamalarının kayda alınmasında TMS 17 Standardında ve VUK arasındaki benzer ve farklı olan yönlerinin mevcut olduğu çalışmamızda belirtilmektedir.

Bu çalışma üç ana bölümden oluşmakta olup; birinci bölümde finansal kiralama işlemleri genel anlamda ele alınıp, finansal kiralama işlemleri, tarafları, tarafların sözleşmedeki hak ve borçları, finansal kiralamanın Türkiye'de ki gelişimiyle finansal kiralama uygulamalarındaki türleri ile teorik bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde finansal kiralama, vergi kanunları ve TMS 17 standardı açısından ilgili yasal düzenlemeler noktasında değerlendirilmektedir. Üçüncü bölümde ise finansal kiralama işlemlerinin TMS 17 ve vergi kanunları ışığında kiralaayan ve kiracı olarak muhasebe kayıtları ayrı ayrı ele alınmış, ilk muhasebeleştirme ve sonraki yıllardaki işlemler örnek uygulamalarla anlatılmıştır.

Bu tez çalışmasının amacı, finansal kiralama muhasebe uygulamalarını TMS 17 standardına ve yasal düzenlemelere göre incelemek ve gerek kiracı gerekse kiralaayanın uygulayacağı muhasebe politikalarındaki benzerlikler ve farklılıkları ortaya koymaktır.

Çalışmanın literatür kısmının oluşturulması için Konya'da bulunan kütüphanelerden kaynaklar, Ulusal Tez Merkezinden ulaşılabilen Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri, Veri tabanından ulaşılabilen makale, dergi ve bildiriler, ilgili kurum ve kuruluşlara ait yayımlanan alanla ilgili raporlar incelenmiştir. Örnek uygulamalar ile çalışma pekiştirilmiştir.

Literatür incelendiğinde kısıtlı da olsa az sayıda çalışma olduğu tespit edilmiştir. Daha önceki literatürde yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde sadece VUK ve TMS 17 standardına göre finansal kiralama konusunun çalışıldığı görülmektedir. Bu tez çalışmasında ise finansal kiralama konusunda literatürde yapılmış çalışmalardan farklı olacak şekilde, vergi kanunlarının tamamı ve TMS 17 ışığında finansal kiralama işlemleri yasal açıdan incelenmiştir. Ayrıca yine literatürde yapılmış çalışmalardan farklı olarak, kiralama işlemlerine ilişkin kiralamanın başından sonuna kadar örnek muhasebe uygulamaları yapılmıştır. Bu sayede yapılmış olan çalışmanın, konuyla ilgilenen taraflara faydalı bilgi sunduğu, konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalardan amaç olarak ayrıştığı ve böylece literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ VE TÜRKİYE MUHASEBE/FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

Finansal kiralama ile ilgili düzenlemeleri anlayabilmek için, öncelikle kiralama ile ilgili kavramlara ve kiralama işleminin gelişim sürecine değinmek gerekmektedir. Bu bölümde finansal kiralama işlemine ilişkin tanımlara, ülkemizde ve dünyada kiralama işlemlerinin tarihsel gelişimine, farklı kiralama türlerine ve Türkiye Muhasebe Standartlarına yönelik tanımlara yer verilmektedir.

1.1. Finansal Kiralama Tanımı

Kiralama işlemi en genel tanımı ile belli bir bedel karşılığı bir hakkın ya da bir varlığın kullanımını geçici süre ile bir başkasına devretmektir. Türk Dil Kurumu, kiralamayı “*Bir taşınır veya taşınmazın kullanım hakkının belli bir süre için ve belli bir kira karşılığında kiracıya verilmesi*” olarak (TDK, 2019: 1), ayrıca iktisadi bir terim olarak “*Bir taşınır veya taşınmazın kullanım hakkının kiralayan tarafından belli bir süre içinde ve belli bir kira karşılığında bir kiracıya verilmesi, anlaşmaya göre kiralananın ya olduğu gibi geri alınması ya da mülkiyetin kiracıda bırakılabilmesi işlemi*” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2019: 1).

“*Finansal Kiralama*” kavramı, üretim araçlarından esas yararın söz konusu araçların mülkiyetinden değil, en iyi biçimde kullanımından doğduğu düşüncesine dayanır. Bu sayede, işletmelerin, kaynaklarını daha verimli kullanması ve ağır bir finansal yük altına girmeden gelişen teknolojiye ayak uydurması sağlanmaktadır (Tuğlu ve Atilla, 2007: 7).

“*Finansal kiralama, kiraya verenin kiralanan mala ait bütün risk ve menfaatlerini aynen sahibiymiş gibi kiracıya devrettiği bir kiralama şeklidir*” (Toroslu, 2000: 5).

Kiralama kavramı, ilk olarak ABD’de ortaya çıkmış ve Kara Avrupa’sına buradan geçmiştir. Fakat Kara Avrupa’sında kavramın tam anlamını veren açıklayıcı bir karşılık bulunmadığından burada da kavram yaygın olarak yerleşmiştir. Finansal kiralama, kiraya veren ve kiracı arasında yapılan bir sözleşme ile kiraya veren tarafından satın alınan, üretilen ya da farklı bir şekilde elde edilen bir malın belli bir süre ve belli bir bedel karşılığı kiracıya kullandırmasıdır. Kiralama işleminde varlığın mülkiyeti kiraya verende kalırken, kiracı sözleşmede belirlenen süre boyunca o varlığın kullanım hakkını elde etmektedir (Suiçmez, 2017: 1).

Finansal açılardan yaklaşıldığında, “Kiralama borçla finansmanın özel bir şekli olarak kabul edilmelidir. Kiralamanın özünde para dışında bir iktisadi varlığın borç olarak alınması yatmakta ve kiracı, kira sözleşmesi ile sabit bir yükümlülük altına girmektedir” (Akgüç, 2013: 618). Uluslararası Finans Kuruluşu, Finansal kiralama, “Finansal kiralama, finans kaynaklarına ulaşmanın bir yoludur, iki taraf arasında yapılan sözleşme ile taraflardan birinin diğerine bir varlığı belli bir süre ve belli ödemeler karşılığında kullanır. Finansal kiralama geliri, bir varlığın mülkiyetini elde tutmak yerine kullanmak yolu ile elde edilmesi temeline dayanır” ifadesi ile açıklamıştır (Usta, 2015: 11).

En genel tanımı ile finansal kiralama, herhangi bir varlığın mülkiyetini devralmadan sadece kullanım hakkını belli bir süre için elde etmektir. Mal sahibinin mal üzerindeki mülkiyet hakkı saklı kalmak şartıyla varlığın kullanım hakkını bir menfaat karşılığında bir başka kişiye devretmesidir (Usta, 2015: 11).

1.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Tarihsel Gelişimi

Finansal Kiralama işlemlerinin insanlık tarihinde “ödünç alıp verme” ile başlayıp, her dönemde farklı şekillerde yaygın olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Türkiye’de çok eski bir geçmişi olmayan finansal kiralama uygulamalarının tarihçesi dünyada oldukça eski zamanlara dayanmaktadır. AngloSakson kökenli olan finansal kiralama kurumu, yatırımların finansmanında yaygın olarak kullanılan bir kaynak sağlama formülüdür. (Öztaş ve Burak, 2014: 52). Yapılan sözleşme ile bina ve toprak sahipleri, taşınmazlarının mülkiyetleri kendilerinde kalmak üzere söz konusu mallarını uzun süreli (25-99 yıl) olarak başkasına kiraya vermektedirler. Bu yöntem başlangıçta gerçek taşınmazların kiralama konusunda kullanılmıştır (Erol, 2011: 42). Zaman içinde bütün yatırım malları ve teçhizat kiralamanın konusu olmuştur.

Günümüzde, gelişen teknoloji ile uyumlu büyük yatırımların yapılması, önemli ölçüde parasal kaynak gerektirmektedir. Özellikle hızlı değişen teknoloji sebebiyle işletmelerin yaptıkları yatırımlar bir süre sonra ekonomik ömrünü tamamlamakta ve işletmeleri yeni yatırımlar için yeni kaynaklar yaratmaya zorlamaktadır. Bu ihtiyaçların kiralama ile karşılanması, kaynakların etkin kullanımını açısından bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır. Kiralama yoluyla sabit sermaye yatırımlarının artırılabilmesi, dolayısı ile üretim kapasitesinin genişletilebilmesi, çeşitli ülkelerin finansal kiralama düzenleyen ve özendirilen bir dizi yasayı yürürlüğe koymasına neden olmuştur (Akgüç, 2013: 618).

1.2.1. Finansal Kiralama İşlemlerinin Dünyada Gelişimi

Kiralamanın tarihsel geçmişinin çok eski dönemlere dayandığı bilinmektedir. 1984 yılında bulunan ve Sümer şehri Ur'da milattan önce 2.000 yılında yapıldığı anlaşılan bir kira sözleşmesi, kiralamanın çok eski tarihlere dayanan bir kaynak kullanım yöntemi olduğunu göstermektedir. Yine tarihsel süreç içinde milattan önce 400-450 yılları arasında Pers İmparatorluğunda, savaş aletleri ve silahları kiralayan Murashu Ailesinden bahsedilmektedir. Orta Çağ'da ise tarım aletlerinin ve atların kiralandığı bilinmektedir. 19. yüzyılda, kiralana konu varlıkların sayısındaki artış sebebiyle kiralamalar da önemli ölçüde artmış, tarım, üretim ve ulaşımda teknolojiyen kaynaklanan gelişmeler kiralamaı daha önemli hale getirmiştir (Teodorescu, 2014: 85). Yirminci yüzyılda ise üretim ve teknolojinin gelişmesiyle, üretimde ihtiyaç duyulan kaynaklar artmış, bu kaynakların fonlarla karşılanmasının zorluğu sebebiyle, kiralama daha önemli hale gelmiştir. Özellikle ilk dönemlerde üreticiler yeni teçhizat alımı için fon bulmakta zorlanmışlar, kiralama yöntemi hem o varlıktan hem de o varlığın teknolojisinden faydalanmaya bir fırsat olmuştur.

Finansal kiralama terimi 1877 yılında ABD'de Bell telefon şirketinin kendi tekelci durumundan yararlanarak müşterilerine telefon kiralamaı sonucu literatürde kullanılmaya başlanmıştır (Şoğur, 1989: 1). Yatırımların kiralama yöntemi ile finansmanına ise ilk defa 1930'lu yıllarda ABD'de finansal kriz sonrasında ortaya çıkan mali güçlükleri aşmak amacıyla başvurulmuştur. II. Dünya Savaşı sırasında Amerikalıların Ruslara savaş malzemesi satmak yerine kiralama fikirleri, savaş sonrasında ekonomik canlanmanın getirdiği büyük yatırımlar için önemli bir finansman kaynağı oluşturmuştur. Modern anlamda kiralama uygulamaları, 1950'li yıllarda başlamıştır. 1952 yılında ABD'nin San Francisco Eyaletinde 'United States Leasing International Inc.' isimli dünyanın en büyük finansal kiralama firmalarından biri kurulmuştur. Bu tarihten sonra kiralama işlemleri ABD'de hızlı bir gelişme göstermiş ve daha sonra Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Finansal kiralama uygulamalarının en başta gelişmiş ülkelerde görülmesinin sebebi; bu ülkelerdeki pazarlama ve sermaye olanağının daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır (Erol, 2011: 42).

Finansal kiralama ABD'den ilk olarak İngiltere'ye yayılmıştır. İngiltere'de de finansal kiralama 1840 yılında tren vagonlarının kiralamaı ile ortaya çıkmış ve dünyadaki ilk finansal kiralama şirketlerinden olan Birmingham WagonCompany 1855 yılında kurularak vagon kiralamaı olayına başlamıştır (Şoğur, 1989: 1). 1960 yılında İngiltere'de "TheMerchantile Leasing Company" isimli finansal kiralama firması kurulmuştur. 1960'lı

yıllarda sanayileşmiş ülkelerde kurulup gelişen finansal kiralama uygulamaları 1970’li yıllarda gelişmekte olan ülkelere yayılmıştır (Erol, 2011: 42).

Batı Almanya’da ilk olarak 1984 yılında inşaat araçları ve 1910 yılında da bilgi işlem makinelerinin kiralanması ile finansal kiralama işlemleri yayılmaya başlamış ve ilk finansal kiralama firması Düsseldorf Kentinde Amerikan-Alman ortaklığı olarak Deutsche Leasing GmbH adı altında 1962 yılında kurulmuştur (Şoğur, 1989: 1).

Finansal kiralamanın yararlı ve kârlı bir seçenek olarak adlandırılması, bağımsız finansal kiralama firmalarını harekete geçirmiş ve kısa bir süre sonrada bankalar finansal kiralama ile ilgilenmeye başlamışlardır. 1960’lı yıllarda finansal kiralama konusunda bilgi ve tecrübe sahibi olan ve bu tecrübeyi kullanabilmek için gerekli sermayeye sahip olan tek kuruluşlar bankalardı. Alman Bankaları yan kuruluşlar kurarak veya bankaların kendi bünyelerinde kurdukları bağımsız departmanlar yoluyla finansal kiralama faaliyetlerini gerçekleştirmeye başlamıştır (Mercan, 2006: 44).

Gelişmekte olan ülkelere de finansal kiralama uygulamasının başlaması ve yayılması amacıyla ve bu konuda özel sektörü desteklemek amacı ile 1956 yılında Amerika’da, Dünya Bankasının bir kolu olan Uluslararası Finans Kurumu (IFC) kurulmuştur. IFC gelişmekte olan birçok ekonomide, kiralama işlemlerinin yaygınlaşmasında öncülük etmektedir (Marcoux, 2018: 226). Dünyada Finansal kiralama 1980 sonrasında hızlı bir gelişme trendine girmiş ve işlem hacmi artmıştır. IFC verilerine göre 1986 yılında dünyadaki finansal kiralama işlem hacmi 173,4 Milyar Dolar iken, bu rakam, 1998 yılında 432 Milyar Dolar, 2014 yılında ise 944,3 Milyar Dolar olmuştur (www.whiteclarkgroup.com).

1.2.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Türkiye’de Gelişimi

Türkiye’de kiralama işlemlerine ilişkin ilk yasal düzenleme 28 Haziran 1985 tarih ve 18795 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile yapılmıştır. Finansal kiralama sözleşmesinin hukuki yapısını, tarafların hak ve yükümlülüklerini ve buna uygulanacak teşvik hükümlerini düzenlemek üzere çıkarılan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’nun uygulamanın bazı ihtiyaçlarına cevap vermekte yetersiz kalmaya başlaması, kanun koyucuyu yeni bir yasal düzenleme yapmaya sevk etmiş ve bu amaçla 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu çıkarılmıştır (Ergüne, 2013: 227).

Günümüzde, finansal kiralama işlemleri 13 Aralık 2012 tarih ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6361 Sayılı “*Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri*

Kanunu (FFFK)” hükümlerine göre yürütülmektedir. FFFK’ da hüküm bulunmaması halinde Borçlar Kanunu (BK)’nun genel hükümleri ve sözleşmenin niteliğine göre özel hükümleri uygulanmaktadır (Parlak, 2018). Bankacılık kesiminin tamamlayıcı sektörü olan finansal kiralama sektörü, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bankacılık sisteminin tamamlayıcısı konumundadır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre Şubat 2016 itibariyle Türkiye’de 29 finansal kiralama şirketi faaliyet göstermektedir (Kurtaran, 2016: 1).

1.3. Finansal Kiralamanın Unsurları

FFFK kapsamında finansal kiralama sözleşmesinin unsurlarını kiralayanın bir finansal kiralama şirketi olması, kira bedelinin sözleşmede belirlenmesi, kiralayanın malın zilyetliğini kiracıya tahsis etmesi, sözleşmeye konu varlığın yasa da belirtilen istisnalardan biri olmaması, tarafların anlaşması olarak belirtebiliriz. Mülga FKK’ da da bu unsurların yanı sıra kiralayanın malı mutlaka üçüncü kişiden temin etmesi gerekliliği de mevcut iken yeni FFFK kanununda ise yukarıda açıkladığımız üzere bu üçlü taraf ilişki zorunluluğu kaldırılmıştır. Mülga FKK kanununda bir diğer zorunlu unsur ise feshedilmezlik olup, finansal kiralama sözleşmesinin tanımında, sözleşmenin belli bir süre feshedilmeme şartından bahsedilmektedir. Mülga FKK’nın 7. Maddesinde ise feshedilmezlik süresi somutlaştırılarak açıkça finansal kiralama sözleşmelerinin dört yıl süreyle feshedilemeyeceği belirtilmektedir. Kural bu olmakla birlikte 7. maddenin devamında sürenin kısaltılabileceği bu hususun ise BDDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Mülga Kanun’un gerekçesinde süre unsurunun getirilmesinin taşınır mallarının bu süre içerisinde amorti edileceği düşüncesinden kaynaklandığı; taşınmaz malların ise amortisman süresinin şüphesiz daha uzun süreli olduğu ve tarafların süreleri sözleşmeyle arttırılabileceği belirtilmiştir. Mülga FKK döneminde tarafların dört yıldan kısa süreli bir finansal kiralama sözleşmesi yapmış olmaları ihtimalinde bile bu sözleşmenin finansal kiralamanın diğer unsurlarını da taşıyorsa dört yıl süreyle feshedilemeyeceği doktrinde belirtilmektedir (Kocaağa, 2001: 76-77). Öğretide kanunda belirtilen asgari dört yıllık sürenin genelde göstermelik olarak belirlendiği kiralayanın çoğu zaman 2 yılda kira bedelinin yüzde 99’unu tahsil ettiği kalan yüzde bir gibi sembolik bir bedelin ise 4 yıla tamamlamak adına ödeme periyotlarına eklendiği ve bu fiili durumun uygulamada vergisel açıdan sorunlar yarattığı belirtilmekteydi (Altop, 2003: 3). Yeni FFFK’da ise süreye ilişkin bu sınırlandırma kaldırılmış olup sözleşmenin en az 4 yıl süreli olması finansal kiralama sözleşmesinin bir unsuru olmaktan çıkarılmıştır. Bu maddenin kanunda bulunma amacının kiracıya uygun bir

amortisman süresi sağlanması olduğundan bahisle öğretide yeni kanunda sözleşme süresine yer verilmemesi; sözleşmenin güçsüz konumundaki kiracı aleyhine bir duruma yol açtığından dolayı eleştirilmiştir (Çetiner, 2013: 70).

1.3.1. Kiralayanın Finansal Kiralama İşlemini Yapmaya Yetkili Olması

Finansal kiralama sözleşmesinin tarafı olan kiralayanın tanımına “FFFK’nun 3.maddesinin d bendinde” yer verilmiş olup buna göre kiralayanın mutlaka bir finansal kiralama şirketi olması ya da katılım, kalkınma veya yatırım bankası olması gerekmektedir. Bunun haricinde finansal kiralama alanında faaliyet gösterecek şirketlerin de yerine getirmesi gereken birtakım şartlar bulunmakta olup bu hususlar aşağıda sözleşmenin tarafları başlığı altında detaylı olarak incelendiğinden tekrara düşmemek adına burada o bölüme atıf yapmakla yetiniyoruz.

1.3.2. Sözleşmeye Konu Olan Malın Kanunda Belirtilen İstisnalardan Biri Olmaması

FFFK madde 19’a göre:” (a) Sözleşmeye taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir. Bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları hariç olmak üzere patent gibi fikri ve sınaî haklar bu sözleşmeye konu olamaz. (b)Bütünleyici parça veya eklenti niteliklerine bakılmaksızın asli niteliğini koruyan her mal tek başına finansal kiralama sözleşmesinin konusu olabilir” (Yavuz, 2009: 15)

İlgili maddede sözleşmeye konu olabilecek mallar oldukça geniş tutulmakla birlikte yalnızca bilgisayar yazılımların çoğaltılmış nüshaları hariç olmak üzere fikri ve sınaî hakların finansal kiralama sözleşmesine konu olamayacağı belirtilmiştir. Mülga FKK döneminde bilgisayar yazılımların çoğaltılmış nüshasına ilişkin bir istisnaya yer verilmese de Mülga FKK madde 5’te “*patent gibi fikri sınaî hakların*” sözleşmeye konu olamayacağı belirtilmişti. Öğretide sözleşmeye konu olamayan bu hakların, ticaret unvanları, model, marka, ihtira beratları gibi gayri maddi haklar olduğu belirtilmekteydi (Nazlıoğlu, 1999: 16). “6769 sayılı Sınaî Mülkiyet Kanunu’nun2.maddesinin 1 fıkrası” na göre sınaî haklar, patent, tasarım, faydalı model, marka coğrafi işaretten oluşmaktadır. Fikri haklar ise oldukça geniş bir tanıma sahip olup FSEK’de eser kavramı temelinde değerlendirilerek sınırlandırılmış ve koruma altına alınmıştır. Neyin eser olduğuna ilişkin ise FSEK’de sınırlı sayı ilkesi benimsenmiş ve böylelikle ilim edebiyat eseri, musiki eseri, güzel sanat eseri ve sinema eserleri eser olarak kabul edilmiştir (Karahana v.d., 2013: 38). Bilgisayar programları ve yazılımların, nasıl korunduğuna değinmek gerekirse, bunlar da birer eser kabul edilmekte ve ülkemizde

“FSEK’nin 2.maddesinin 1 no’lu bendi” ne göre ilim edebiyat eseri olarak korunmaktadır (Karahan v.d., 2013: 144). Dolayısıyla eser olarak kabul edilen bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları hariç yukarıda sayılan fikri ve sınaî haklar, finansal kiralama sözleşmesine konu olamazlar. FFFK’ dan da açıkça anlaşılacağı üzere doğrudan bilgisayar yazılımları değil, bu yazılımların çoğaltılmış nüshalarının istisna teşkil ettiğini belirtilmiş ve bu yazılımların çoğaltılmış nüshalarının finansal kiralama işlemlerine konu olabileceği belirtilmiştir. Günümüzde de bu tip yazılımlar özellikle CD veya USB formatında veya doğrudan çevrimiçi yolla bilgisayarlara indirilerek belli bir lisans bedeli ödenmesi karşılığında çoğaltılmaktadır. Bu noktada, Kanunun böyle bir istisna getirmesindeki amaç başta tasarım işleriyle uğraşan işletmelerin kullanacakları yüksek maliyetli birtakım programların kredi yoluyla finanse edilmesini sağlamaktır (Ercan, 2013: 68). Fikri ve sınaî haklar haricinde doktrinde ayrıca iş gücünün de finansal kiralama sözleşmesine konu olmayacağı; zira kanunda sadece mal kavramı üzerinde durulduğu belirtilmiştir (Altop, 2003: 106). Özetle bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları hariç fikri ve sınaî haklar ile iş gücü finansal kiralama sözleşmesine konu olamayacak olup bu istisnalar finansal kiralama sözleşmesine konu edildiği takdirde sözleşmenin geçersizliğinin gündeme gelebileceği kanaatindeyiz.

“FFFK’nun 19.maddesinin 2.fıkrası” da asli niteliğini korumak şartıyla bir malın bütünüleyici parça veya eklentisinin de finansal kiralama sözleşmesine tek başına konu olabileceği belirtilerek bütünüleyici parçanın hukuki sonucuna ilişkin mülga kanunda bulunmayan önemli bir istisna getirmiştir (Kuntalp, 2004: 68-69).

Bu hususa geçmeden evvel öncelikle bütünüleyici parça kavramına açıklık getirmek gerekir. Bir şeyin bütünüleyici parça olarak nitelendirilebilmesi için iki şarttan birinin mevcut olması gerekmektedir. Buna göre asıl şey ile arasında sıkı bir maddi bağlantı bulunuyorsa; bir başka deyişle asıl şeyden koparılması halinde asıl şey zarar görüyorsa bu mal bütünüleyici parçadır. Ya da yerel adetlere göre o şeyin temel unsuru sayılması yani asıl şeyle arasında ilk şartta arandığı gibi bu denli sıkı bir maddi bağlantı bulunmamasına rağmen, asıl şeyle birlikte ekonomik bütünlüğünün bulunması hali gereklidir (Oğuzman v.d., 2017: 287). Bütünüleyici parça olmanın hukuki sonucu “Türk Medeni Kanunu’nun 684.maddesinin 1.fıkrası” ile hüküm altına alınmış olup buna göre; *“Bir şeye malik olan kimse o şeyin bütünüleyici parçasına da malik olur”*.“FFFK’nun 19.maddesinin 2.fıkrası” bu hükme bir istisna getirerek asıl malın maliki ile bütünüleyici parçanın maliklerinin farklı kişiler olabileceğini öngörmüştür. Fakat “FFFK’nun 19.maddesinin 2.fıkrası” na göre her bütünüleyici parça değil *“asli niteliğini*

koruyan” bütünleyici parçalar bu kapsamda değerlendirilebilecektir. Asli niteliğini koruyan bütünleyici parça kavramının ne olduğuna yönelik ise ne kanun metninde ne de gerekçesinde herhangi bir tanıma yer verilmemiştir. Öğretide bundan anlaşılması gerekenin bütünleyici parça olma şartlarından biri olan yukarıda belirttiğimiz malla arasında sıkı maddi bağlantı bulunmayan ancak yerel adetlere göre ekonomik anlamda malla bütünlük arz eden bütünleyici parçalar olması gerektiği ifade edilmiştir. Örneğin bir makineye sahip olan kiralayan, o makinenin asli niteliğini koruyabilen bütünleyici parçası kabul edilecek bir parçasının finansal kiralama sözleşmesine konu ettiği takdirde makinenin maliki kiracı iken bütünleyici parçasının sahibi ise kiralayan olacaktır. Kanaatimizce bütünleyici parçalara yönelik FFFK ile getirilen bu düzenleme TMK karşısında özel hüküm niteliğinde olup bu iki madde arasında bir çelişki söz konusu değildir (Koyuncuoğlu, 2015: 113-114).

1.4. Finansal Kiralamanın Özellikleri

Finansal kiralama, gelişmekte olan şirketlerin, uzun vadeli finansman ihtiyacını karşılar ve bu finansman yöntemiyle etkin bir şekilde yatırımlarını gerçekleştirirler. Finansal kiralama işlemlerinde satıcı, kiralayan ve kiracı olmak üzere üç taraf vardır(Koç, 2004:135).

Finansal kiralama işlemlerinin belirleyici özelliği, kira süresince varlığın mülkiyetinin finansal kiralama şirketinde kalması, varlığın tüm risk ve faydasının kiracıya ait olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında finansal kiralama genel olarak orta vadeli bir kredi işlemi olarak adlandırılabilir. Finansal kiralamanın özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz (Ketencioğlu, 2006, 19):

- Finansal kiralamanın temel özellikleri arasında herhangi bir yasal veya vergilendirme düzenlemelerine bağlı olmaması gelir. Bu özelliği, finansal kiralamayı finansman yöntemleri arasında daha popüler kılar ve dünyada daha hızlı gelişmesine neden olur.
- Finansal kiralama talebinde bulunan taraf, finansal kiralamaya konu olan varlığı sözleşmede belirlenen hedefler doğrultusunda kullanmakla yükümlüdür.
- Finansal kiralamanın ana amacı, firmaların likidite problemlerini ortadan kaldırmaktır. Ayrıca, varlıkların modasının geçmesi, eskimesi gibi riskleri minimize etmektir.
- Finansal kiralama sözleşmesinin amacı, hukuki sahiplik ile malın kullanım hakkının birbirinden ayrılmasıdır.

- Finansal kiralama sözleşmesi süresi boyunca yatırımcı varlığın kullanım hakkına sahiptir ve finansal kiralama şirketi varlığın hukuki sahibi olarak yatırımcının varlığı kullanım hakkını engelleyemez. Aksi halde sözleşme bozulmuş sayılır.

- Finansal kiralama şirketi, yatırımcı şirkete finansal kiralama sözleşmesine aykırı olarak hatalı veya kusurlu mal göndermesi halinde malı finansal kiralama şirketinin değiştirmesi için talepte bulunabilir, değiştirmemesi halinde sözleşmeyi iptal etme hakkına sahiptir.

- Finansal kiralamada, sözleşmenin sonunda yatırımcıya sözleşmeye konu olan varlığın yatırımcı tarafından satın alınmasını düzenleyebilir.

- Finansal kiralama şirketi, yatırımcı şirkete hangi malın gerekli olduğuna dair kararı vermekle yükümlü değildir. Fakat finansal kiralama şirketi tarafından malın amaca uygun olmadığı veya yatırımcının yedek parça, bakım onarım gibi konularda zorlukla karşılaşacağına karar vermesi halinde finansal kiralama talebi reddedilir.

- Genel anlamda amortisman tabi olan her türü yatırım varlığı finansal kiralamaya konu olmaktadır. Ülkemizde yaygın olarak imalat makineleri, tekstil makineleri, iş ve inşaat makineleri, tıbbi cihazlar, ofis ekipmanları, kara ulaşım araçları, turizm otel ekipmanları, matbaa makineleri, gayrimenkuller finansal kiralamaya konu olmaktadır.

Uluslararası piyasalardan temin edilen finansman kaynakları ile ithal edilen malın finansal kiralama ile alınmasında ortaya kur riski çıkar. Kur riskine yatırımcı şirket katlanmak zorundadır. Buna karşın enflasyonla birlikte malların değerinde ortaya çıkacak olan artıştan finansal kiralama şirketleri faydalanacaktır. Şirketlerin rekabet gücünün artırılması, verimliliğin ve kalitenin yükseltilmesine bağlıdır. Özellikle teknolojik değişiklikler sık sık yaşanan sektörlerin teknolojik gelişmeleri takibi şirketlere finansal yük getirmektedir. Bu yükün azaltılmasında finansal kiralama en uygun yöntemler arasında yer alır (Koyuncuoğlu, 2015: 114).

1.5. Finansal Kiralama Konusu Olabilecek Varlıklar

Ülkemizde finansal kiralamaya konu olan çok çeşitli varlık grupları bulunmaktadır. Finansal kiralama işlemlerinde özgünlüğünü koruyan her varlık tek başına kiralama sözleşmelerine konu olabilmekte, aynı zamanda bu varlık üzerinden amortisman ayrılabilir (Sağlam ve Başar, (t.y.): 494).

Finansal kiralama konusu mallar (Yavuz, 2009: 4);

- Tıbbi Cihazlar,

- Bilgisayarlar ve Yazılımlar,
- Elektronik Cihazlar,
- Santraller ve Haberleşme Cihazları,
- Enerji Tesisleri,
- Kara Ulaşım Taşıtları,
- Hava Ulaşım Taşıtları,
- Ses ve Görüntü Araçları,
- Deniz Taşıtları,
- İnşaat Makineleri
- Yayın Makineleri,
- Üretim Makineleri,
- Tüm Fabrikalar,
- Gayrimenkuller.

Kiralama işlemine, her türlü taşınır ve taşınmaz varlık konu olabilir. Fakat FFFK 19.maddesine göre bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları hariç olmak üzere patent gibi fikri ve sınaî haklar bu sözleşmeye konu olamaz. Finansal kiralama konusu varlıkların yeni veya kullanılmış olmasıyla ilişkin olarak Kanunda herhangi bir ayırım bulunmamaktadır. Bu nedenle, birinci el varlıklar kiralanabileceği gibi; ikinci el varlıkların da kiralanması mümkündür (Ulga, 2015: 47). Diğer ülkelerde çok çeşitli finansal kiralama uygulamaları bulunmakta, hemen her türlü taşınır varlık finansal kiralamaya konu olabilmektedir (Şit v.d., 2013: 35).

Finansal Kiralama konusu olması mümkün taşınır ve taşınmaz varlıkların nitelikleri genel olarak aşağıdaki gibidir (Şişman ve Şişman, 2017: 144):

- Kontrat Süresi: Bir yıldan daha uzun bir süreyi kapsamaları,
- Varlığın niteliği: Kiralama süresi bittiğinde varlığın temel özelliklerinin bozulmaması,
- Kullanım hakkı: Bağımsız olarak kullanım imkânları geliştirilmesi,
- Üretim malı: Genel olarak tüketim malı niteliği taşıması.

Kamu, askeri veya özel amaçlarla kullanılmak üzere yolcu ve kargo uçakları ile helikopterler, belediye ve turizm işletmelerinde kullanılacak yolcu otobüsleri, firmaların kullanacağı otomobiller, kuru yük gemileri, tanker ve ro-ro deniz araçları, konteynerler, yüzer havuzlar, turistik ve özel amaçlı yatlar, yol-iş-inşaat makineleri, vinçler, kamyonlar, santraller

dahil her türlü haberleşme araçları, tıbbi cihazlar, sanayi kalıpları, elektronik şans makineleri, yüksek kapasiteli bilgi işlem üniteleri (Söyler, 2007: 7).

1.6. Finansal Kiralama Türleri

Kiralama işlemleri, süre, taraf ve konu olarak incelenmiş ve bu kriterlere göre sınıflanmıştır, ancak bu gruplamalar dışında yükümlülük, gerçekleştiği ülke, trampa konusu olma, alt kiralama bakımından, farklı türler söz konusu olabilmektedir.

Finansal kiralamanın en önemli özelliklerinden biri kiralama sözleşmelerinin esnek olmasıdır. Ancak bu özellik, birbirinden farklı kiralama sözleşmesi çeşitlerinin meydana gelmesine ve sonuçta finansal kiralama endüstrisine ait özel bir terminolojinin doğmasına sebep olmuştur (Usta, 2015: 13).

Finansal kiralama türlerini bazı ortak özelliklerinden hareketle alt başlıklara ayırarak incelemek mümkündür.

1.6.1. Kiralamanın Süresi Bakımından Türleri

Kiralama işlemi süresi bakımından, Faaliyet Kiralaması ve Finansal Kiralama olarak sınıflandırılır.

1.6.1.1. Faaliyet Kiralaması Türü

Bu tür kiralamada, kira konusu varlık bir kiralama (finansal kiralama) sözleşmesi ile söz konusu varlığın ekonomik ömründen daha kısa bir süre için kiralanmaktadır. Sözleşmede belli bir süre belirlenmiş olsa da, bu sürenin bitiminden önce sözleşme feshedilebilir (Sayılğan, 2004: 12), Bu kiralama şekli, finansal kiralama süresi konu olan varlığın ekonomik kullanım süresinden daha kısa olması sebebiyle; kiralanmış varlıklar için yapılan sözleşmedeki ödeme tutarlarının maliyet bedellerini karşılamaya yetmediği hallerde kullanılmaktadır. Faaliyet kiralamasını içeren finansal kiralamanın bu biçiminde kiralanmış varlıkların onarım veya bakım giderleri ya kira tutarına eklenmekte ya da bu giderler için ayrı bir sözleşme düzenlenmektedir (Şişman ve Şişman, 2017: 147).

İşlemsel finansal kiralama; kira konusu olan malın, bir finansal kiralama anlaşması ile kiracı ve kiraya veren bakımından söz konusu malın ekonomik ömrünü kapsamayan kısa sayılabilecek bir süre için kiralanmasıdır. Bu tür finansal kiralamada kontrat, belirli bir süreyi kapsamak üzere yapıldığı halde önceden belirlenen süreler içinde ihbar yapılarak feshedilebilir. Yani, işlemsel finansal kiralama kiracıya sözleşmeyi iptal hakkını sunan,

dolayısıyla teknolojik açıdan modası geçmiş makine ve teçhizatı geriye iade edebilme olanağını veren esnek bir finansal kiralama çeşididir. Bu durum, finansal kiralama alana teknolojik yeniliklere ayak uydurma şansı verdiği gibi, finansal kiralama verene de sözleşmeye konu olan varlığın eskime riskini tahmin edip zararını en aza indirme olanağını tanır (Şişman ve Şişman, 2017: 147-148).

İşlemsel finansal kiralamada kiralanan makine ve teçhizatın bakım ve teknik destek yükümlülüğü genel olarak kiraya verende bırakılır. Bu durumda faaliyet kiralamaları “*maintenancelease*” adıyla anılır; bakım masrafları ise ya finansal kiralama bedelleri içinde yer alır veya ayrı bir sözleşme ile düzenlenir (Örten v.d., 2010: 220).

Sonuçta kiraya veren karının tamamını söz konusu sürede ödenen kiralardan elde edememekte; bir kısmını da makine ve teçhizatı yeniden kiraya vererek veya satarak sağlamak yoluna gitmekte ve teçhizatın satılması durumunda kullanılmış malın satışında tanınan vergi indiriminden de yararlanabilmektedir (Taşar, 1996: 39).

İşlemsel finansal kiralamada kiraya veren kuruluş genellikle, kiralanan makine ve teçhizatın üreticisi veya genel dağıtıcısıdır. Faaliyet kiralamasının yaygın olarak kullanıldığı bölümler, nakil vasıtaları, haberleşme cihazları, TV ve bilgisayarlar olarak sayılabilir. Sözleşme süresi söz konusu sektörlerde yaklaşık altı aydır. Hava ve deniz taşımacılığı sektörlerinde uygulanan işlemsel finansal kiralamanın sözleşme süresi çok daha uzun olmaktadır. IBM, bu konuda uluslararası düzeyde faaliyet gösteren önde gelen kuruluşlardan birisidir (Örten v.d., 2010: 220).

1.6.1.2. Finansal Kiralama Türü

Malın ekonomik ömrünün önemli bir kısmını kapsayan ve mülkiyet devri olma koşulu aranmadan, varlıkla ilgili risk ve getirinin kiracıya devredildiği kiralama türleridir.

Finansal Kiralama, kiralama konusu malın mülkiyet hakkının kanunen finansal kiralama şirketinde kalmasına karşın, ekonomik açıdan kiralanan mallar üzerindeki kontrolü kiracıya devreden ve kiracıyı malların fiili sahibi durumuna getiren uzun süreli bir kiralama çeşididir. Bu yöntemde kiracı kiralanan malların ekonomik ömrünün tamamını kullanma yetkisine sahip olmakta ve mülkiyet dışındaki bütün risk ve faydaları üstlenmektedir (Erol, 2011: 49).

Finansal kiralamalar, genellikle bir finansal kiralama şirketi aracılığı ile yapılmakta, anlaşma taraflarının sayısı üçe çıkmakta ve kiralanan varlıklar açısından daha geniş kapsamlı

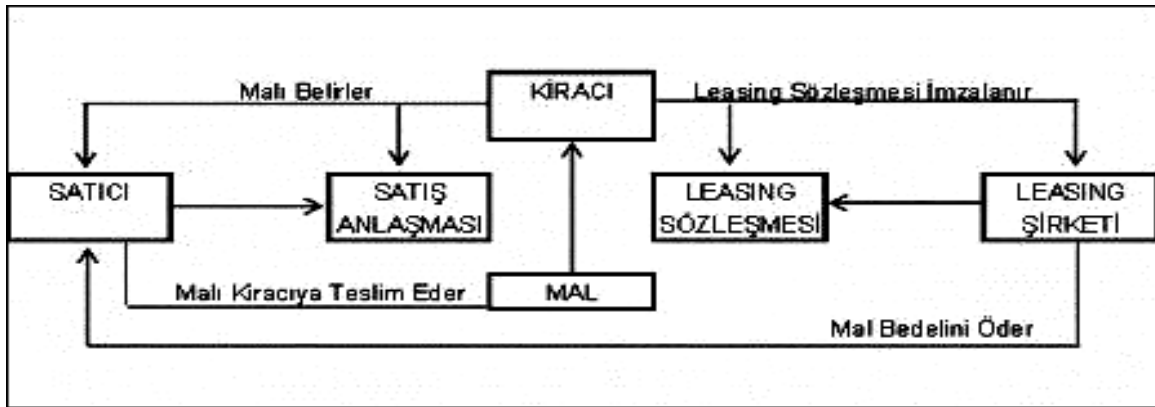
olmaktadır (Gemiler, uçaklar, vagonlar, konteynerler, inşaat makineleri, tesisler, binalar, diğer makine ve teçhizat v.b.) (Örten v.d., 2010: 220-221).

Bir başka anlatımla, finansal kiralama finansal kiralama alan belirli malları seçip, fiyat ve teslim koşullarını satıcı ile saptamakta, daha sonra bir finansal kiralama kurumu ile anlaşıp bu malları satıcıdan satın alarak kendisine kiralamasını sağlamaktadır (Tuncer ve Ulukanlı, 1996: 38).

Finansal kiralama aşağıda belirtilen aşamalarda gerçekleştirilmektedir (Örten v.d., 2010: 221):

- Kiralanacak mal kiracı tarafından seçilir, fiyat ve teslim koşulları için üretici veya dağıtıcı ile sözleşme yapılır (bu nedenle malın, kullanıcının amaçlarına uygun olup olmaması kiracının kendi sorumluluğundadır).
- Daha sonra kiracı, bir finansal kiralama şirketi ile teçhizatın satın alınarak kendisine kiralaması için anlaşma yapar. Bu anlaşmaya göre, kira miktarı, finansal kiralama şirketine bıraktığı karın yanında malın tamamen itfa edilmesini de sağlamaktadır. Finansal kiralama kiracı, kira dönemi sonunda yeniden kiralama, kiralanan malın satışından pay alma veya önceden kararlaştırılmış bir değer üzerinden teçhizatı satın alma hakkına sahip olabilmektedir.

Şekil 1.1. Finansal Kiralama Anlaşmasının Akışı

Kaynak: (Örten v.d., 2010: 221).

Finansal kiralama uygulamalarının özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Örten v.d., 2010: 221-222):

- Finansal kiralama uygulamalarında teçhizat satın alındıktan sonra teslim giderleri genellikle kiracı tarafından ödenmekte ve ilke olarak, teslimle birlikte, ortaya çıkabilecek hasar da kiracıya ait olmaktadır.

- Kiracı, mal teslim alındıktan sonra finansal kiralama şirketinin temsilcisi sıfatıyla, kendi hesabına kiralanan teçhizatı muayene ettirmekle yükümlüdür. Bu nedenle kiracı, finansal kiralamaya konu olan makine ve teçhizattaki bozukluk ve eksiklikten dolayı, daha sonra kiraya verene karşı herhangi bir istemde bulunamamakta; ancak, kiraya verenin makine ve teçhizatla ilgili olarak sahip olduğu hakları kiracı kullanabilmektedir.

- Kiralamaya konu olan varlığın montajı, işletilmesi, muhafaza ve bakımını kiracı üstlenmektedir.

- Kiracı, kiralanan teçhizatın uygun olmayan şartlarda ve amaca aykırı şekilde kullanılması halinde ortaya çıkacak zararını gidermek durumundadır.

- Kiracının, kiralanan teçhizatı başkasına devretmesi veya kiralaması, ancak finansal kiralama firmasının izni ile mümkündür.

- Kiracı teçhizatta yapmayı düşündüğü herhangi bir değişiklik için finansal kiralama firmasının iznini almak zorundadır.

- Finansal kiralama firması veya finansal kiralama firması tarafından tayin edilecek üçüncü bir kişi kiracının izni olmaksızın, kiralama süresi boyunca dilediği zaman, teçhizatın yerleştirilmesi, kullanılması ve bakımı ile ilgili olarak kontrolde bulunabilmektedir.

- Kiracı şirkete karşı herhangi bir cebri icra takibi yapılması veya şirketin iflası durumunda; kiracı, teçhizatın finansal kiralama şirketine ait olduğunu bildirmekle yükümlüdür.

- Kiracı, kiralanan teçhizatı kullanmasa bile kirayı ödemekle yükümlüdür. Uygulamada genellikle, faiz borcunun, kiraya veren şirketin herhangi bir borcu ile takas ve mahsup edilemeyeceği de öngörülmektedir.

- Finansman finansal kiralama sözleşmesinde, finansal kiralama firması üzerine kiralama konusu olan varlık ile ilgili olarak doğan vergi, resim ve harçlar bu firma tarafından ödenmektedir.

Finansal kiralama işlemi yukarıdaki genel kurallar dışında “*sözleşmenin yüklenilmesi yoluyla finansal kiralama*” şeklinde de yapılabilmektedir. Bu uygulamada bir varlığın satışına ilişkin sözleşme, satıcı ile kiracı (alıcı) arasında akdedilir. Daha sonra finansal kiralama firması, satış sözleşmesini devralmak suretiyle alıcının yerine geçer ve satış sözleşmesi finansal kiralama firması ile satıcı arasında geçerli olur. Bununla beraber kiracı ile finansal

kiralama firması arasında bir finansal kiralama sözleşmesi yapılır ve satıcıya satış konusu olan varlığın, kiracı tarafından kullanılacağı bildirilir. Satış sözleşmesinin devri ile alıcının yerine finansal kiralama firması geçtiği halde, satıcı açısından bu sözleşmeden doğan yükümlülükler, satıcı tarafından kiracıya karşı yerine getirilir (Şişman ve Şişman, 2017: 147).

Bu modelin diğer özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Örten v.d., 2010: 221):

- Bu uygulamada satıcı, kiralanacak varlığı kiracının (alıcının) ikametgâhında teslim etmekle yükümlüdür.
- Kiracı, kiralanacak teçhizatı finansal kiralama şirketinin temsilcisi olarak teslim alır.
- Satıcı, kiracıya karşı, satış sözleşmesinde belirtilen bakım ve servisleri de yerine getirmeyi üstlenmektedir.
- Kiralanacak varlığın muayene yükümlülüğü kiracıya aittir.

1.6.2. Kiralamanın Tarafları Bakımından Türleri

Kiralama işlemi varlığa erişimde ilişkili olunan taraflar bakımından Direkt (Dolaysız) ve Endirekt (Dolaylı) olarak gruplandırılabilir.

1.6.2.1. Direkt (Dolaysız) Kiralama

Bu kiralama türünde, finansal kiralama şirketi yoktur. Sabit varlığı üreten firma aynı zamanda ihtiyaç sahibi işletmelere doğrudan finansal kiralama da yapmakta, başka bir ifade ile üretici firma hem ürettiği varlıkları satmakta hem de kiralamaktadır (Sarıaslan v.d., 2014: 116).

Dolaysız finansal kiralama, bir firmanın kendi ürettiği veya başka bir şekilde sahip olduğu malı, araya bir başka kişiyi koymadan bizzat kendisinin finansal kiralama sözleşmesi ile doğrudan doğruya finansal kiralama alana kiralamasıdır.

Dolaysız kiralamada iki taraf vardır: Bir taraf kiralayan yani imalatçı veya satıcı, diğer taraf kiracıdır. Bu nedenle imalatçı veya satıcı kiralaması da denilmektedir (Tuğlu ve Atilla, 2007: 17).

1.6.2.2. Endirekt (Dolaylı) Kiralama

Bu kiralama türü, finansal kiralama denildiğinde ilk akla gelen uygulamadır. Bir finansal kiralama işleminde, üretici veya satıcı niteliğinde olmayan bir finansal kiralama şirketi yer alıyorsa, yapılan kiralama dolaylı finansal kiralama (Sayılğan, 2004: 116). Direkt kiralama ile endirekt kiralama arasındaki farklara değinecek olursak; direkt kiralamada

kiralama konusu mal kiracıya doğrudan satıcı tarafından devredilirken, endirekt kiralamada kiralama konusu mal kiralama firması aracılığıyla kiracıya devredilir. Direkt kiralama yönteminde varlığın sürümünü arttırmak temel amaç iken, endirekt kiralama yönteminde temel amaç finansman sağlamaktır (Parlak, 2018: 22). Endirekt kiralamada kiracı, satıcı ya da üretici ile değil, kiralama firması ile muhatap olmaktadır.

Endirekt kiralamada taraf sayısı üçe çıkmaktadır. Bu tip finansal kiralamada kiralayan, sözleşme konusu olan malı, kiracının isteği üzerine ve kiracının öngördüğü satın alma sözleşmesine uygun olarak satın alır ve finansal kiralama sözleşmesi ile kiracının kullanımına bırakır. Burada araya üçüncü bir firma, bir aracı finansman firması girer. Bu firma hem finansman kolaylığı sağlar hem de daha sistemli ve profesyonel bir şekilde bu işlemi gerçekleştirir. Endirekt kiralama bu nedenle finansman veya kredi kiralaması olarak da adlandırılmaktadır (Sayılğan, 2004: 116).

Endirekt kiralamada, finansal kiralama firması genellikle bir finansman firması olmaktadır. Kiralayan, alacaklı olduğu finansal kiralama tutarlarını aynı sözleşme içinde borcu verene (aracı finansman firması) teminat olarak gösterebilir (Tuğlu ve Atilla, 2007: 18).

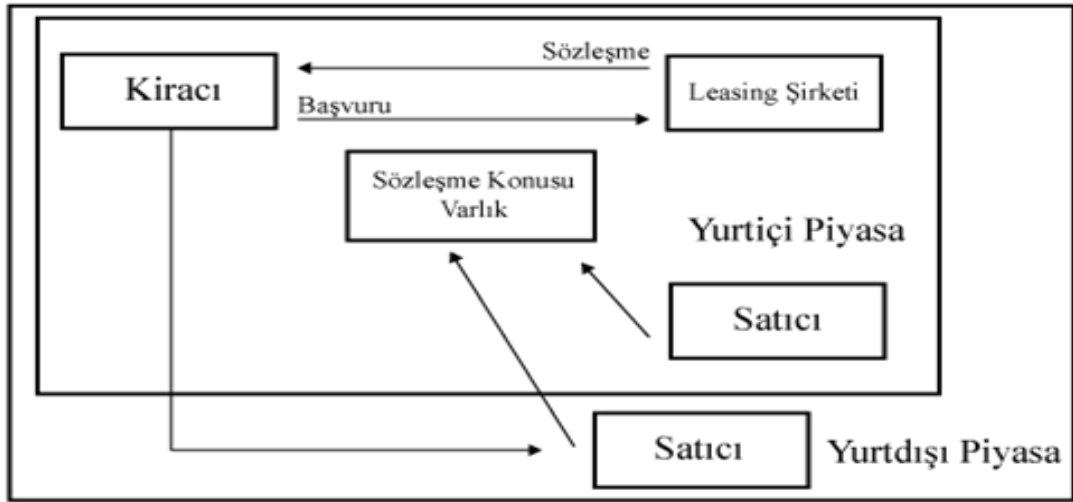
1.6.3. Diğer Finansal Kiralama Türleri

Kiralamalar, taşınır, taşınmaz mal, yurtiçi-uluslararası, birinci el -ikinci el, kapalı uçlu- açık uçlu, net-brüt, takaslı (trampa) kiralar gibi farklı konular açısından da sınıflandırılabilir. Kiralama şirketi ya da kiracı, farklı ülkelerden olabilirler, bu durumda uluslararası kiralamadan bahsedilir. Kiralama konusu olan varlık bir fabrika tesisi ya da perakende satış mağazası gibi taşınmaz mal olabilirken, aynı zamanda makine teçhizat gibi taşınır mallar da olabilir. Kiralanan varlığın mutlaka birinci el olması gerekmez, kullanılmış bir mal da kiralamaya konu olabilir. Açık uçlu kiralamalarda, sözleşme süresi sonunda varlığın mülkiyeti kiracıya devredilirken, kapalı uçlu sözleşmelerde mülkiyet devri söz konusu değildir (Tuğlu ve Atilla, 2007: 18).

1.6.3.1. Yurtiçi Kiralama

Finansal kiralamanın tarafları olan kiracının ve kiralayanın aynı ülkede olması durumunda gerçekleştirilen bir kiralama işlemidir. Buna göre, finansal kiralama işlemlerinde diğer taraf olan satıcının yurtiçinde veya yurtdışında olması durumu değiştirmez. Finansal kiralama sözleşmesine konu olan mal yurtdışından getirilse bile, kiralama 'yurtiçi finansal kiralama' niteliğindedir. Finansal kiralama işlemi ilgili ülkenin kanunlarına göre yapılır. Yurtiçi kiralama Şekil 1.2'de özetlenmiştir:

Şekil 1.2. Yurtiçi Kiralama

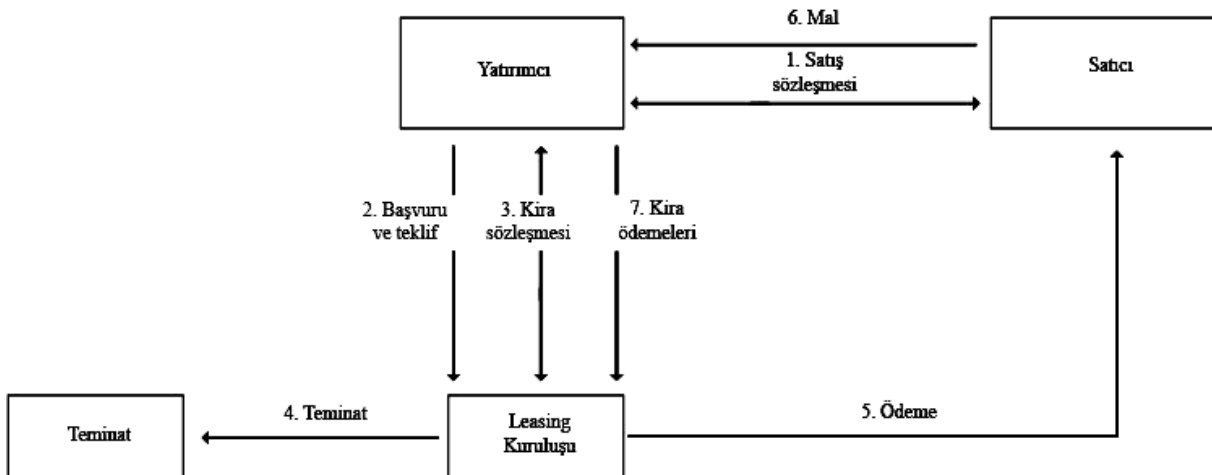
Kaynak: (Yalçınar v.d., 2011: 64).

Yurtiçi finansal kiralama ithalatlı ve ithalatsız yurtiçi finansal kiralama olmak üzere ikiye ayrılır:

1.6.3.2. İthalatsız Yurtiçi Kiralama

Bu finansal kiralama çeşidinde tarafları finansal kiralama şirketi, yatırımcı şirket, Türkiye’de faaliyet gösteren satıcı ve finansal kiralama şirketinin öngördüğü durumlarda da bir teminat kurumu oluşturur. İthalatsız yurtiçi kiralama Şekil 1.3’te gösterilmektedir:

Şekil 1.3. İthalatsız Yurtiçi Kiralama

Kaynak: (Ceylan ve Korkmaz, 2014: 98).

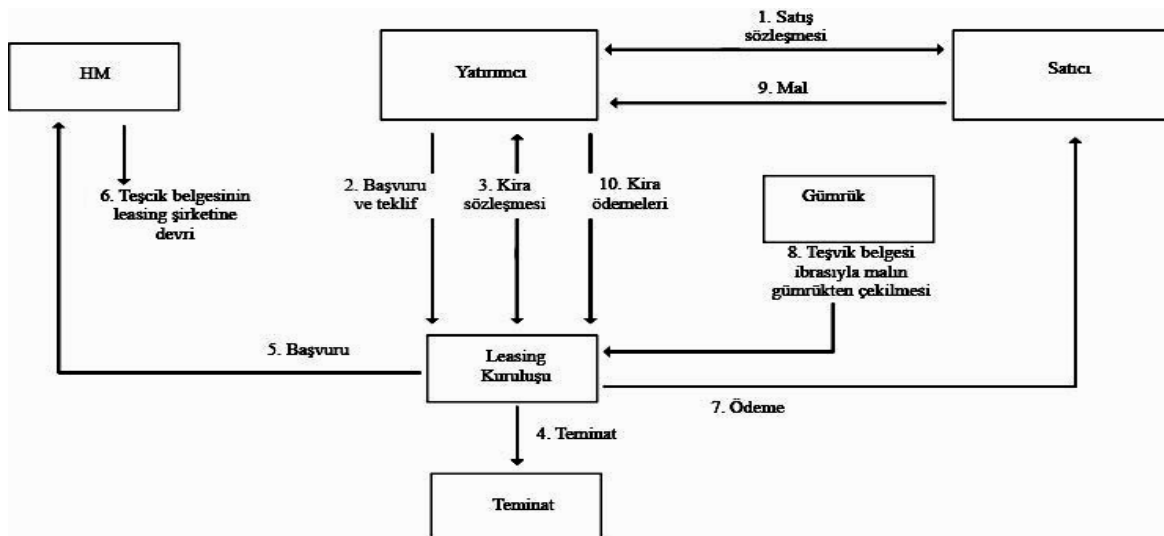
İthalatsız yurtiçi kiralamada aşağıdaki aşamalar söz konusudur (Kondak, 2002: 41):

- Kiracı, yatırım malını seçer ve satış sözleşmesini imzalar,
- Yatırımcı finansal kiralama kuruluşuna başvurur. Finansal kiralama kuruluşu, yatırımcının finansal durumunu, yatırım fizibilitesini, yatırım varlığının ekonomik ömrünü ve satılabilirliğini inceler. Olumlu bir sonuca varırsa yatırımcıya bir teklif verir,
- Finansal kiralama kuruluşu ve yatırımcı, nakit akışına uygun bir ödeme planı içerisinde kira sözleşmesini imzalar,
- Finansal kiralama kuruluşunun gerekli gördüğü zamanlarda teminat verilir,
- Finansal kiralama kuruluşu varlık tutarını satıcıya öder,
- Varlık yatırımcıya teslim edilir,
- Yatırımcı kira sözleşmesi süresince kira ödemelerini yapar ve varlığın bakım onarım ve sigorta giderleri yatırımcıya aittir,
- Finansal kiralama sözleşmesi sonunda yatırımcıya üç seçenek sunulur. Bu seçenekler; önceden belirlenen bir ödeme karşılığında varlığa sahip olmak, varlığı iade ederek kira sözleşmesini sonlandırmak veya kira sözleşmesini daha düşük ödemelerle uzatmak.

1.6.3.3. İthalatlı Yurtiçi Kiralama

İthalatlı yurtiçi kiralama ile ithalatsız yurtiçi kiralama arasındaki en önemli farklılık, varlığı sağlayan satıcının yurtdışında olmasıdır. Yatırımcı firmanın teşvik belgesinde, yatırım indirimi ve gümrük muafiyeti varsa yatırımcı firma ve finansal kiralama firması Hazine Müsteşarlığı'na başvurur ve belgenin finansal kiralama şirketine devrolmasını sağlar. Finansal kiralama firması bu belgeyi malın gümrükten çekilmesinde kullanır. İthalatlı yurtiçi kiralama Şekil 1.4'te gösterilmiştir:

Şekil 1.4.İthalatlı Yurtiçi Kiralama Kaynak: (Ceylan ve Korkmaz, 2014: 104).

İthalatlı yurtiçi kiralamanın aşamaları aşağıda özetlenmiştir (Günay, 2013: 13-14):

- Yatırımcı firma finansal kiralama konusu olan varlığı seçer ve satıcıyla satış sözleşmesini imzalar.
- Yatırımcı firma finansal kiralama firmasına başvuru yapar ve finansal kiralama firması gerekli incelemeleri yaptıktan sonra olumlu veya olumsuz kararını yatırımcı firmaya bildirir.
- Taraflar arasında finansal kiralama sözleşmesi imzalanır.
- Finansal kiralama firmasının gerekli gördüğünde durumlarda teminat verilir.
- Taraflar finansal kiralama sözleşmesini yaptıktan sonra Hazine Müsteşarlığı'na başvurur.
- Hazine Müsteşarlığı tarafından finansal kiralama şirketine, yatırımcıya ait gümrük muafiyeti ve yatırım indirimi teşvik belgesi devredilir.
- Finansal kiralama firması varlığın bedelini satıcıya öder.
- Finansal kiralama firması varlığı gümrükten çeker. Bunun için gümrük muafiyetli teşvik belgesi ibraz ettirilir.
- Varlık yatırımcıya teslim edilir.
- Yatırımcı firma sözleşme şartlarına göre kira bedelini öder. Finansal kiralama sözleşmesi süresince malın bakım onarım ve sigorta giderleri yatırımcı tarafından ödenir.
- Finansal kiralama sözleşmesi sonunda yatırımcı üç seçenekten birini tercih eder. Bunlar; finansal kiralama sözleşmesini daha düşük ödemelerle uzatmak, malı geri verip sözleşmeyi sona erdirmek ve önceden belirlenen miktar karşılığı malın mülkiyetine sahip olmak.

1.6.3.4. Uluslararası Kiralama

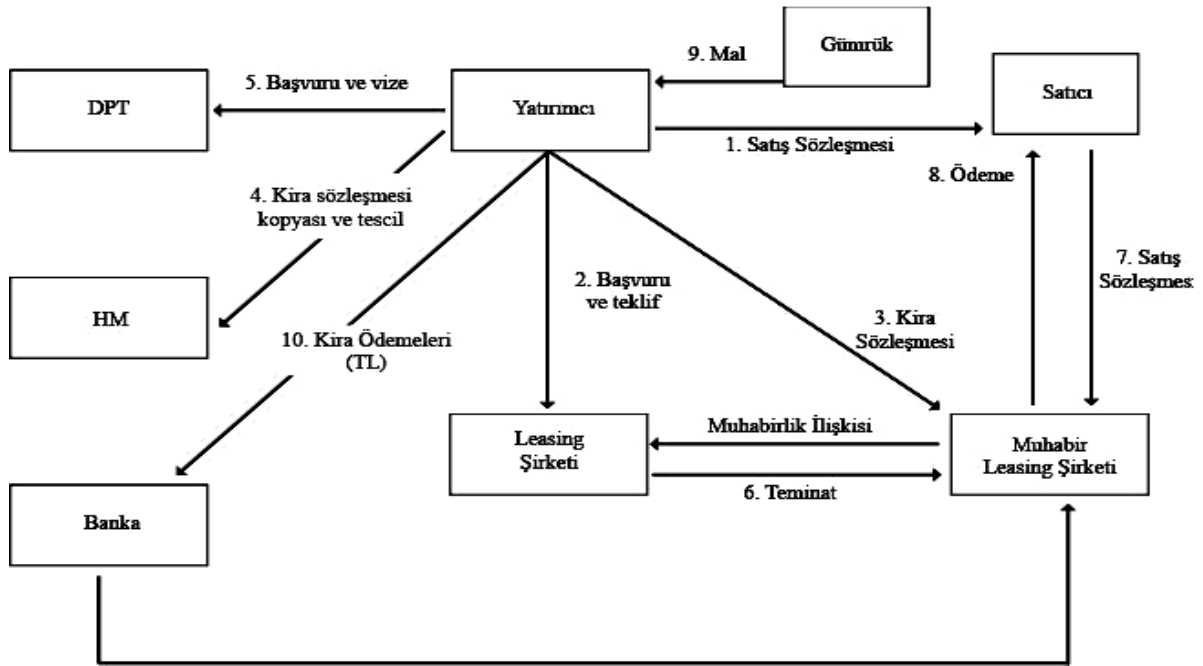
Uluslararası kiralamada, kiracı ve kiralayan farklı ülkelerde bulunmaktadır. Bu tür kiralamada, tarafların buldukları ülkenin dışındaki bir ülkenin kanunları da uygulanabilir. Uygulanacak olan kanun kira sözleşmesinde taraflarca belirlenir.

Uluslararası kiralama, kiracının gümrük muafiyetli yatırım teşvik belgesine sahip olup olmamasına göre ikiye ayrılır:

1.6.3.4.1. Gümrük Muafiyetli Uluslararası Kiralama

Uluslararası Finansal kiralamada Hazine Müsteşarlığıyla ilgili işlemlerde muhabir finansal kiralama şirketi taraf oluşturur (Ceylan ve Korkmaz, 2014: 104.). Gümrük Muafiyetli Uluslararası Kiralama Şekil 1.5’te gösterilmektedir:

Şekil 1.5. Gümrük Muafiyetli Uluslararası Kiralama

Kaynak: (Ceylan ve Korkmaz, 2014: 104).

Gümrük Muafiyetli Uluslararası Kiralamanın aşamaları aşağıda açıklanmıştır (Yalçın v.d., 2011: 67):

- Yatırımcı şirket satıcı ile satış sözleşmesini imzalar.
- Yatırımcı yurtiçindeki finansal kiralama firmasına başvurur. Finansal kiralama firması gerekli incelemeleri yaptıktan sonra yurtdışındaki muhabir firma ile bağlantı kurarak dış finansmanı sağlar. Yatırımcıya bir teklif getirir.
- Muhabir finansal kiralama firması ve yatırımcı, finansal kiralama kuruluşu aracılığıyla kira sözleşmesi imzalar.
- Finansal kiralama sözleşmesinin kopyası tescil için yatırımcı tarafından Hazine Müsteşarlığı'na gönderilir ve tescil işlemi yapılır.
- Yatırımcı, yatırım teşvik belgesi için Hazine Müsteşarlığı'na başvurur.
- Muhabir finansal kiralama firmasının gerekli gördüğü teminat verilir.

- Yatırımcı, satıcıyla arasındaki satış sözleşmesini muhabir finansal kiralama firmasına devreder.

- Muhabir finansal kiralama firması varlık bedelini satıcıya öder ve malın mülkiyetini alır.

- Varlık, satıcı tarafından yatırımcıya teslim edilir.

- Yatırımcı firma kira ödemelerini herhangi bir bankaya döviz karşılığı Türk lirası olarak yapar. Banka da muhabir finansal kiralama firmasına döviz cinsi üzerinden ödeme yapar.

- Kira sözleşmesinin sonunda yatırımcı isterse, önceden belirlenen tutar kadar ödeme yaparak varlığın mülkiyetine sahip olur.

1.6.3.4.2. Gümrük Muafiyetsiz Uluslararası Kiralama

Gümrük muafiyetsiz uluslararası kiralamanın önemli avantajlarından biri, teşvik belgesi olmayan yatırımların gerçekleştirilmesinde ortaya çıkmaktadır. Hazine Müsteşarlığı kira sözleşmesinin sonlanacağı tarihe kadar gümrük vergisini erteler. Sözleşmenin sonunda bir bedel karşılığında varlığın mülkiyeti yatırımcıya geçecekse ithal edilen varlığın ithal edildiği tarihteki tahakkuk etmiş olan gümrük bedeli ödenmelidir. Eğer kiralanan varlık iade edilmişse, malın yurtdışına çıkarıldığı belgelenecek verilmiş olan teminat geri alınabilir. Böylece yatırım malı için gümrük vergisi ödenmemiş olur (Altuğ, 1988: 238).

Gümrük Muafiyetsiz Uluslararası Kiralamanın aşamaları aşağıda açıklanmıştır (Yalçın v.d., 2011: 67-68):

- Yatırımcı satıcı ile satış sözleşmesini imzalar.

- Yatırımcı finansal kiralama firmasına başvurur. Finansal kiralama firması başvuruyu inceler. Daha sonra yurtdışındaki muhabir firma ile bağlantıya geçerek dış finansmanı sağlar ve yatırımcıya bir teklif getirir.

- Muhabir finansal kiralama firması ve yatırımcı arasında kira sözleşmesi imzalanır.

- Yatırımcı kira sözleşmesinin bir kopyasını tescil için Hazine Müsteşarlığına gönderir ve tescil işlemi yapılır.

- Muhabir finansal kiralama firmasının istediği teminat sağlanır.

- Yatırımcı, satıcıyla arasındaki satış sözleşmesini muhabir finansal kiralama firmasına devreder.

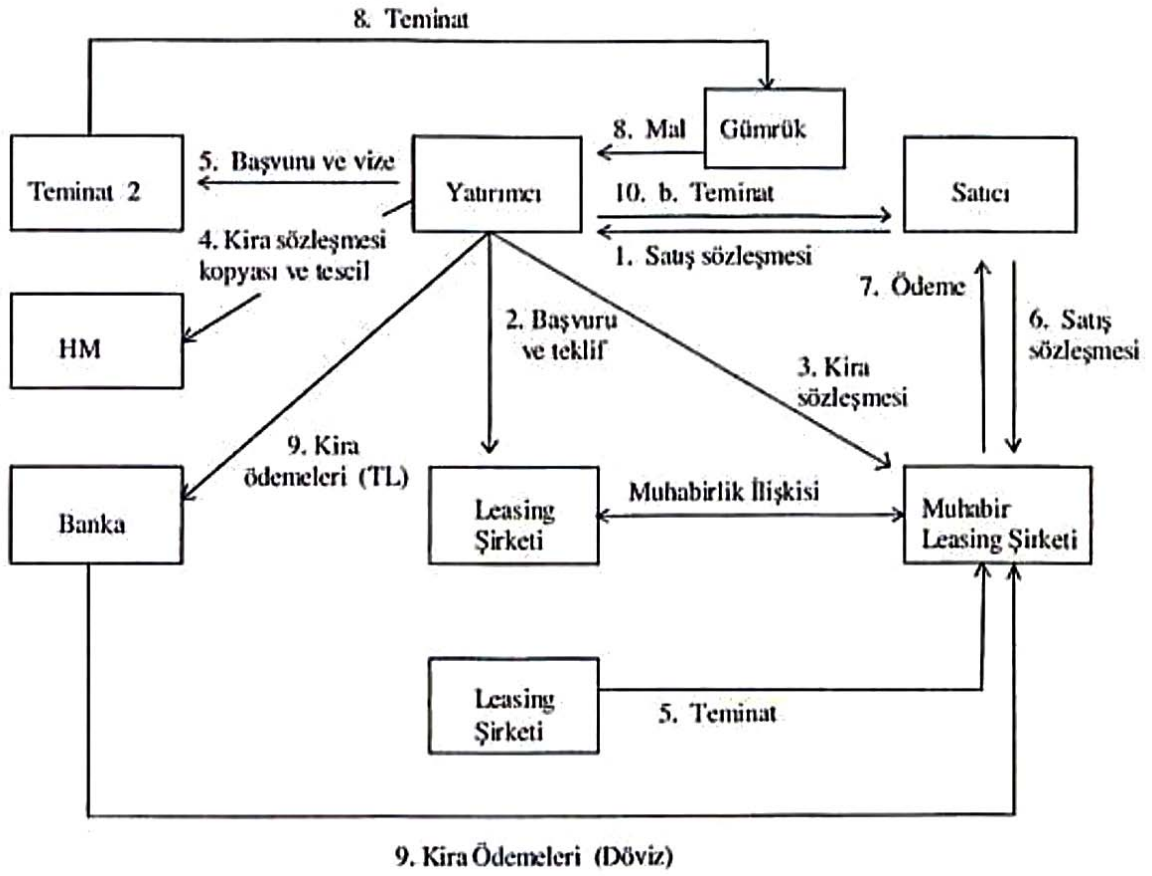
- Muhabir finansal kiralama firması varlığın bedelini satıcıya öder.

- Yatırımcı firma istenen teminatı gümrüğe verir ve varlığı gümrükten çeker.

- Yatırımcı, kira ödemelerini döviz karşılığı Türk lirası olarak bankaya yapar ve banka da muhabir finansal kiralama firmasına döviz cinsi üzerinden ödeme yapar.

Kira sözleşmesinin sonunda yatırımcı için iki seçenek vardır. Yatırımcı isterse bir bedel karşılığı varlığı satın alır ve varlığın tahakkuk eden gümrük bedelini gümrük idaresine öder veya yatırımcı, malı muhabir finansal kiralama firmasına iade edebilir, bunu gümrüğe bildirerek vermiş olduğu teminatı geri alabilir.

Şekil 1.6. Gümrük Muafiyetsiz Uluslararası Kiralama

Kaynak: (Ceylan ve Korkmaz, 2014: 105).

1.6.3.5. Gerçek Kiralama

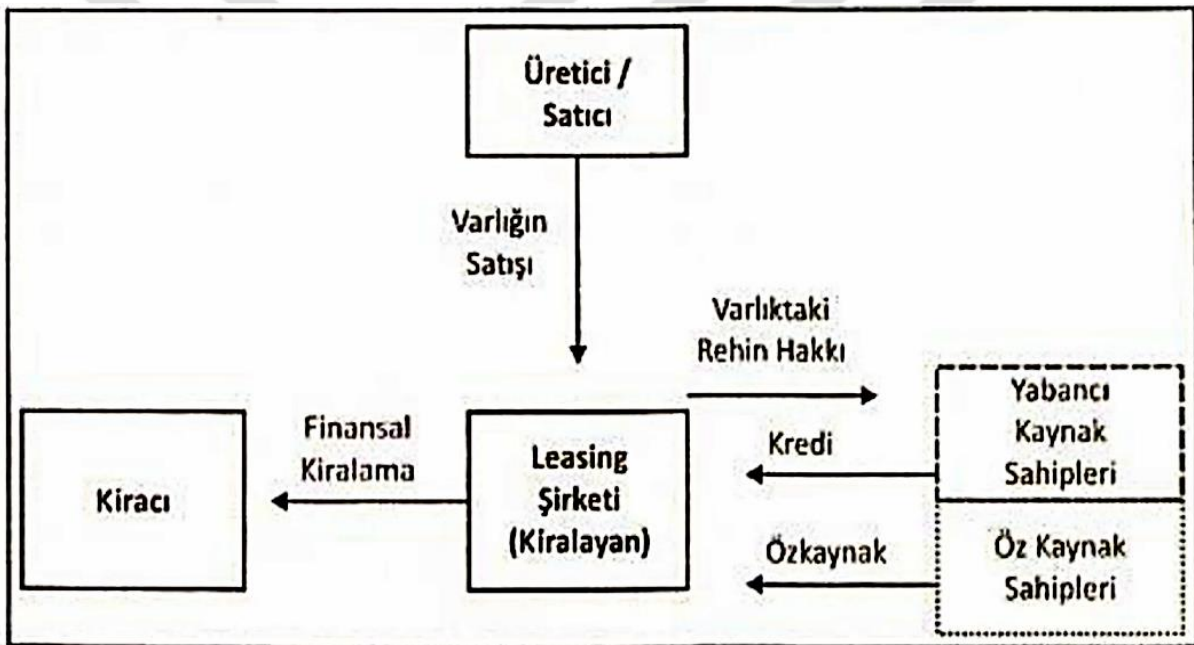
Kiracının kiraya konu olan malın sözleşme süresinin sonunda, piyasa koşullarından satın alma yetkisi veren kiralama çeşididir. Bu kiralama çeşidinde kiracı ödediği paraları gider olarak kaydeder. Ayrıca kiraya veren çeşitli vergi avantajlarından yararlandığında bunu kiracıya da yansıtır.

1.6.3.6. Kaldıraçlı Kiralama

Büyük finansal harcamalar gerektiren yatırımlarda, kiralanacak malın satın alınması için gereken nakdin önemli bir bölümünün kredi kurumlarından sağlanmasıdır (Ergül ve Dumanoglu, 2003: 33).

Kaldıraç kiralamasında, malın değerinin tamamı ödenmeden tüm hakları devralınmaktadır. Böylece vergi tasarrufu sağlanırken, borç veren taraf, kira ödemelerini almakta, kiracının finansman giderleri ise borç alınan tutarın azalmasıyla düşmektedir. Kaldıraçlı kiralama kiracı, kiralayıcı ve üreticinin dışında kredi sağlayan taraflar söz konusudur.

Şekil 1.7. Kaldıraçlı Kiralama

Kaynak: (Yalçiner v.d., 2011: 71).

Kaldıraçlı kiralamanın sağladığı en önemli avantaj, az miktarda fonu riske atarak, çok maliyetli bir varlığın haklarının kazanılmasıdır. Ayrıca, varlığın değerinin üzerinden yatırım teşviki ve vergi indirimi gibi avantajlarla vergi tasarrufu sağlarlar (Ergül ve Dumanoglu, 2003: 33).

Kiralamaya konu olan varlık birinci dereceden krediye karşılık rehinlidir. Kira ödemeleri ve kiracının diğer avantajları da borca karşılık güvence oluşturabilmektedir. Borcun maliyeti kiracının kredi değerliliğinin bir fonksiyonudur (Emek, 1994: 39).

1.6.3.7. Tam Ödemeli ve Tam Ödemesiz Kiralama

Tam ödemeli kiralama, kiracı tarafından yapılan kira ödemelerinin, kiralayanın söz konusu varlıkla ilgili tüm maliyetlerini karşıladığı kiralama türüdür. Kira bedeli, hem varlığın satın alınması için gerekli olan fonun geri alınmasını, hem de bu fonlara ait getiri sağlanmasını içermektedir.

Tam ödemesiz kiralama ise, finansal kiralama sözleşmesinde bulunan kira bedelleri toplamının sözleşme süresince, malla ilgili oluşacak maliyeti karşılayamadığı finansal kiralama türüdür.

1.6.3.8. Brüt ve Net Kiralama

Kiralama giderlerinin karşılanması açısından yapılan ayrımdır. Brüt kiralamada, kiralanan varlığın bakım onarım, sigorta vb. giderleri ile vergi, resim ve harçlarının finansal kiralama kuruluşu tarafından ödenmesi söz konusudur.

Net kiralamada ise; kiralanan varlığın kullanımıyla ilgili tüm giderler kiracıya aittir ve kira bedelleri içinde varlığın bakım giderleri bulunmaz.

1.6.3.9. Satış ve Geri Kiralama

Satış ve geri kiralamada, yatırımcı sahip olduğu varlığı finansal kiralama firmasına satmakta ve aynı varlığı finansal kiralama firmasından sözleşmeyle kiralamaktadır (Önal, 1998: 118).

Satış ve geri kiralama yöntemi, genellikle şirketlerin finansman sıkıntısında oldukları dönemlerde başvurdukları bir yöntemdir. Şirket, sonradan kiracısı olacağı varlığı finansal kiralama firmasına satarak fon temin eder ve kiralama sözleşmesiyle sattığı malın kiracısı konumuna geçer.

Satış ve geri kiralamanın işleyişi şu şekildedir (Ergül ve Dumanoğlu, 2003: 34):

- İşletme bir finansal kiralama firmasına başvurur.
- Satış ve kira sözleşmesi imzalanır.
- İşletme, gerekli görülürse finansal kiralama firmasına teminat verir.
- Finansal kiralama firması, işletmeye nakit ödeme yapar.
- İşletme kira sözleşmesinde öngörülen kira ödemelerini yapar.
- Kira sözleşmesinin bitiminde, işletme bir ödeme yapar.
- Malın mülkiyeti yeniden işletmeye geçer.

Firma bu yöntemle birtakım avantajlar sağlar. Bunlar; varlığın mülkiyet riskinden kurtulma, işletme sermayesini arttırma, fon sağlama olanağı ve kira bedellerinin gider olarak gösterilmesi sonucu ödenecek verginin azalmasıdır.

1.6.3.10. Trampa Kiralama

Bu tür finansal kiralamalarda takas usulü geçerlidir (Akgüç, 2010: 625). Kiralanan varlığın bakım ve onarım masrafları istenilmiyorsa, varlığın değiştirilmesine olanak verilmektedir. Kiracı, bu değiştirme sonucu bakım onarım sebebiyle zaman kaybına uğramadan üretimini devam ettirebilmektedir.

1.6.3.11. Ortak Kiralama

Şayet kiralanacak varlık çok pahalı ya da ihtiyacın fazlası varsa tek bir şirket yerine, birden fazla şirketin aynı varlığı aynı anda kiralamasıdır. Burada sorumluluğu üstlenecek bir veya birden fazla kuruluş bulunmaktadır.

1.6.3.12. Satışa Yardımcı Kiralama

Satışa yardımcı kiralamanın işleyişi aşağıdaki gibidir:

- Satıcı tarafından yatırımcı şirkete finansal kiralama alternatifi sunulur.
- Yatırımcı şirket finansal kiralama şirketiyle finansal kiralama sözleşmesi imzalar.
- Finansal kiralama şirketinin gerekli görmesi halinde teminat ister.
- Finansal kiralama şirketi satıcıya malın bedelini öder.
- Satıcı tarafından yatırımcıya mal teslimi yapılır.
- Finansal kiralama sözleşmesine bağlı kalarak kira bedeli finansal kiralama şirketine yapılır.

1.6.3.13. Alt Kiralama

Yatırımcı şirketin finansal kiralamayı aynı şartlarda bir başkasına kiralayabilme hakkı veren finansal kiralama türüdür. Fakat alt kiralama sözleşmelerinin Türkiye’de yasalar çerçevesinde gerçekleşme imkânı bulunmamaktadır.

1.6.3.14. Tamamıyla Ödenmemiş Kiralama

Kira sözleşmesinin iptal edilmeyen süresi içindeki kira bedelleri toplamının, kiralanan malın kiraya verene maliyetinin karşılamadığı kiralamalardır (Usta, 2015: 16-17).

1.6.3.15 İşletme Kiralamaları

Sermaye kiralamaları dışında kalan kiralamalar hem kiracı hem de kiraya veren açısından işletme kiralaması olarak kabul edilirler. İşletme kiralaması, muhasebe açısından hiç bir sorun çıkartmaz. Başlangıç ve bitiş kayıtları yapılması gerekmez. Kiracı açısından, kira ödemeleri yapıldığında, borçlu tarafa “*Kira Giderleri*”, alacaklı tarafa “*Kasa*” kaydı yapılır. Aynı şekilde kiraya veren açısından, borçlu tarafa “*Kasa*”, alacaklı tarafa “*Kira gelirleri*” kaydı yapılır (Öztaş, 2014: 142).

Örneğin; aktif ömrü 10 yıl olan bir varlık iki yıllığına kiralanıyor. Yıllık kira ödemeleri toplamı 150.000,00 ₺’dir. Bakım-onarım masrafları dahildir. Yukarıdaki dört şarttan hiç birisine uymayan bu kiralama anlaşması örneği, işletme kiralaması olarak kabul edilir (Öztaş, 2014: 142).

1.6.3.16 Sermaye Kiralamaları

Sermaye kiralaması sahipliği temsil eden ve şirketin bilançosunda varlık olarak gösterilen bir varlık kiralamasıdır. Sermaye kiralamaları orta ve uzun vadeli kiralamalardır.

FASB, şu dört kriterden en az birini sağlayan kiralama anlaşmalarına mülkiyetin transferi gözüyle bakmakta ve sermaye kiralaması olarak kabul etmektedir (Kocaağa, 1999: 74):

- Kiralama dönemi sonunda kiralanan varlığın mülkiyeti kiracıya devredilir.
- Kiralama ucuz satın alma hakkını içerir.
- Kiralama dönemi, kiralanan aktifin beklenen faydalı ömrünün önemli bir miktarına (%75) veya daha, fazlasına eşittir.
- Minimum kira ödemelerinin bu günkü değeri, aktifin piyasa değerinin %90’ma eşit veya daha yüksektir.

Kiracı ve kiralayan açısından sermaye kiralamaları aşağıda ele alınacaktır.

1.6.3.16.1 Kiracı Açısından Sermaye Kiralamaları

Sermaye kiralaması, basit kira anlaşmalarından ayrılarak uzun vadeli kredili satın almaya benzer muhasebe kayıtlarını içerir. Bilançonun aktifinde “*Kiralanan Varlık - Sermaye Kiralaması*”, pasifinde “*Yükümlülükler-Sermaye Kiralaması*” yer alır (Kocaağa, 1999: 74).

Burada karşımıza iki sorun çıkmaktadır. Birinci olarak, kiracının aktifleri arasında yer alacak olan varlığın üzerinden ne kadar süre ile amortisman ayrılacağıdır. Kiralama

anlaşması, aktifin mülkiyet hakkının kiracıya devrini ön görüyorsa veya ucuz satın alma hakkını içeriyorsa, aktif ekonomik ömrü boyunca amortismanına tabi tutulması gerekir. Aksi takdirde, mülkiyet hakkı veya ucuz satın alma hakkı kiracıya tanınmıyorsa, sadece anlaşma süresi boyunca amortismanına tabi tutulacaktır. İkinci olarak, yükümlülük tutarının ne kadarı esas yükümlülüğe ve ne kadarının faiz yüküne ait olduğudur. Kira ödemesinden faiz tutarı düşüldükten sonra kalan kısım esas yükümlülük tutarını gösterir.

Örneğin; 2017 yılı itibariyle altı yıllık bir iptal edilemez kiralama dönemini içeren finansal kiralama kontratının ödemeleri peşin olarak yapılacaktır. Yıllık kira ödemeleri tutarı, 50.000 ₺'dir. Yıllık sigorta, bakım-onarım ve vergi giderleri 5.000 ₺'dir. Hurda değeri olmayıp işletmenin ek borçlanma oranı %20'dir (Koç, 2004: 137).

1.6.3.16.2 Kiraya Veren Açısından Sermaye Kiralamaları

Yukarıdaki sermaye kiralamalarında belirtilen dört kriterden en az birini sağlayan ve aynı zamanda diğer iki kriterden her ikisini sağlayan kiralama anlaşmaları, kiraya veren açısından sermaye kiralaması olarak kabul edilirler (Dumanoğlu ve Ergül, 2004: 100).

Kiraya veren açısından, sermaye kiralaması, satış tipi kiralama ve direkt finansman kiralaması olarak ikiye ayrılır.

1.6.3.16.2.1 Satış Tipi Kiralama

Yukarıdaki sermaye kiralamalarında belirtilen dört şarttan en az birisini sağlayan ve bu iki kriterden her ikisini de sağlayan, aynı zamanda aktifin piyasa değerinin defter değerinden düşük veya yüksek olan, yani eşit olmayan anlaşmalar kiraya veren açısından satış tipi kiralama olarak kabul edilmektedir, Yani burada, üreticinin kârı veya zararı mevcuttur (Dumanoğlu ve Ergül, 2004: 101).

1.6.3.16.2.2 Direkt Finansman Kiralaması

Kiralanan varlığın piyasa değeri ile maliyet değeri arasında bir fark yoktur. Kiralanan varlığın toplam kira ödemesi artı, garanti edilmemiş bakiyelerin toplamı ile kiralanan varlığın maliyeti arasındaki fark, kira ödemeleri boyunca gerçekleşecek faiz geliri ile dengeleştirilerek eşitlik sağlanır (Tuğlu, 2003: 77).

1.7. Finansal Kiralamanın Avantaj ve Dezavantajları

Finansal kiralamanın orta ve uzun vadeli bir finansman alternatifi olarak firmalar için avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Bu sebeple firmalar, avantaj ve dezavantajlarını

göz önünde tutarak, finansal kiralama yöntemini diğer alternatif finansman yöntemleri ile karşılaştırmalı ve en karlı, en verimli finansman yöntemi ne ise ona göre yatırımlarını finanse etmelidirler.

1.7.1. Finansal Kiralamanın Avantajları

- Yatırım projelerinin tamamı finansal kiralama ile finanse edilebilir.
- Finansal kiralama, firmaların ölçek ekonomilerine daha rahat ve kolay ulaşmalarını sağlar, birim maliyetler düşer ve firma belli bir zaman aralığında makine teçhizatı, bina veya taşıt vasıtası vb. varlıklara sahip olmuş olur.
- Finansal kiralama, şirketlere yatırımlarını gerçekleştirme imkânı verir ve şirketlerin isteği üzerine yatırımların bir kısmı öz kaynaklardan da finanse edilebilir.
- Finansal kiralama işlemleri, kredi işlemlerine göre daha kısa sürede ve daha kolay şekilde uygulanır ve tamamlanır.
- Finansal kiralama bilançonun pasifinde yer almadığı için kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar/öz kaynaklar oranını etkilemez.
- Firmanın borçlanarak aktif varlığın mülkiyetini alması finansal riskini arttıracak ve firmanın finansman politikasını olumsuz etkileyecektir. Mesela sermaye maliyetinin artması en tipik örneklerindendir. Firma bu tip risklerden finansal kiralama ile kurtulmaktadır.
- Kiralama ile birçok vergi avantajı sağlanabilir. Yatırım yapan firmaların teşvik kredilerinden yararlanmak ve amortisman ayırarak vergi tasarrufu sağlama olanağı vardır.
- Finansal kiralama, sözleşme süresince feshedilmediği için istikrarlı bir finansman aracıdır.
- Yatırımcı işletme, malı kiralamasına rağmen mülkiyet finansal kiralama şirketinde kalacağından risk ve maliyet azalmaktadır (Erdoğan, 1993: 204).
- Finansal kiralamada ödemeler ve diğer tüm koşullar yatırımcının beklediği nakit akışına uygun olarak düzenlenmektedir.
- Finansal kiralama şirketi müşteriye danışarak kira ödemelerini belirler (Berk, 2003: 261).
- Finansal kiralama yoluyla yapılacak olan yatırımlar teşvik tedbirlerinden yararlandırılmaktadır. Finansal Kiralama Kanunu, kiralayanı da teşvik tedbirlerinden yararlandırmıştır. Bu nedenle teşvik tedbirleri açısından satın alan ile kiralayan arasındaki fark ortadan kalkmıştır.

- Finansal kiralama sözleşmesi en az 4 yıllık bir süreyi kapsar. Bu sebepten diğer finansman araçlarına nazaran daha fazla avantaj sağlar ve daha uzun vadeli.

- Finansal kiralama ile gerçekleştirilen yatırımlar işletmelerin bilançosunda yer almadığı için cari oran, aktif karlılık oranı, likidite oranı ve öz kaynak karlılık oranı yükselir, borçlanma oranı ise düşer.

- Finansal kiralama işlemi, yeni teknolojilerin yatırımlarda kullanılmasına imkân verir. Yatırımların ve istihdamın artması ile ekonomik açıdan ilerleme sağlanır.

- Yapılan tüm kira ödemeleri kiracıya kira bedeli olarak fatura edilir, bu fatura ilgili ay içinde kiracı tarafından gider kaydedilir. Bu sayede, finansal kiralama projesinin maliyeti kurumlar vergisi avantajı nedeniyle azalır (Berk, 2003: 260).

- Finansal kiralamada ödemelerin tutar ve vadeleri önceden sabitlenir.

- Finansal kiralama sistemi, orta ve uzun vadeli finansman olanaklarının sınırlı olduğu ülkelerde özellikle orta ve küçük işletmelere uygun koşullarda finansman kolaylıkları temin ederek, finansman olanaklarını genişletir böylece yeni yatırımlar için gerekli olan finansman arzının artmasına ve finansman maliyetinin düşmesine yardımcı olur (Altop, 2003: 20).

- Finansal kiralamada teminat, işletmeye ait projenin fizibilitesi, şirketin mali yapısı, iş potansiyeli göz önüne alınarak değerlendirilir. Ancak istenecek teminat diğer finansman yöntemlerine göre daha az ve basittir.

- Kiralanan bir mala sahip olabilmek için, finansman sıkıntısı çeken bir kurumun mallarının satın alınarak tekrar kendisine kiralınması yöntemi ile zor durumdaki kurumlara ve şirketlere nakit para aktarımı sağlanabilmektedir (Apak, 1995: 134).

- Finansal kiralama sözleşmeleri için alınan teminatlar, vergi ve harçtan muaftır.

- Finansal kiralamanın ülkemizde yatırımların para arzı ve dış ticaret dengesi üzerinde olumsuz bir etki yaratmadan, ülkeye önemli miktarda finansman kaynağı girmesinde, yeni teknolojilerin getirilmesinde ve örtülü teşviklerin gerçekleştirilmesinde etkili bir finansman aracı olduğu söylenebilir.

- Finansal kiralamanın bir çeşidi olan faaliyet kiralamasında bir finansal kiralama sözleşmesi yapılmışsa eğer, kiralanan varlığın teknolojik değişikliklere uyum sağlayamaması gibi hallerden kaynaklanan problemleri kiralayan taraf üstlenir. Faaliyet kiralamasında, varlığın eskimesi durumunda kiracı tarafın bu varlığı kiralayana iade edebilmesi şansı bulunmaktadır ve bu durum kiracı için büyük avantajlar sağlar.

1.7.2. Finansal Kiralamanın Dezavantajları

- Finansal kiralamada kiralayan şirketin istediği vade farkı oranı banka faiz oranlarından yüksek olabilir. Bu durumda firmaların bunları ya kendi kaynaklarını kullanarak ya da banka kredilerini kullanarak satın almaları gündeme gelir (Okka, 2015: 822).

- Finansal kiralamada varlığın kullanım serbestliği, satın alınan varlığa göre daha sınırlı olmaktadır. Kiracı kiraladığı varlıkla ilgili her türlü değişiklik için önceden kiralayandan onay almak zorundadır.

- Kiracı, kiraladığı varlığın hurda değerinden yoksun kalır.

- Yatırımcının mal ve teçhizatı kiralayabilmesi için varlıklarını teminat olarak göstermesi, firmanın kredi değerliliğini düşürmektedir.

- Kiralama süresi ve kira ödemelerinin sabit olması ile enflasyona karşı bir önlem alınması sebebiyle, enflasyonun meydana getirdiği değer artış durumundan yatırımcı şirket yararlanamamaktadır (Temur, 2009: 13).

- Öz sermayenin alternatif yatırım araçlarından (repo, mevduat gibi) faydalanmasını engeller.

- Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılan yatırımlar, yatırımcı firmanın finansal kiralamaya konu olan varlığı satın alması durumunda elde edebileceği vergi avantajlarından yararlanmasını engellemektedir.

- Şirketin likiditesini düşürerek, nakit akışını sıkıştırır ve oluşabilecek ani nakit ihtiyaçlarına karşı esnekliği ortadan kaldırır.

- Finansal kiralama, bütçe sınırlamalarını geçerek ve sınırlı bir öz kaynakla yatırım yapmaya imkan tanıdığından, bu yönteme sık başvuran firmaları gelecekte ödeme sıkıntısı beklemektedir.

- Finansal kiralamanın ülkeden ülkeye değişen bazı sakıncaları olabilir. Enflasyonla birlikte, kur riskinin kiracıda kalması bir risk oluşturmaktadır. Dövizle yapılan finansal kiralamalarda uzun vadede kur riski önemli bir maliyet artışına ve belirsizliğe yol açar.

- Kiralamanın konusunu oluşturan teçhizatın aktifte görünmemesi sonucu, kredi başvurusu halinde, bilanço rakamı azalışından dolayı kredi imkânından yararlanamayabilir (Güngör, 2011: 66).

- Finansal kiralama bütçelerin getirdiği sınırları aşma imkânı sağladığı için kaynakların savurganlığına yol açabilmektedir.

- Eğer kiralama süresi kesin ve dönülmez bir şekilde düzenlenmişse, aktif varlığın eskimesi halinde firma kira sözleşmesini sona erdiremeyeceği veya yüksek bir tazminatla

sona erdireceği için, aktif varlığı kullanamasa da kira ödemeye devam edebilir. Buda firmanın maliyetlerini arttırır.

- Şirketin bilançosundaki borçluluk oranı artar.
- Şirketin geri ödeme esnekliği, nakit akışına bağlı olarak ortadan kalkar.
- Bir firmanın varlıklarının büyük bir kısmını finansal kiralama yöntemiyle temin etmesi; bu firmanın kredi kurumlarına karşı yeterli güvenceye sahip olamaması ve kredi alma prestijini olumsuz yönde etkilemesi anlamına gelmektedir (www.ekodialog.com).
- Finansal Kiralama Kanunu'na göre yatırım indirimi ve diğer teşviklerden kiralayan yararlanmaktadır. Dolayısıyla kiracı, finansal kiralama işlemi yaparak yatırım indiriminden ve vergi tasarrufundan yoksun kalır.
 - Finansal kiralamanın aşırı şekilde kullanılması, işletmede borcun ağırlığını arttırmakta ve finansal yapı bozukluklarına sebep olmaktadır.
 - Ticari araçlarda uygulanan Katma Değer Vergisi oranı aracın alımı ve kira bedellerine ilave edilerek %8, özel taşıt araçlarında %23 olarak belirlenmiş olup, belirlenen oranların kira bedellerine dahil edilmesi fiyatların oluşmasında dezavantaj olacaktır. Bu oranlar bankalara uygulanmadığı için maliyeti yükseltir (Kondak, 2002: 30).
 - Büyük işletmeler, finansal kiralamayı alternatif finansman imkânlarıyla beraber değerlendirerek, maliyeti en düşük olanı seçmektedirler. Bu sebeple finansal kiralama, genellikle Küçük ve Orta Boy İşletmeler gibi kredi limitleri dolmuş işletmeler tarafından tercih edilmektedir. Bunun sonucu olarak da riski artan kiralama şirketlerinin maliyetlerini arttırmaktadır.
 - İşletme yerli bir fon bulamadığı durumlarda yapacağı yatırımlarını ertelemek zorunda kalacaktır. Bu da enflasyonist bir ortamda yatırım maliyetlerinin artmasına sebep olur (Varlık v.d., 1985:26-27).

1.8. Muhasebe Standartları Kavramı

Muhasebe, genel anlamda işletmenin mali vaziyetini gerçeğe uygun biçimde aktarmayı hedeflemektedir (Lazol, 2000: 9). Bu sebeple de kaynağının doğal kaidelere dayanması gerekmektedir (Akgül ve Akay, 2004: 4). Muhasebeye ilişkin doğal kurallar ise tarafsız ve bilimsel bakış açısıyla oluşabilmektedir. Bu bağlamda muhasebe uygulamalarının kaynağı; muhasebenin temel kavramları, herkes tarafından geçerliliği kabul edilmiş muhasebe prensipleri ile muhasebe standartlarına dayanmalıdır (Türker ve Örerler, 2004: 93).

Muhasebe uygulamaları, birtakım esaslara uyma mecburiyetinde olduğu için, bu hususta muhasebe temel kavram ve ilkelerinden yola çıkılarak muhasebe standartları geliştirilmiştir. Muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarına istikamet çizen ve mali tabloların düzenlenmesine nizam ortaya koyan kurallar şeklinde tanımlanabilir (Akgül ve Akay, 2004: 4).

Muhasebe standartları, mali bilgilerin sunulduğu, mali tabloların düzenlenmesinde ve raporlanmasında ortak muhasebe prensipleri etrafında bir araya gelmesini sağlayan ve bu doğrultuda muhasebe işlemlerini düzenleyen normlar olarak kullanılmaktadır (Kocamaz, 2004: 106).

Muhasebe standardı kavramını, Amerikan Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants-AICPA) tarafından, yetkili kurullarca açıklanan ve meslek mensuplarına yol gösteren kurallar biçiminde tanımlamıştır (Atmaca ve Çelenk, 2011: 114).

Muhasebe standartları, muhasebede hangi özellikteki işlem ve hadiselerin, hangi değer ölçüsüne göre kaydedeceği, sınıflandırılacağı ve hangi raporla takdim edileceğini tayin ederek bir kurallar bütünü meydana getirir (Akgül ve Akay, 2004: 4).

Bu tanımlardan çıkarılan bir önemli sonuç, muhasebe standartları sayesinde, aynı işlem ve olaylar farklı kişiler tarafından muhasebeleştirilse dahi, bu kişilerin üreteceği bilgilerin aynı nitelikte ve değerde olmasıdır. Muhasebenin standartlaştırılması, ülkelerin ortak bir muhasebe sistemini kullanmaları amacıyla farklı muhasebe uygulamalarının aynı çatı altında toplanmasıdır.

İşletmelerin mali performanslarının ve mukayese edilebilirlik seviyelerinin doğru analiz edilmesinde muhasebe standartları önemlidir (Aslan, 2004: 94). Bunun yanında muhasebe standartları güvenilir, kıyaslanabilir mali bilginin meydana getirilmesinde ve ilgili mali tablo kullanıcılarına (yönetici, yatırımcı, kredi kuruluşları) ulaştırılmasında önemli etkisi bulunmaktadır (Bostancı, 2002: 2). Bilhassa sermaye piyasasında, yatırımcıların sermaye piyasası araçları ile ilgili bilgilendirilmesi ve kamunun aydınlatılması, nitelikli muhasebe standartlarının meydana getirilmesi ve tatbik edilmesine bağlıdır (Çiftçi ve Erserim, 2008: 3). Muhasebe standardı kavramını, verilen bilgiler doğrultusunda ulusal ve uluslararası muhasebe standardı olmak üzere iki şekilde gruplandırmak imkân dâhilindedir (Atmaca ve Çelenk, 2011: 114).

- Ulusal muhasebe standardı; belirli bir ülke için bir sistem içinde hazırlanmış olan ulusal muhasebe standartları uygulamaya konu oldukları ülkelerdeki kuruluş ve işletmelerde muhasebe birlikteliğini temin etmekte ve sözü edilen kuruluş ve işletmeler bu standartlar uyarınca ilgili makamlara karşı sorumluluk üstlenmektedirler (Erol ve Aslan, 2017: 59).

- Uluslararası muhasebe standardı; İlgili mali tablo kullanıcılarına finansal bilginin ulaştırılmasında birden fazla seçenek sunan, uluslararası düzeyde raporlamaya imkân tanıyan, işletmelere kendileri için en uygun politikaları tercih etme olanağı veren bir kavram olarak açıklanmaktadır (Çankaya, 2007: 131). Farklı bir anlatımla uluslararası muhasebe standardı, çeşitli ulusların katılımıyla meydana gelen, türlü ülkelerde faaliyette bulunan ve birbirinden farklı muhasebe standardı uygulayan işletmelerin yılsonu bilançolarının (finansal durum tablosu) değerlendirme ve takdiminde belirli düzeyde birliktelik temin etmek niyetiyle hazırlanan ve yazılı kurallardan teşekkül eden bir metindir (Akgün, 2013: 12).

Hemen hemen her ülkede standartlaştırma hakkında çalışmalar yapılmıştır. Fakat ülkeler arası ticari ilişkilerin gün geçtikçe yoğunlaşması ve uluslararası sahada faaliyette bulunan işletme mevcudunun gittikçe çoğalması, muhasebenin standartlaştırılması hakkında ulusal düzeyde gerçekleştirilen çalışmaların, uluslararası çalışmalara dönüştürülmesine neden olmuştur. Bu çalışmalardan elde edilecek avantajları üç ana noktada bir araya getirebiliriz.

Bunlar (Erdoğan ve Dinç, 2009: 155);

- Uluslararası mali bilgilerin mukayese edilebilmesi,
- Değişik mali bilgilerin konsolide edilmesi dolayısıyla ortaya çıkan para ve zaman savurganlığının önüne geçilmesi,
- Bütün dünyada yerel iktisadi, sosyal ve hukuki düzeyi olabildiğince yukarı çıkarmak ve uyumlaştırmadır.

Finansal raporlamaya ilişkin uluslararası farklılık sebepleri irdedeğinde sekiz etmenin bu farklılaşmada etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu faktörler şunlardır (Elitaş, 2010: 59):

- Hukuk Sistemi,
- Finansman Kaynakları,
- Ekonomik ve Politik Bağlar,
- Finansal Gelişmişlik Düzeyi,
- Kültür,
- Eğitim Düzeyi,

- Enflasyon,
- Vergi.

Muhasebe standartlarına hissedilen gereksinim şu başlıklar altında incelenebilir (Elitaş ve Elitaş, 2010: 1);

- Uluslararası sahada mali bilgilerin üretim ve sunumunda müşterek bir dil meydana getirmek (Kaval v.d., 2007: 69),
- Muhasebe ilkelerinde tekdüzeni sağlamak (Karaaslan, 2009: 12),
- Finansal tabloların açık, anlaşılabilir, tarafsız ve mukayese edilebilir olmasını temin etmek (Durak ve Balsarı, 2011: 1),
- Farklı uygulamaları yok etmek (Kocamaz, 2004: 105),
- İşletme ile ilgisi bulunan kişi ve kurumların yapacakları değerlendirme ve verecekleri kararlarda hata yapmalarına engel olmak (Kiracı ve Köse, 2002: 47).

Dünya genelinde faydalanılabilecek, nitelikli tek bir finansal raporlama standartları setinin meydana getirilmesi halinde elde edilebilecek kazanımlar şunlardır (İbiş ve Özkan, 2006: 27):

- Ekonomik işbirlikleri meydana getirme gayreti için önemli bir engel ortadan kalkmış olacak,
- Şirketler için değişik muhasebe uygulamaları dolayısıyla ortaya çıkan ek maliyetler yok olacak,
- Yurtdışı bir ana ortaklığın iştiraki olan ya da yurtdışında iştiraki bulunan şirketlerin konsolide mali tablo hazırlama zorunluluğu ortadan kalkacak,
- Çok uluslu şirketlerin finansal tablolarının konsolidasyonu, uluslararası faaliyetlere ilişkin performansın değerlendirilmesinde yarar sağlayacak,
- Uluslararası piyasalardan fon toplamayı ya da bu piyasalarda borçlanmayı hedefleyen şirketlerin mali tablolarını ilgili ülke uygulamasına çevirme mecburiyeti ortadan kalkacak,
- Yatırım yapan ve borç verenler yönünden yatırımların barındırdığı riskler sebebiyle söz konusu olan faiz maliyetleri düşecektir.

Muhasebe standartlarının uygulamaya konulmasının işletmeler açısından önemini şu şekilde sıralayabiliriz:

- İşletmelere farklı dönemlere ilişkin mali performanslarını mukayese edebilmelerine ve bu kıyaslama neticesinde işletme için hayati önem arz eden hususlarda yerinde kararlar almalarına yardım eder (Akgül ve Akay, 2004: 5).

- İşletme yönetimine farklı dönemlere ilişkin mali performanslarını karşılaştırarak analiz etme kolaylığı sağlamanın yanında; aynı sektörde faaliyet gösteren diğer işletmelerin finansal sonuçları temel alınarak gerçekleştirilen kıyaslamaların anlamlı bir şekilde yorumlanabilmesine yardım eder (Korkmaz v.d., 2007: 97).

- İşletmeler tarafından mali performanslarının doğru analiz edilerek, geleceğe dönük gerçeğe uygun planların hazırlanmasına, yerinde amaç ve hedeflerin tayin edilmesine yardım eder (Yükçü v.d., 1996: 19).

- İşletme denetimlerinin gerçekleştirilmesinde güçlüklerin ortadan kaldırılmasına yardım eder (Toroslu, 2011: 1).

1.8.1. Muhasebe Standartlarının Oluşturulması

Küreselleşmenin etkisiyle firmaların faaliyetleri global ekonomi alanında geniş bir alana yayılmıştır. Böylece firmalar arasında, ihtiyaçlara cevap veren ve güvenilebilecek finansal veri akışı daha da önemli hale gelmiştir. Ülkeler arasında var olan ayrı hukuki düzenlemeler ile değişik muhasebe ilke ve uygulamaları, uluslararası seviyede mali tabloların düzenlenmesini kaçınılmaz hale getirmiştir (Adıgüzel, 2010: 78). Oluşan bu gelişmeler muhasebe ve denetim uygulamalarının uluslararası alanda onaylanmış birtakım standartlar gözetilerek hazırlanmasını zorunlu kılmıştır.

Muhasebe standartlarının uygulanması sırasında bazı sorunlarla karşılaşmış ve standartlarda kısmen değişiklik ihtiyacı doğmuştur. Bunlar da zamanla yeni standart oluşturulması yöntemiyle düzeltilmiş ve giderilmiştir (Durmuş, 1992: 6).

Muhasebe standartları, işletme ve işletme harici çevrelerin karar verme aşamasında etkili olmuş ve birçok çıkar grubunun ilgi odağı haline gelmiş, bu yüzden de muhasebe standartlarının kim tarafından tayin edileceği de bir tartışma konusu oluşturmuştur (Üstündağ, 2000: 1).Muhasebe standartlarının geliştirilmesi aşamasında birçok farklı uygulama örnekleri bulunduğu için esas olarak hangi temel uygulamanın temel alınacağı farklı kesimler ve çıkar grupları tarafından tam olarak belirlenememiştir (Beyazıtılı v.d., 2006: 3-4). Muhasebe standartlarının tayin edilmesi tek başına yeterli olmayıp standartların hukuki dayanağı uygulama durumu ve kontrolünün de sağlanması gereklidir (Bekçi ve Özdemir, 2006: 144). Burada esas olan kamu ve özel kesimin standart belirlemede rol almasıdır (Beyazıtılı v.d.,

2006: 3-4). Muhasebe standartlarının meydana getirilmesinde öne sürülen fikirler şu şekilde açıklanabilir (Bostancı, 2002: 2):

- Yasama yoluyla muhasebe standartlarının belirlenmesi,
- Özel sektör düzenleyici kuruluşları tarafından muhasebe standartlarının belirlenmesi,
- Muhasebe standartları düzenleme yetkisinin kamu sektörü tarafından bir kuruluşa devredilmesi yoluyla muhasebe standartlarının belirlenmesi (Toroslu, 2016: 1).

Bu yöntemler kendi aralarında değerlendirildiğinde; her yöntemin kendine özgü olumlu ve olumsuz özelliklerinin olduğu görülmektedir. Karşılaşılan bazı problemlerin her seçenek için belli ölçüde geçerli olabileceği ve muhasebe standartlarının meydana getirilmesinde kamu sektörü ve özel sektörün payının net çizgilerle belirlenmesinin zor olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, oluşturulan standartlara uyumun sağlanabilmesi ve standartların oluşturulmasında rol alan kurumların faaliyet göstereceği sınırı belirleyebilmek için belli bir yasal kontrolün olması gerektiği düşünülmektedir (Çiftçi, 2001: 96).

Muhasebe standartlarını oluşturma işlevini gerçekleştirecek olan kuruluşun birtakım nitelikleri bünyesinde barındırması gerekmektedir. Bunlar (Üstündağ, 2000: 44);

- Yapırım temin edecek hukuki desteği elinde bulundurmalı,
- Çalışmalarını tam zamanlı olarak yürütmeli,
- Değişiklik ve gelişmelere uyum sağlayabilecek esnek bir yapıya sahip olmalı,
- Uzman bir ekiple çalışmalı,
- Uygulamada rastlanılan problemlere vaktinde ve gerektiği gibi cevap verebilmelidir.

1.8.1.1. Yasama Yoluyla Muhasebe Standartlarının Belirlenmesi

Devlet tarafından yasalar, tüzükler, yönetmelikler ve buna benzer usullerle muhasebe standartlarının oluşturulmasıdır (Sağlam v.d., 2009: 4). Yasama yoluyla muhasebe standartlarının meydana getirilmesi halinde, muhasebe alanında gerçekleştirilen çalışmaların başka düzenlemelere uygunluğu hakkında herhangi bir müeyyideye başvurulması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır (Bostancı, 2002: 3).

Muhasebe standartlarının yasama yoluyla belirlenmesinin hem avantajlı hem de dezavantajlı yönleri bulunmaktadır. Yasama yoluyla belirlemede bazı taraflara maliyetler yüklemekte bazı taraflara ise fayda sağlamaktadır (Beyazıtli v.d., 2006: 3-4). Yasama

tarafından muhasebe standartları belirlenirken, bu standartların ihlal edilmesi halinde verilecek cezalar tayin edilmekte ve standartların uygulanmasına ilişkin yaptırımlar ortaya konulmaktadır (Toroslu, 2016: 2).

Bu şekilde gerçekleştirilecek muhasebe düzenlemelerinin; ilgili menfaat çevrelerinin tahakkümüne karşı daha güçlü olması öngörülmektedir (Gökçen v.d., 2006: 1). Bunun yanında siyasi partilerin politik etkilerinin muhasebe düzenlemelerine yansıdığı yönünde bu usule eleştiriler yapılmaktadır (Bostancı, 2002: 3).

Mahkemelerin yaptırım uygulayacak son mercii ve müracaat kurumu olması da, hem yasama yoluyla oluşturulan standartların uygulanmasının temin edilmesini, hem de bahsi geçen standartlara aykırı hareket edilmesi durumunda yaptırım uygulamasını gündeme getirmiştir (Gökçen v.d., 2006: 1).

Örneğin, muhasebe standartları Avrupa Birliği (AB)'nde Konsey Direktifleri şeklinde kabul görmekte ve birliğe üye ülkelerin yasalarına mecburi olarak aktarılmaktadır (Sağlam, 2001: 15). Türkiye'de ise Sermaye Piyasası Kurulu Muhasebe Standartları Tebliği ve Maliye Bakanlığı Muhasebe Sistemi Tebliği örnek olarak gösterilebilir (Toroslu, 2016: 2).

1.8.1.2. Özel Sektör Düzenleyici Kuruluşları Tarafından Muhasebe Standartlarının Belirlenmesi

Özel sektör düzenleyici kuruluşları muhasebe standartlarının tayin edilmesinde, görev alabilirler (Bostancı, 2002: 3). Özel sektör düzenleyici kuruluşları eliyle muhasebe standartlarını belirlemesi ile yasama yoluyla belirlemeden kaynaklanan problemlerin çözülmesi, muhasebe standartlarına ilişkin tüm kurumların sürece daha etkin katılımları (Üstündağ, 2000: 33) ve bu kuruluşları idare edenlerin karşılaşılabilecekleri baskıları kolayca bertaraf edebilmeleri amaçlanmıştır (Beyazıtılı v.d., 2006: 5). Bu kuruluşlar özel sektör temsilcilerinin içinde buldukları birlik, vakıf ve dernek biçiminde teşkilatlanmış ulusal ya da uluslararası organizasyonlardır (Toroslu, 2016: 2).

Özel sektör düzenleyici kuruluşlarının standartlara uyum sağlanmasında yaptırım gücüne sahip olmamaları (Ayboğa, 2003: 105-106) ve özel sektörde oluşturulan bu standartların uygulanmasının tümüyle isteğe bağlı olması (Gökçen v.d., 2006: 1), bu kuruluşları standartları uygulayacak kurumlarla uzlaşma arayışına girme mecburiyetinde bırakabilmektedir (Üstündağ, 2000: 33).

Özel sektör düzenleyici kuruluşları otoritelerini sağlamak ve standartlara uyumu temin edebilmek için standartlara ilişkin hazırladıkları taslakları yayımlayarak ilgililerden görüş almak, geniş fikir alışverişleri gerçekleştirmek, oluşturulacak standartlara esas teşkil etmek üzere bir kavramsal çerçevenin onaylanması gibi “uzlaşma arayışı” şeklinde isimlendirilen geniş bir işlem sırası izlemektedirler (Gökçen v.d., 2006: 1). Uzlaşma arayışından kaynaklanan gecikmeler de muhasebe standartlarının uygulayıcılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Üstündağ, 2000: 33).

Ülkemizde Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından kurulan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) bu tür bir kuruluştur (Ayboğa, 2003: 105-106).

1.8.1.3. Muhasebe Standartlarının Düzenleme Yetkisinin Kamu Sektörü Tarafından Bir Kuruluşa Devredilmesi Yoluyla Muhasebe Standartlarının Belirlenmesi

Hükümet tarafından desteklenen bir kuruluşun muhasebe standartlarını oluşturmak üzere yetkilendirilmesi neticesinde yasama aracılığıyla muhasebe politikalarının belirlenmesi esnasında karşılaşılan problemlerin bir kısmı çözüm bulmuştur (Beyazıtlı v.d., 2006: 6).

Her daim yargı ile güçlendirilebilecek bir müeyyide gücünün var olması bu yöntemin avantajıdır (Gökçen v.d., 2006: 1). Muhasebe standartlarını oluşturmak üzere yetkilendirilen kuruluşun gücünü kanunlardan alması sebebiyle, muhasebe standartlarının yasama yoluyla tespit edilmesine alternatif bir yöntemdir (Üstündağ, 2000: 34-35). Bu şekilde yetkilendirilecek olan kuruluşlar muhasebe düzenlemelerini yasama merciinden daha süratli ve aktif bir şekilde gerçekleştirebilmededir (Bostancı, 2002: 3). Muhasebe düzenlemelerinin kamu eliyle özerk kuruluşlarca yürütülmesinin bir diğer avantajı da, bu kuruluşlar tarafından vergi ve sübvansiyonlarla birlikte yüksek maliyetlere ve karışıklığa sebep olmayacak düzenleme vasıtalarından yararlanılabilmesidir (Beyazıtlı v.d., 2006: 6). Bu tip düzenleme ile muhasebe standartlarında etkinliğin elde edilmesi hedeflenmektedir (Üstündağ, 2000: 34-35).

Diğer taraftan bir kuruluşun muhasebe standartlarını belirleme yetkisinin verilmesinin bazı sakıncaları da mevcuttur (Üstündağ, 2000: 34-35). Muhasebe standartlarını belirleme yetkisi verilen hükümet destekli kuruluşların, özel sektör düzenleyici kuruluşları ile mukayese edildiğinde daha güçlü bir otoriteyi elinde bulundurması sebebiyle gerçekleştirilecek düzenlemelerde isteğe bağlı tavır takınılabilmesi ve bu kuruluşların siyasi tahakküm ve bağımsız hareket etmelerini kısıtlayan üst kuruluşların baskılarına maruz kalabilmeleri bu yönetime getirilen bir eleştiridir (Bostancı, 2002: 3).

Üst kurumlar nezdinde otoritelerini güçlendirmek ve politik baskıları hafifletmek gayesiyle düzenleyici kuruluşlar tarafından muhasebe standartlarının meydana getirilmesi aşamasında ayrıntılı ve tarafsız bir standart belirleme usulü takip etmek ve standartların hazır hale getirilmesinde esas alınmak üzere bir kavramsal çerçeve meydana getirmek gibi yöntemlere müracaat edilmektedir (Gökçen v.d., 2006: 1).

Bu yöntem Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulamaya geçirilmiş ve Kongre muhasebe mükellefiyetlerini tespit yetkisini Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (Securities Exchange Commission - SEC)'na devretmiştir (Toroslu, 2016: 2).

Ülkemizde TMSK, Maliye Bakanlığı Muhasebe Standartları Komisyonu ve Sermaye Piyasası Kurulu, bu özelliğe sahip kuruluşlardır (Ayboğa, 2003: 106). Amerika Birleşik Devletleri'nde ise Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standard Board - FASB) emsal gösterilebilir (Sağlam v.d., 2009: 5).

1.8.2. Muhasebe Standartlarının Türkiye'de Gelişimi

Muhasebe standartlarının ülkemizdeki gelişimi devlet önderliğinde gerçekleşmiş, Türk muhasebe mevzuatının hazırlanmasında siyasi ve ekonomik münasebetimizin yoğunluk kazandığı ülkelerden transfer edilen kanunlar ve model alınan bu ülkelerdeki muhasebe uygulamalarının etkisinde kalınmıştır (Sönmez, 2003: 24). Ülkemizde muhasebenin gelişiminde önce Fransız daha sonra Alman yasa ve kaynaklarının etkisi hissedilmiş, 1950'den sonra Amerika Birleşik Devletleri ile kültürel ve ekonomik ilişkilerin ilerlemesiyle Amerikan sisteminin etkileri görülmüştür. 1987 sonrası Avrupa Birliği'ne tam üyelik girişiminde bulunulmasıyla Avrupa Birliği uygulamalarının ve son yıllarda da Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS)'nın etkisinde kalınmıştır (Arıkan, 1996: 1). Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümlerinin muhasebe uygulamalarını yönlendirdiği ülkemizde, ilgili kanun hükümlerinin gereksinimi karşılayamadığı durumlarda, hukuki statü sahibi bazı kuruluşların yönlendirici birtakım çalışmalar gerçekleştirerek, kendi yetki alanına dahil işletmeler için yol gösterdiği gözlenmektedir (Akdoğan ve Tenker, 2001: 13). Bu kuruluşların öne çıkanları ve muhasebe standartları hakkında gerçekleştirdikleri çalışmalar şu şekildedir (Gökçen v.d., 2006: 1):

1.8.2.1. İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar

İDTYDK 1968 yılında yayımlanan ve 1972 yılında uygulamaya koyduğu, Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) tarafından uygulanılmasını mecburi kıldığı Tekdüzen Muhasebe Sistemi çalışmasını yapmıştır.

Tek Düzen Muhasebe Sistemi çalışması başlangıçta Kamu İktisadi Teşekkülleri için mecburiyet taşımaya rağmen sonrasında diğer işletmeler tarafından da kabullenilmiş ve ülkemizde muhasebe sisteminin gelişim kaydetmesinde etkili olmuştur. Böylelikle Kamu İktisadi Teşekkülleri muhasebe uygulamalarının uyumlaştırılmasına ilişkin yerinde bir girişimde bulunarak, bu düzenleme sonrasında gerçekleştirilecek yeni çalışmalara ve özel sektör kuruluşlarına yol gösterici bir adım atmıştır. Türkiye Bankalar Birliği, bankalar arası uygulamalarda tekdüzeliği gerçekleştirmek gayesiyle muhasebe hakkında türlü düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Örneğin bankalar 1962 yılında kendilerinden kredi talep eden işletmelerden isteyeceği son üç yıla ilişkin bilanço ve gelir tablosu türlerini tespit ederek, Türkiye’de bu tablo türlerinin yaygınlaşmasına öncülük yapmıştır. Bankalara ait işlemlerde yararlanılmak üzere oluşturulan tekdüzen hesap planı çerçevesi, mali tablo örnekleri ve bu tablolara ilişkin raporlar, bankalar arası uygulama birlikteliğini sağlayan önemli çalışmalardır (Arıkan, 1996: 4).

1.8.2.2. Türk Standartları Enstitüsü Muhasebe Standartları Özel Daimi Komitesi Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar

1987 yılında kurulan ve TMS’yi oluşturmakla vazifelendirilen komitenin çalışma programında 43 tane muhasebe standardı yer almaktadır (Erol ve Aslan, 2017: 65). Teknik kurullarında üzerinde mutabık kalınp yayımlanması uygun görülen standartlar aşağıdaki gibidir (Arıkan, 1996: 1):

- Muhasebenin Temel İlkeleri Standardı,
- Raporlama - Kar ve Zarar Tablosu Formu Standardı,
- Raporlama - Bilanço Formu Standardı,
- Denetim Genel İlkeleri ve Denetçiye İlişkin Açıklama Standardı.

TÜRMOB’un kurulması üzerine komite faaliyetlerine ara vermiş ve tek elden muhasebe standartlarının oluşturulmasını temin etmek için, eş güdümünü TÜRMOB’un üstleneceği “*Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)*”nın oluşturulmasını temel prensip olarak benimsemiştir (Gökdeniz, 2005: 30).

Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketleri için, Sigorta Şirketlerinin Muhasebesi Hakkında Kanun’la tespit edilmiş Tek Düzen Hesap Planı (THP) bulunmaması sebebiyle, bu konudaki eksikliği gidermek için Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRSB) ve Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu (SDK) temsilcilerinin katılımı ile “Tekdüzen Hesap Planı Komitesi” oluşturulmuş; sigorta ve reasürans şirketlerinin iş ve işlemlerini bu komite eliyle hazırlanan ve 01.01.1994 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanılan “Tekdüzen Hesap Planı”na uygun şekilde muhasebeleştirmeleri mecburi tutulmuştur (Gökçen v.d., 2006: 1).

Son yıllarda uluslararası muhasebe standartlarıyla uyum hususu Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği ve Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu’nun çalışma konuları arasında öncelik taşımaktadır (Çiftçi ve Erserim, 2008: 15).

31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği ile 01.01.2005 tarihinden itibaren, sigortacılık muhasebe sisteminde de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’na uyum esasını kabul edilmiştir (Ilıman, 2016: 34). Yönetmelik gereğince, halka açık olsun ya da olmasın bütün sigorta şirketleri, Hazine Müsteşarlığı tarafından sigorta sektörüne ilişkin standartlar ilan edilene kadar, Sermaye Piyasası Kurulunun Seri XI, No:25 Tebliği’ne uygun mali tablolar düzenlemekle mükelleftir. Yönetmelik sınırları içerisinde, hazırlanmış ilk tebliğ özelliği taşıyan Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ 30.12.2004 tarih ve 25686 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.01.2005 tarihinde uygulamaya sunulmuştur (Çiftçi ve Erserim, 2008: 15). Hazine Müsteşarlığı tarafından 14.07.2007 tarih ve 26582 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik ile 01.01.2008 tarihi itibarıyla sigorta sektöründe Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca tespit edilen Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uyum prensibi benimsenmiştir (Ilıman, 2016: 34).

1.8.2.3. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar

Sermaye Piyasası Kurulu; 33 adet uluslararası muhasebe standardını temel alarak oluşturulan, Seri: XI, No:25 “*Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ*” 15.11.2003 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlamıştır (Yanık ve Yıldız, 2013: 445). Seri: XI No:25 Tebliği, kapsama dahil işletmeler tarafından, 01.01.2005 tarihinden sonraki ilk ara finansal tablolardan başlamak şartıyla mecburi şekilde uygulamaya geçirilmiştir (Yanık ve Yıldız, 2013: 445). İhraç ettiği sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören ortaklıklar,

aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve konsolidasyon dahiline alınan diğer işletmeler mevzu bahis Tebliğ hükümlerine tabidir (SPK, 2008).

Seri: XI, No:25 Tebliği'nin yayımlandığı 15.11.2003 tarihinden günümüze kadar, Uluslararası Muhasebe/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IAS/IFRS)'nin dünya genelinde kabulü istikametindeki çalışmalar sebebiyle, Uluslararası Muhasebe Standartlarında önemli değişiklikler gerçekleştirilmiş ve yeni Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ilan edilmiştir. Uluslararası Muhasebe/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarındaki sözü edilen değişim göz önünde bulundurularak, Seri: XI, No:25 Tebliğine 21.12.2004 tarihinde Seri: XI, No:27 “*Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ*” ile ilave edilen Ek Madde 1 gereğince, mali tablo ve raporlar ile dipnot biçimleri dahil Tebliğ'in 5. maddesi gereğince Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan muhasebe standartları açıklamaları saklı tutulmak şartıyla, işletmelerin IAS/IFRS uygulamalarının, Tebliğ'de kararlaştırılan düzenleme ve ilan mükellefiyetinin gereğinin yapılması hükmünde olduğu kabul edilmiştir (SPK, 2008). Bu suretle isteyen işletmelere mali tablolarını Seri: XI, No: 25 Tebliği hükümleri yerine IAS/IFRS'ye göre düzenlemelerine olanak sağlanmıştır (Yurdakul, 2009:108).

1.8.2.4. Maliye Bakanlığı Koordinatörlüğünde Kurulan Muhasebe Standartları Komisyonu Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar

1990 yılında Maliye Bakanlığının koordinatörlüğünde ve çeşitli kesimlerden temsilcilerin katılımı ile meydana getirilen komisyonun ana hedefi, ülkemizde tüm kesimler tarafından uyulması zorunlu nitelikte tek elden yayımlanacak muhasebe standartları hazırlayarak standart karmaşasına son vermektir (Arıkan, 1996: 6)

Sözü edilen komisyon çalışmalarını nihayete erdirmiş ve bu çalışmaların neticesinde hazırlanan 1 sıra no.lu “*Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT)*” Maliye Bakanlığı tarafından 26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır (Bayrı, 2010: 91). (Sonrasında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde değişiklik öngören 12 tebliğ daha ilan edilmiştir (Başpınar, 2004: 49).

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 175 ve tekrar eden 257. maddeleri çerçevesinde Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na tevdi edilen yetkiye dayanılarak yayınlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile aşağıdaki konularda düzenlemeler yapılmıştır (Arıkan, 1996: 7);

- Muhasebe Politikalarının İzah Edilmesi,

- Muhasebenin Temel Kavramları,
- Tek Düzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve İşleyişi,
- Finansal Tablolara İlişkin İlkeler,
- Mali Tabloların Hazırlanması ve Takdimi.

Yapılan düzenlemeyle; işlemlerini bilanço usulüne uygun şekilde defterlerine kaydeden gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetindeki girişim ve işletmelerin faaliyet ve neticelerinin güvenilir ve doğru şekilde muhasebeleştirilebilmesi, finansal tablolar vasıtasıyla ilgili kişi ya da kurumlara takdim edilen bilgilerin tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik özelliklerini muhafaza ederek gerçek durumu aksettirmesinin sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

1.8.2.5. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar

Kurum, Türkiye’de faaliyette bulunan tüm bankaların muhasebe sistemine yönelik usul ve esaslarının tespit edilmesi maksadıyla, 2002 yılında “*Muhasebe Uygulama Yönetmeliği*”ni ve bu yönetmeliğe tabi olarak uluslararası muhasebe standartlarını esas alan 19 adet tebliğ yayımlamıştır (Özdemir ve Elitaş, 2011: 28).

2002 yılında gerçekleştirilen düzenlemeler 1 Kasım 2006 tarihinde yayımlanan “*Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*” ile uygulamadan kaldırılmıştır (Elitaş ve Elitaş, 2010: 7).

Yayımlanan yeni yönetmelik ile; bankaların, muhasebe ve raporlama sisteminde tekdüzelik ve şeffaflığın temin edilmesi, işlemlerin kayıt dışı tutulmasının önüne geçilerek doğru, güvenilir ve ifade ettikleri anlama uygun şekilde muhasebeleştirilmesi, yönetimin etkinlik ve mali performansı gösterir konsolide ve konsolide olmayan türde mali tabloların vaktinde ve doğru bir biçimde düzenlenmesi, raporlanması yayımlanması ve belgelerin muhafaza edilmesi hakkında usul ve esasların belirlenmesi amaçlanmıştır (Pamukçu, 2011: 90).

İştirak, birlikte kontrol edilen ortaklık ve bağlı ortaklıkların muhasebeleştirilmesi, kamuya ilan edilecek mali tablolar, konsolide mali tablolar ve bunlara ait açıklama ve dipnotların düzenlenmesine ilişkin usul ve esasların Kurul tarafından yayımlanacak Tebliğler ile tayin edileceği yine ismi geçen düzenlemede ifade edilmiştir. Bankaların birtakım istisnai durumlar haricinde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan TMS’yi esas alarak muhasebe işlemlerini kaydetmeleri uygun bulunmuştur. Kurul, bu tarihten itibaren

tekdüzen hesap planı, mali tablo biçimleri ve konsolide mali tablolar hakkında yeni tebliğler yayımlamaya devam etmiştir (Çiftçi ve Erserim, 2008: 15).

1.8.2.6. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) Tarafından Gerçekleştirilen Çalışmalar

Türkiye’de muhasebe meslek alanını tanzim eden 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nun yürürlüğe girmesi, muhasebe mesleğine önemli katkı sağlamıştır. 3568 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile muhasebe standartlarına hissedilen gereksinim de artmıştır. Türkiye’nin, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants - IFAC)’na üyeliği sebebiyle, Uluslararası Muhasebe Standartlarının öngördüğü unsurları benimsemek ve bu maksatla kendi ulusal muhasebe standartlarını oluşturmakla yükümlüdür (Sarıkaya, 2002: 2).

İlk olarak, 9 Şubat 1994 tarihinde denetlenmiş finansal tabloların takdiminde, finansal tabloların gereksinimleri karşılayan, kurallara uygun, güvenilir, gerçekleri yansıtır, anlaşılabilir ve mukayese edilebilir şekilde düzenlenebilmeleri amacıyla; ulusal muhasebe prensiplerinin gelişmesi ve kabullenilmesini temin edecek ve kamu faydası için hayata geçirilecek ulusal muhasebe standartları ile muhasebe meslek erbabının, denetim etkinliklerini disiplinli biçimde gerçekleştirebilmeleri için ulusal denetim standartlarını tespit etmek ve yayımlamak üzere TÜRMOB tarafından Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu kurulmuştur. Bu kurulun görevleri şunlardır:

- Finansal tabloların hazırlanması ve sunumuna esas oluşturacak muhasebe standartlarını yayımlamak ve geliştirmek ile yayımlanan standartların ülkede benimsenmesini ve uygulamaya dönüştürülmesini temin etmek,
- Türkiye Muhasebe Standartlarının, Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumluluğunu temin etmek,
- Çalışmalarında Türkiye’nin iktisadi vaziyeti ve ihtiyaçlarını dikkate almak,
- Mali tabloların hazırlanması ve sunulması hakkında yürürlükteki mevzuat ile muhasebe standartları ve politikalarının uyumluluğunu sağlamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmek,

- Muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılmasında ülke muhasebe uygulamalarında geçerliliği onaylanmış muhasebe kavram ve ilkelerinden istifade etmek.

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği tarafından sağlanan destek ile çalışmalarına devam eden özerk bir kurumdur. Çatısı altında oluşturduğu çeşitli çalışma komisyonları ile kurulduğu günden bu yana kıymetli çalışmalar gerçekleştirerek 19 adet Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) yayımlamıştır. Fakat yaptırım mecburiyeti bulunmaması sebebiyle yayımlanan bu standartlar, istenilen kullanım alanına sahip olamamıştır.

Ülkemizde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)'nin oluşturulması ile muhasebede standartlaşma anlamında yaşanan eksikliğin giderilerek, uluslararası alanda geçerliliğe sahip muhasebe standartlarını meydana getirecek ve uygulamaya geçirilmesini temin edecek, devlet desteğine sahip ve yaptırım gücü bulunan bir organizasyona hissedilen ihtiyacın karşılanması hedeflenmiştir (Bostancı, 2002: 7).

18 Aralık 1999 tarih ve 4487 sayılı kanunla Sermaye Piyasası Kanunu'nda değişiklik yapan Kanun'un Ek 1. maddesi ile denetlenmiş finansal tabloların takdiminde, finansal tabloların gereksinimleri karşılayan, kurallara uygun, güvenilir, gerçekleri yansıtır, anlaşılabilir ve mukayese edilebilir şekilde düzenlenebilmeleri amacıyla; ulusal muhasebe prensiplerinin gelişmesi ve kabullenilmesini temin edecek ve kamu faydası için hayata geçirilecek ulusal muhasebe standartları tespit etmek ve yayımlamak üzere kamu tüzel kişiliği taşıyan, mali ve idari özerkliğe sahip Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu oluşturulmuştur (Koç v.d., 2006: 2).

Bu tanımlama, standart oluşturma ve yayımlama yetkisinin kanunla artık Türkiye Muhasebe Standartları Kuruluna verildiği manası taşımaktadır. Bundan sonra, kapsam dahilindeki kuruluşların şahsi denetimleri altında bulunan sektör ve ilgili kesimlere yönelik gerçekleştirecekleri ayrıntılı düzenlemeler, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından oluşturulacak muhasebe standartlarına uyumluluk taşımak zorundadır (Üstünel, 2003: 4).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Yüksek Öğretim Kurumu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden, birer, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odasından bir yeminli mali müşavir ve bir de serbest muhasebeci mali müşavir olmak üzere toplam

dokuz üyeden teşekkül etmektedir (Bostancı, 2002: 7). Özerk bir kuruluş olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun karar organını meydana getiren üyeler, kendilerini kurul çalışmalarına katılmak üzere gönderen kurumların temsilcisi değildirler ve bu kurumlardan bağımsızdırlar. Böylece Kurul, bağımsızlık vasfını edinmektedir. Kurulca oluşturulacak standartların nitelik, kapsam ve uygulamasına yönelik usul ve esasların da Bakanlar Kurulu tarafından hazırlanacak yönetmeliklerle tespit edilmesi kararlaştırılmıştır (Üstündağ ve Sayar, 2003: 51).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, uluslararası muhasebe standartlar ile tam uyumluluk taşıyan ulusal muhasebe standartlarını yayımlamak için oluşturulmuştur (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 30). Bu gaye ile Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ile işbirliği yapılarak gerçekleştirilen Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Türkçe tercümelemleri, 2004 yılı sonunda, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun web sayfasında "ikinci taslak metin" olarak kamuoyunun sunulmuştur (Çiftçi ve Erserim, 2008: 16).

1.8.2.7. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu Tarafından Yapılan Çalışmalar

Hem muhasebe standartları hem de bağımsız denetim standartları tek bir kurum çatısı altında toplanarak, standartlaşmada çok başlılığı önlemek amacıyla 2 Kasım 2011 tarihli ve 28103 sayılı Resmi Gazete'de 660 sayılı KHK ile Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu kurulmuştur. Bu Kanun Hükmünde Kararname'nin yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun her türlü varlık, borç ve alacakları, yazılı ve elektronik ortamdaki kayıtları ve diğer dokümanları ile nakit ve benzerleri hiçbir işleme gerek kalmaksızın Kurum'a devredilmiş sayılır." hükmü ile TMSK'nın faaliyetinin son bulduğunu ve bu Kurum'a bağlandığı belirtilmiştir (Erol, 2011: 47).

KGK'nın ne için kurulduğunu daha iyi anlayabilmemiz için 660 sayılı KHK'nın gerekçelerine bakmamız gerekir. Özetle:

- Bağımsız denetim alanındaki parçalı yapıyı kaldırarak tek bir otorite meydana getirmek,
- Etkin kamu gözetimini sağlayıp, kalite ve güvenilirliği temin etmek,
- Finansal tablolarda tek tip düzenleme ve denetim standartları meydana getirmek,
- Uluslararası gelişimlere ve standartlara uyumlu ulusal standartlar meydana getirmek,
- Şeffaf bir sermaye piyasası meydana getirmektir.

Kurul bağı oldukları yasalar gereği defter tutmakla yükümlü olanlara ait mali tabloların; ihtiyaca uygunluğunu, şeffaflığını, güvenilirliğini, anlaşılabilirliğini, karşılaştırılabilirliğini ve tutarlılığını sağlamak amacıyla, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları'nı oluşturmak ve yayımlamak gayesiyle kurulmuştur. KGK'nın temel gayesi, yatırımcıların menfaatlerini ve denetim raporlarının doğru ve bağımsız olarak düzenlenmesine ilişkin kamu yararını korumak ile doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir mali bilginin sunumunu temin etmektir. Bu amaçla başta borsa şirketleri, bankalar, sigorta şirketleri olmak üzere belirlenen büyük ölçekli firmaların denetimlerini gözetmek ve izlemek için kurulmuştur.

KGK bağımsız denetimle ilgili yetkiyi elinde toplaması, ayrıca düzenleyici ve denetleyici bir kurum olarak kurulması, Türkiye'deki bağımsız denetimin ve gözetim faaliyetlerinin gelişimi bakımından çok önemli bir noktada bulunmaktadır. KGK, daha önceki kurumlardan çok daha fazla yetkili olarak faaliyetlerine devam etmektedir. KGK'nın temel faaliyet konuları Türkiye'de;

- Bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek.
- Bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak ve böylece bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak.
- Uluslararası Muhasebe Standartlarıyla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını (TMS) oluşturmak ve yayımlamak.
- Uluslararası Denetim Standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarını (TDS) oluşturmak ve yayımlamak,
- Gereği gibi denetleme yapmayan denetçilerin ve denetim kuruluşların faaliyet izinlerini askıya almak veya iptal etmek,
- Bağımsız denetim yapacak meslek mensuplarına yönelik sınav, yetkilendirme ve tescil, sürekli eğitim standartları ile mesleki etik kuralları belirlemektir. (www.kgk.gov.tr)

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMANIN YASAL DÜZENLEMELER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TMS 17' DEKİ DÜZENLEMELER

2.1. Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Yasal Düzenlemeler

Günümüzde pek çok sektörde yaygın bir finansman aracı olarak kullanılan ve rakamsal olarak bazı sektörleri önemli ölçüde etkileyen 'Kiralama' işlemi ile ilgili ülkemizde ve dünyada pek çok düzenleme bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı hukuki olarak kiralama işleminin taraflarının hak ve yükümlülüklerini belirlemekte ve düzenlemektedir. Bir kısmı ise kiralama işlemlerinin işletmelerin finansal tablolarındaki gösterim kurallarını ve tablo okuyucuları için doğru, açık ve anlaşılır olmasını sağlamak amacı ile kayıt kurallarını düzenlemektedir (Çankaya, 2007: 135).

Türk Vergi Mevzuatında finansal kiralamanın herhangi bir tanımı yapılmamaktadır. Söz konusu bu işleme ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu'nda de herhangi bir hükme rastlanmamaktadır. Buna karşılık mülga FKK'nun 9. Maddesi'nde, finansal kiralama konusu malın maliyetinin kiralayan finansal kiralama şirketine ait olduğu, ancak tarafların söz konusunda kiracının, malın mülkiyetini satın alma hakkına haiz olacağını kararlaştırabilecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle söz konusu işlem, Vergi Kanunu açısından "*Mülkiyeti Muhafaza Kaydıyla Zilyetliğin Devri*" olarak nitelendirilebilir (Günay, 2013: 83).

Bu durumda amortisman ayırma işlemini; kiralama konusu malı aktifine devretmiş olan kiralama şirketi yapacaktır. Finansal kiralama konusu mülkiyeti, kira süresi sonuna kadar kiralayana yani finansal kiralama şirketi olmaya devam ettiğine göre, kiracılar söz konusu bu mal için amortisman ayırır ve bu amortismanı gider olarak yazamazlar. Ancak daha önce finansal kiralamanın yararları bölümünde de belirtildiği üzere finansal kiralama şirketine ödenen anapara ve faiz toplamından oluşan türlü ödemeleri kar- zarar hesabında gider olarak gösterilebilir. Finansal kiralama konusu malı kullanan, diğer bir deyişle kiracı durumunda olan gerçek ve tüzel kişilere finansal kiralama şirketine ödenen kiralar Gelir ve Kurumlar Vergisi bakımından kazancın tespitinde indirilecek gider olarak işlem görür (Melemen ve Arzova, 2000: 283).

Kiracı, iktisadi kıymetleri kiralayan şirket tarafından düzenlenen faturalarda yer alan kira bedellerini ödemelerin yapıldığı yılda defterlerine gider olarak kaydetmekte ve bu kiralamaya ilişkin KDV'yi ise ilgili dönemde indirim konusu yapmaktadır.

Finansal kiralama sözleşmesi nedeniyle kiracının kiralayan adına yapmış olduğu ve kiralayan tarafından kiracıya fatura edilen giderlerden montaj giderleri dışında kalan bu giderlerin, ödenecek kira tutarının bir unsuru olarak değerlendirilip gider olarak kayıtlara intikal ettirilmesi gerekmektedir. Montaj giderlerinin ise kiracı tarafından ilk tesis ve taazzuv giderlerinin eşit miktarlarda ve 4 yılı içinde mukayyet değeri üzerinden itfa olunması uygun olacaktır.

Finansal kiralama işlemlerinde, kira bedelinin ödenmiş ya da ödenmemiş olmasının giderin tahakkuk etmesine bir etkisi olmayacağı gibi, giderin ödenmesi ile tahakkuk esasına aykırı hareket edilmesi söz konusu olmayacaktır (Melemen ve Arzova, 2000: 283-284).

Finansal kiralama işlemlerinin; Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Gümrük Vergisi, Taşıt Alım Vergisi, Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ile Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanun'larındaki düzenlemeler aşağıda incelenecektir.

2.1.1. Vergi Usul Kanunundaki Düzenlemeler

Finansal Kiralama işlemi, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 290. Maddesinde vergi mevzuatı açısından düzenlenmiştir. Maliye Bakanlığınca 1 Temmuz 2003 tarihli, 25155 no'lu Resmi Gazete'de yayımlanan 319 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile finansal kiralama işlemlerinin değerlemesine ilişkin olarak Vergi Usul Kanununa eklenen Mükerrer 290. maddenin uygulamasına ilişkin olarak açıklamalarda bulunulmuştur. Tebliğ'e göre, mükerrer 290. madde hükmü 1 Temmuz 2003 tarihinden itibaren yapılacak kiralama işlemleri bakımından geçerli olmuştur. Gerek finansal kiralama şirketleri gerekse kiracılar için 1 Temmuz 2003 tarihinden önceki finansal kiralama işlemlerinin değerlemesini bu kanundan önceki uygulamalara göre yapılmaya devam edileceği hükme bağlanmıştır (Alataş ve Kılıç, 2018: 455).

Vergi kanundaki düzenleme finansal kiralama sayılacak işlemleri Finansal Kiralama Kanunu'ndan bağımsız olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla mükerrer 290. maddede belirtilen kıstasları taşıyan kiralama işlemi, ister finansal kiralama şirketleri tarafından yapılsın isterse diğerleri tarafından yapılsın yeni düzenlemeye göre değerlendirilmeye devam etmektedir. Bu çerçevede, finansal kiralama şirketlerinin Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapacakları kiralama eğer mükerrer 290. maddedeki kıstasları karşılamıyorsa finansal kiralama olarak nitelendirilmeyecektir. Aynı çerçevede, Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılmayan

bir kiralama işlemi eğer mükerrer 290. maddedeki kıstasları karşılıyorsa finansal kiralama olarak nitelendirilecektir ve değerlemenin de buna göre yapılması gerekmektedir (Örten v.d., 2010: 230).

Mükerrer 290. maddeye göre finansal kiralama; kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan riskler ile yararların tamamının veya tamamına yakınının belli bir dönemde belli bir bedel karşılığı kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalar olarak tanımlanmıştır (Eren, 2012: 80).

Buna göre; finansal kiralama olarak değerlemeye tabi tutmak için, kiralama işlemlerinin aşağıdaki kıstaslardan herhangi birini veya daha fazlasını karşılaması gerekmektedir (Alataş ve Kılıç, 2018: 457):

- İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi: Sözleşmede iktisadi kıymetin kiracıya devrine ilişkin hüküm olması veya satım opsiyonu olması ve kiracının yüksek bir olasılıkla bu opsiyonu kullanacak olması halidir.

- Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması

- Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün %80'inden daha büyük bir bölümünü kapsaması: Ekonomik ömür, bir iktisadi kıymetin ekonomik olarak kullanılabilmesi veya belli sayıdaki üretimin elde edilebileceği tahmin edilen dönem olarak dikkate alınır.

- Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin %90'ından daha büyük bir değeri oluşturması: Kira ödemelerinin bugünkü değeri toplamının iktisadi kıymetin sözleşmenin düzenlendiği tarihteki rayiç bedelinin %90'ından büyük olması halinde kiralama finansal kiralama olarak değerlendirilir.

1 Temmuz 2003 sonrası yapılan finansal kiralama işlemlerinde, kiraya veren taraf, kiralama süresi boyunca, kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin anapara ve faiz olacak şekilde toplamını alacak olarak aktifte kayda alınır. Aktifleştirilen alacak ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasında kalan fark, 'Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri' olarak aktifte alacakların tutarını düzeltme olarak eksi olarak finansal kiralama alacakları grubunda kayda alınır. Kiralama konusu varlık ise, varlığın net aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. Bulunan değer sıfır ya da

negatif olması halinde, varlık iz bedeli ile değerlendirilir, aradaki fark varlığın elden çıkarılmasından elde edilen gelir olarak kayda alınır.

Kiracı açısından varlığın kullanım hakkı ve sözleşmeden doğan finansal yükümlülük, varlığın rayiç bedeli ile kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir. Aktifleştirilen kullanım hakkı, Vergi Usul Kanunu ilgili genel tebliğinde o varlık için belirlenen usul ve esaslara göre amortismanına tabi tutulur. Finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılır ve bu ayrıştırma işlemi her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılır. Kiralayan açısından yorumu yapılan “*her bir dönem sonu*” ifadesi, kiracı açısından sözleşmede belirtilen kira ödeme tarihidir.

4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla VUK’ da yapılan düzenlemede 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’na bir atıfta bulunulmamıştır. Dolayısıyla, Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan bir kiralama işlemi, yapılacak inceleme sonucunda kiralama işleminin bu madde hükümleri gereğince finansal kiralama olarak kabul edilmemesini gerektirmesi halinde vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edilmeyecek veya tam tersi durumda Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılmayan bir kiralama işleminin yapılacak inceleme sonucunda bu madde hükümleri gereğince finansal kiralama şartlarını sağladığının anlaşılması halinde vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edilecektir. Bu yüzden VUK’ un mükerrer 290. maddesinde tanımlanan finansal kiralama işlemi vergi uygulamaları açısından önem arz etmektedir.

Vergi Usul Kanunu’na 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla eklenen mükerrer 290. maddesi ile finansal kiralama sözleşmelerinin vergi hukukundaki yansıması düzenlenmiştir. Ancak bu düzenleme, büyük ölçüde, özel hukukun konuya ilişkin özel düzenlemesi olan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’ndan kopartılmıştır. Zira finansal kiralama Kanunu’na göre finansal kiralama sözleşmeleri, yalnızca bu maksatla kurulmuş ve anonim şirket statüsünde akdedilebilir. Özel hukuk açısından, finansal kiralama şirketlerinin taraf olmadığı sözleşmelerin finansal kiralama sözleşmesi olarak kabulü ve hükümlerinden yararlandırılması mümkün değildir.

Buna karşılık 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla getirilen düzenleme ise finansal kiralama şirketlerini bertaraf etmiş durumdadır. Tüm şirketlere kendi aralarında finansal kiralama sözleşmesi yapma yolu açılmıştır. 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla getirilen yeni madde, sadece

finansal kiralama sözleşmesinin unsur ve özelliklerini belirlemiştir. Maliye Bakanlığı, bu belirlemeyi 319 sayılı VUK Genel Tebliği ile somutlaştırmıştır. Bu düzenlemeler neticesinde, Finansal Kiralama Siciline kaydedilmeyen, gün ışığına çıkmayan sözleşmelerle grup şirketleri arasında, özellikle “*sat-geri kirala (saleandleaseback)*” türü sözleşmelerin yolu açılmıştır. 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun zamanında finansal kiralama sözleşmelerinin unsurlarını ve özelliklerini belirleme görevini, bu konuda sahip olduğu “*usul ve esasları belirleme yetkisini*” kullansa idi, önceki peçeli uygulamalar özel hukukla uyumlu biçimde gösterilmiş olurdu. Aynı belirleme, belki yasa değişikliği yolu ile finansal kiralama bedellerinin muhasebeleştirilmesi içinde yapılabilirdi. Oysa şimdi vergi hukuku açısından muteber, ancak finansal kiralama hukuku açısından muteber olmayan veya finansal kiralama hukuku açısından muteber, ancak vergi hukuku açısından muteber olmayan sözleşmelerin varlığına yol açılmıştır. Hukuk sisteminin birliği ve bütünlüğü ile bağdaştırılması mümkün olmayan ve kolaylıkla vergisiz saha yaratmaya elverişli bu düzenlemenin düzeltilmesi gerekmektedir (Koç, 2004: 135).

2.1.2. Gelir Vergisi Kanunundaki Düzenlemeler

Merkezi Türkiye’de olan finansal kiralama şirketlerine ödenen kiralarda Gelir Vergisi Tevkifatı yapılması söz konusu değildir. Finansal kiralama şirketi olan mükellefiyete tabi yabancı bir şirket ise, o şirkete ödenen finansal kiralama bakımından Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 24. Maddesi hükmü uyarınca Kurumlar Vergisi Tevkifatına tabidir (Melemen ve Arzova, 2000: 287).

Finansal kiralama Kanunu’nun 28. Maddesi uyarınca, teşvik belgesine yapılmış bulunan yatırımların tamamının ya da bir bölümünün finansal kiralama ile gerçekleştirilmesi halinde onun tarafından kullanılmasına hak kazanılan vergilerden Devlet Planlama Teşkilatı’nca teşvik mevzuatına göre belirlenecek çerçevesinde yararlanılır (Günter, 1985: 77).

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, yatırımların teşvik belgesine konulması şartıyla finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde, kiracı ile şirkete, kiralayan şirketlerin de yatırım indiriminden yararlanacağı bildirilmiştir. İndirimden yararlanan kurum kazançları tam mükellefiyete tabi kurumlar Vergisi dar mükellefiyet kapsamındaki kurumlara da uygulanmak üzere Kurumlar Kanunu’nun 8/9 Bent hükmüyle Kurumlar Vergisi’nden istisna edilmiştir. İndirimi istisnasından yararlanan dar mükellef kurumlarda Gelir Vergisi Kanunu’nun 94/8 Maddesinin B Bendi uyarınca %20 tevkifat yapılmaktadır (Koç, 2004: 135).

Gelir Vergisi Kanunu ile ilgili olarak yayınlanan 146 ve 150 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde, Finansal Kiralama Kanunu'nun kapsamındaki vergilerden yatırım indirimi istisnasının nasıl uygulanacağı kapsamlı olarak açıklanmıştır.

Buna göre söz konusu tebliğlerin, yatırımların teşvik belgesine bağlanması zorunluluğunu getirmesi, FKK'nun ilgili maddelerine atıfta bulunarak teşvik belgesine bağlanmış ya da gerçekleştiren kiracının değil de, finansal kiralamaya konu olan malı kiralayanın yatırım indiriminden faydalanabileceğini öngörmüştür. Tebliğ ayrıca söz konusu malların yeni olmasını ve finansal kiralama olmakla birlikte personel lojmanları ve tefrişi, arsa, yedek parça dışında münferit tesisat, makine ve araç alımı için yapılan harcamaların yatırım indirimi istisnasına konu olamayacağını bildirmiştir.

G.V. 146 ve 150 Seri Numaralı Genel Tebliğlerine ilave olarak, yatırım indirimi dolayısıyla kiralayan tarafından ödenmeyen vergilerin, sözleşme süresi içerisinde ve yatırım bitmeden önce, yatırımcı tarafından kiracıya, malın satışı hariç olmak üzere cezalı olarak geri alınacağını ancak aynı kanunun 22. Maddesi'nde belirtilen ve kiralayanın elinde olmayan nedenlerle sözleşmenin ihlali ve malın kiralayana geri dönmesi durumunda yatırım indiriminin devam edeceği açıklanmıştır.(Kocaağa, 1999: 71-72).

2.1.3. Kurumlar Vergisi Kanunundaki Düzenlemeler

Kurumlar Vergisi gerçek kişiler gibi muayyen bir dönemdeki iktisadi faaliyetleri sonucunda gelir elde eden kurumların toptan safi kazançları üzerinden alınan genel nitelikte objektif dolaysız bir vergidir. Bu vergi genel olarak tüzel kişilerin kazançlarını vergilendirmektedir. Kurumlar Vergisi bakımından söz konusu olan tüzel kişiler, ticari amaçlarını daha geniş imkânlarla geliştirmek için, kişilerin iktisadi olanaklarının bir kısmını veya tamamını birleştirmek suretiyle kurdukları ve hukuk düzeninde hak ve borçlara ehil saydığı ortaklardır. Dünya da Kurumlar Vergisi 20. yüzyılın başlarında alınmaya başlanmıştır. Türkiye'de ise Kurumlar Vergisi Kanununun hazırlanmasında Alman Kurumlar Vergisi etkili olmuştur. Türkiye'de 5422 sayılı Kurumlar Vergisi 1950 yılından beri uygulanmaktadır (Aksoy, 1996: 285). Bu Kanun içinde finansal kiralama sözleşmesi veya finansal kiralama ile uğraşan şirketler açısından özel bir hüküm mevcut bulunmaktadır. Ancak, Finansal kiralama şirketleri anonim şirket statüsüne göre kurulduğu için kurumlar vergisi mükellefi olmaktadır. Kurumlar elde ettiği her tür kazanç ve irat ticari nitelikte olduğu için, finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde elde edilen gayrimenkul sermaye iradı, bu tür şirketler için ticari

kazanç hükmündedir. Dolayısıyla finansal kiralamadan doğan kira geliri, finansal kiralama şirketi için bir ticari kazanç niteliği taşımaktadır (Tuncer ve Ulukanlı, 1996: 54).

Kira bedelini ödeyen taraf gerek gelir vergisine ve gerekse kurumlar vergisine tabi bir mükellef olsun, ödenen kira bedeli ticari kazancın elde edilmesi için yapılan bir genel gider veya işletme gideri olmaktadır. Finansal kiralama sözleşmelerinden elde edilen gelir finansal kiralama şirketleri için kazanç, kiracılar için gerek gelir ve gerekse kurumlar vergisi mükellefi olsun, genel gider ve ticari işletme gideri hükmündedir. Buna göre; kiralama konusu mallar, finansal kiralama şirketinin mülkiyetinde ve aktifinde kayıtlı bulunduğundan, kurumlar vergisine tabi birer sermaye şirketi statüsünde olan finansal kiralama şirketlerinin elde ettikleri kira gelirleri ticari kazanç hükümlerine göre değerlendirilmekte ve Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca vergilendirilmektedir.

Kurumlar Vergisinde ticari kazançların tespitinde, kurum kazancını teşkil eden bütün kazanç ve iratlar için bilanço usulü uygulanmaktadır. Kurumlar Vergisi, gayri şahsi, objektif ve tek oranlı bir vergi olduğundan, gelir vergisinde görülen çeşitli götürü usuller ve vergi matrahının tespitinde çeşitli indirimler kurumlar vergisinde yer almaktadır (Aksoy, 1996: 291). Kurumlar Vergisi Kanununun 9. maddesi hükmü uyarınca gerek Türkiye’de, gerekse yabancı ülkelerde elde ettikleri kurum kazançları üzerinden vergilendirilen tam mükellefiyete tabi kurumların elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden kurumlar vergisi tevkifatı yapılması söz konusu değildir. Bir başka deyişle tam mükellefiyet olma durumunda, gerek yurt içi gerekse yurt dışı kazançlarının tamamı kurumlar vergisi kapsamına dahil olmaktadır. Böylece, Kurumlar Vergisine tabi kuruluşların tam mükellef olması, ya kanuni merkezinin Türkiye’de olması, ya da fiili iş merkezinin Türkiye’de bulunması şartlarına bağlı tutulmuştur. Tam mükellef olmak için bu şartlardan birinin gerçekleşmiş olması yeterli sayılmıştır.

Dar mükellefiyete tabi olan yani kanuni ve iş merkezlerinden her ikisi de Türkiye içinde bulunmayan kurumlar, Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 11. maddesi hükmü uyarınca sadece Türkiye’de elde ettikleri kurum kazançları üzerinden vergilendirilmektedir. Dar mükellefiyete tabi kurumların Türkiye’de elde ettikleri ücret, serbest meslek hâsılatı, menkul sermaye iradı ve gayrimenkul sermaye iradı kazançları ile telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alâmetifarika ve benzeri gayri maddi hakların satışı, devir ve temlik mukabilinde aldıkları bedeller, Kurumlar Vergisi Kanununun 24. maddesi uyarınca %25 oranında tevkifata tabi kılınmıştır. Buna göre, dar mükellefiyete tabi finansal kiralama şirketlerinin Türkiye’de elde ettikleri finansal kiralama gelirleri, Kurumlar Vergisi Kanununun 24. maddesi uyarınca tevkifata tabi olmaktadır. Ancak 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanununu 30. maddesi ile

Kurumlar Vergisi Kanununun 24. maddesi, dar mükellefiyete tabi kurumların Finansal Kiralama Kanunu uygulamasından doğacak kazanç ve ücretlerinden yapılacak vergi tevkifatın nispetlerini sıfıra kadar indirmeye ve Kurumlar Vergisindeki nispete kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulunun yetkili olduğunu hükme bağlamıştır. Bu hüküm çerçevesinde, Kurumlar Vergisi Stopaj oranı için Bakanlar Kurulunun bu oranı gelir unsurları ve yasal oranın bir katını (2 x yasal oranı) geçmemek üzere yükseltme hakkı bulunmaktadır. Buna göre, dar mükellefiyete tabi kurumların elde edecekleri kazançlardan yapılacak vergi tevkifatının oranı, Finansal Kiralama Kanununun 30. maddesinin verdiği yetkiye istinaden 93/5147 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla %1 olarak belirlemiştir. Dolayısıyla, dar mükellefiyete tabi finansal kiralama şirketlerinin Türkiye’de elde ettikleri finansal kiralama gelirleri %25 değil, %1 oranında kurumlar vergisi tevkifatına tabi tutulacaktır. Kiralama konusu malın sözleşme sonunda satılması halinde doğacak kazançlar, kurum kazancı olarak vergilendirilecektir (Melemen ve Arzova, 2000: 288).

Finansal Kiralama sözleşmesinin adi kira sözleşmesi niteliğinde olmayıp uzun vadeli ve finansmana yönelik olması uygulamada mali idare ile mükellefler arasında anlaşmazlıklara yol açmaktadır. Mali idare ile mükellefler arasında ortaya çıkan anlaşmazlığın uygulamaya yansımalarının temel sebebi finansal kiralama sözleşmesinin 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun saydığı koşullara riayet edilmemesi durumunda taksitli satışa benzemesidir. Finansal kiralama sözleşmesinde kira süresi asgari dört yıl olması gerekirken bu süre uygulamada kısaltılarak altı ay, bir yıl veya en çok iki yıla kadar düşürülmektedir. Kira bedeli ağırlıklı olarak bir veya iki yıla konulmakta, üçüncü ve dördüncü yıllara ise hiç taksit konulmayarak veya sembolik meblağlar konularak sözleşme kısa süreli satışa dönüştürülmektedir. Bu durumda mali idare finansal kiralama işlemini taksitli satış kabul ederek cezalı vergi yoluna gitmektedir. Çünkü mali idare uygulamada finansal kiralama sürecinin dört yıldan bir veya iki yıla düşürülmesini göz önünde tutarak finansal kiralama bedellerini, kira bedeli olarak kabul etmeyip, satın alma bedeli veya taksit şeklinde kabul etmektedir. Ayrıca mali idare kira ödemelerini dört yıllık döneme eşit olarak bölmekte ve bu düzenlemeye aykırı olan ödemeleri gider olarak kabul etmeyip peşin kira sayarak cezalı yaptırım yoluna gitmektedir. Finansal kiralama sözleşmesi, aslında finansman sağlamaya yönelik ve mutlaka bir malın satın alınmasına bağlı olarak çalışan bir kira sözleşmesidir. Finansal kiralama sözleşmesinin bu niteliği ve özel kanunda kira tutarı ve sıklığının taraflar tarafından serbestçe belirleneceğine dair amir hüküm bulunması dikkate alındığında, finansal

kiralama sözleşmesinin adi kira sözleşmelerinde yer alan dönemsellik açısından istisna hükmü taşıdığı açıkça görülebilmektedir (Kocaağa, 1999: 74-75).

Bu nedenle, finansal kiralama sözleşmesinde konu mallar için finansal kiralama şirketleri tarafından düzenlenen kira faturaları düzenledikleri tarih itibariyle kiraya veren şirket için gelir, kiracılar için gider niteliği taşımaktadır. Finansal kiralama şirketleri, ilgili dönemde tahsil ettikleri kira bedellerinin tamamını o dönem için hâsılat olarak beyan etmektedir. Bir tarafın hâsılat olarak beyan ettiği bir gider unsurunun işlemin karşı tarafı olan kiracı bünyesinde ilgili dönemde (enflasyonla aşınmış olan kira giderinin indirildiği dönem) gider kaydedilmesinde herhangi bir sakınca ve hazine kaybı bulunmamaktadır. Finansal kiralamaya ilişkin kira gideri hangi dönemde ödenmiş ise o dönemin kazancından gider olarak hesaba geçirilmesi gerekmektedir. Aksi halde, ödenmiş olan kira gideri, izleyen vergilendirme dönemlerinde gider kaydedilmesi durumunda enflasyon etkisi ile reel değerini yitirecek ve ilgili dönemde mükellef vergi yükü haksız yere atılacaktır. Türk Vergi Hukukunda kira bedellerinin ödenmesinde de taraflara arasındaki sözleşmeye yani kira sözleşmesine önem verilmiştir. Ödenen kira bedelleri, sözleşme ile bellidir ve bu bedeller üzerinden bölümlenme yapılması esası mevzuatımızda yer almamıştır. Ayrıca finansal kiralama sözleşmesi ile öngörülen ödeme tablosunu reddetmek, vergi hukuku tarafından da kabul edilen ve özel hukukun temelini teşkil eden sözleşme özgürlüğü ilkesi ile ters düşecektir. Finansal kiralamanın adi kiradan farklı yönü ve amacı olmasının yanında, finansal kiralama bedelleri her ay ya da belli dönemlerde doğan ve ödenen borçlar olmayıp bir bütün olarak bir defada doğan fakat sonradan taksitler halinde ödenmesi kararlaştırılan tek bir borcun parçaları olmaktadır (Öztaş, 2014: 137).

Bu hususa ilişkin Finansal Kiralama Kanununun 27. maddesi adi kira ile ilgili kanun hükümlerinin finansal kiralama sözleşmesi ve ilişkilerinde uygulanmaz olduğunu açıkça belirtmiştir. Mükelleflerin, finansal kiralama kanununa göre kiraladığı iktisadi kıymetlere ilişkin sözleşmelerin dört yıllık olmasına rağmen kira ödemelerinin %90'lık kısmını ilk yıllarda gerçekleştirilmesi, hatta birinci yılda yaptığı işlemler, işletmelerin gerçekte uzun dönemde finansman ihtiyaçlarının olmadığını göstermektedir. Asıl amaç, kanuna karşı muvazaalı bir işlem yaparak vergisel yükten kurtulmaktır. Bu uygulama da gerek vergi kanunları gerekse finansal kiralama kanunlarının amacına uymamaktadır. Enflasyonun çok yüksek olduğu ülkemizde iki önemli husus olmaktadır.

Bunlardan birincisi vergiyi almak, ikincisi ise vergiyi zamanında almaktır.%90-%95'lik peşinata sahip bir finansal kiralama işleminin yapılması finansal kiralamanın uzun

vadeli finansman sağlama amacına da uymamaktadır. Böyle bir durumda, maliyenin bir vergi kaybı söz konusu olmaktadır. İki tarafın da Kurumlar Vergisine tabi olmasıyla, bir tarafta 5 yılda amortisman üzerinden alınacak parayı Maliye bugüne yakın bir değerde net bugünkü değer olarak şimdiki zamana indirgeyecek ve vergiyi daha çabuk alacaktır (Taşar, 1996: 90).

Uzun vadeli ve finansmana yönelik olan finansal kiralama işlemlerin vergilendirilmesinde 48 ay süre ve eşit taksit ilkesine göre yapılan incelemeler sonunda kesilen cezalı vergiler finansal kiralamanın adi kiralama gibi düşünülmesinden ortaya çıkan bir sorundur. Ödemeler toplamının dört yıllık kira süresine bölünmesi suretiyle her yıl için eşit miktarda gider kaybı yapılması dönemsellik ilkesine aykırı olmaktadır. Bu yüzden işletmelerin uzun dönemde finansmana ihtiyacını sağlayacak şekilde kira ödemeleri belli oranlarda taksitler halinde ödenecek tek bir borcu vergilendirmeye yönelik kanun değişikliği yapılmalıdır.

2.1.4. Katma Değer Vergisi Kanunundaki Düzenlemeler

Finansal kiralamayı daha cazip hale getirmek ve yeni bir finansman yöntemi olarak finansal kiralamanın gelişmesine katkıda bulunmak üzere, vergi yasalarında bu müessese için öngörülen vergisel teşviklerin en önemlisi KDV (Katma Değer Vergisi) ile ilgili olmalıdır. Bu yüzden de, 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümleri uyarınca yapılan finansal kiralama işlemleri hizmet kapsamında değerlendirilmekte ve Katma Değer Vergisinin konusuna girmektedir (Koç, 1999: 121).

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinin 3/f bendi gereğince, Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralınması işlemleri bu verginin konusuna girmekte, söz konusu mal ve hakları kiraya verenler de KDV'nin mükellefi olmaktadır. Mal ve hakların kiraya verilmesiyle elde edilen kira bedeli de KDV'nin matrahını oluşturmaktadır (Tuncer ve Ulukanlı, 1996: 55).

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 6.maddesi hükmü uyarınca Finansal Kiralamaya konu malın yurtdışındaki finansal kiralama şirketlerinden kiralınması durumunda hizmetten Türkiye'de yararlanıldığı için KDV uygulanmaktadır. Bu durumda KDV'nin Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 9.maddesi gereğince kiracı tarafından sorumlu sıfatıyla hesaplanıp ödenmesi ve indirilmesi gerekmektedir (Tuğlu, 2003: 71).

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 11. maddesi, hizmet ihracının Katma Değer Vergisinden müstesna olduğunu hükme bağlamaktadır. Aynı kanunun 12. maddesi de, bir hizmetin yurt dışındaki müşteriler için yapılan bir hizmet sayılabilmesi için; hizmetin yurtdışındaki bir müşteri için yapılması ve hizmetten yurt dışında faydalanılması gerekliliğini

öngörmektedir. Bu hükümlere göre, Türkiye'deki finansal kiralama şirketlerinin, yurt dışındaki müşterileri ile yaptıkları finansal kiralama işlemlerinin hizmet ihracı kapsamında değerlendirilerek Katma Değer Vergisinden istisna edilmesi gerekmektedir. Ancak, sözleşmede kiralama süresinin sonunda malın mülkiyetinin kiracıya devredilmesi öngörülmüş ise, devir bedelinin mal ihracı kapsamında değerlendirilmesi gerekliliği düşünülebilir (Kuntalp, 2001: 57).

Katma Değer Vergisi Kanununun 3174 sayılı Kanunla değişik 13. maddesine 4369 Sayılı Kanunla eklenen (d) bendinde, yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimlerinin Katma Değer Vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır. Aynı Kanunun, 4369 Sayılı Bazı Maddelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 62. maddesi ile eklenen geçici 14. maddesine göre, 4369 Sayılı Kanunun yayımlanarak yürürlüğe girdiği 29.7.1998 tarihine kadar alınan yatırım teşvik belgelerinde yer alan yatırım mallarından, makine ve teçhizat niteliği taşımayanlar için Katma Değer Vergisi Kanununun 4369 Sayılı Bazı Maddelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla kaldırılan 43. maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanacağı belirtilmiştir. Bu hükümlerden, teşvik belgesine bağlı bir yatırım gerçekleştirmekte olan yatırımcının finansal kiralama şirketinin gerek yurt dışından ithal edeceği gerekse yurt içinden satın alacağı yatırım harcaması konusu malların kiracıya tesliminin Katma Değer Vergisine tabi olmayacağı anlaşılmaktadır (Koç, 1999: 125).

Katma Değer Vergisi Kanununun 17. maddesi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi olan işlemlerin Katma Değer Vergisine tabi olmadığını hükme bağlamıştır. Finansal kiralama işlemleri, 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanununun 28. maddesine 3297 Sayılı Kanunla eklenen hüküm çerçevesinde BSMV'den (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi)müstesna tutulmaktadır. Bu yüzden Katma Değer Vergisi Kanununun 17. maddesi ile getirilen istisnadan Finansal Kiralama Şirketleri yararlanamamakta ve BSMV, Katma Değer Vergisine tabi bulunmaktadır. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin mükellefi bankalar, sigorta şirketleri ve bankerler olmaktadır. Ancak, bunlar aracı mükellefler olup vergi yükünü hizmetten yararlananlara yansıtmaktadır. Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan hizmetler bir finansman hizmeti niteliği taşıdığı için Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi tutulması gerekmektedir. Ancak, Finansal Kiralama Kanunu çerçevesinde yapılan finansman hizmetleri mal alım-satım esasına göre yürütüldüğünden bu hizmetlerin BSMV'ne tabi tutulması halinde, finansal kiralama yöntemi üzerindeki vergi yükü fazlalaşacaktır (Onursal, 2001: 23).

Finansal kiralama işlemi yapan finansal kiralama şirketlerinin hesaplamaları gereken Katma Değer Vergisi, kiralama bedelleri veya kiracıya yansıtılan masraflar üzerinden hesaplanan KDV ile finansal kiralama konusu malın mülkiyetinin kiracıya devri nedeniyle hesaplanan KDV'den oluşmaktadır.

Katma Değer Vergisi Kanununun 28. maddesinin verdiği yetkiyle finansal kiralamaya konu olan malların teslimi ve bu malların kiralanması işlemleri için vergi oranını ayrı ayrı sıfıra kadar indirgemeye, indirilen oranları yasal seviyesine kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. 93/4932 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre KDV oranı genel olarak %1 olarak belirlenmiştir. Bu oran finansal kiralama şirketlerinin finansal kiralama konusu olmayan malları satın almalarında geçerli olmamaktadır. Finansal Kiralama Şirketlerinin, FKK' ya uygun olarak yapılan finansal kiralama sözleşmeleri gereğince kiracılardan tahsil ettikleri kira bedellerinde de Katma Değer Vergisi oranı %1 olmaktadır.

Finansal kiralama Şirketinin kiralama konusu mal üzerindeki mülkiyet hakkı, kiralama süresi içinde ödenmesi gereken kira bedellerin teminatı niteliği taşımaktadır. Kiracı, kiralama dönemi içinde mal bedelini finansal kiralama bedeli içerisinde ödemiş olmalıdır. Dolayısıyla, Finansal Kiralama konusu mal satış tarihi itibarıyla sözleşmede hüküm bulunması şartıyla dönem sonunda kiracıya satıldığında satış bedelinin sembolik bir bedel ya da bedelsiz olmasını doğal karşılamak gerekmektedir. Dönem sonunda yapılan işlem satış işlemi olmayıp, bedeli tamamen ödenmiş bir iktisadi kıymetin kiracıya devir işlemi olmaktadır. Devir tarihi itibarıyla sözleşmede hüküm bulunması şartıyla bu işleme %1 oranında Katma Değer Vergisi uygulanmaktadır (Koç, 1999: 122-123).

98/11328 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 92/3896 Sayılı Kararnameye ekli 777 sayılı liste kapsamındaki malların finansal kiralama şirketince teslimi veya kiralanmasındaki %1 KDV oranı %26'ya yükseltilmiştir. Bu şekilde 777 sayılı listede yer alan buzdolabı, çamaşır makinesi, televizyon, cep telefonu, silahlar v.b. lüks malların finansal kiralama şirketine veya bu şirketlerce teslimi veya kiralamasında %26 KDV oranı uygulanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, 98/11328 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Ağustos 1998 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere binek otomobillerin finansal kiralama şirketine ya da bu şirketlerce tesliminde uygulanacak KDV oranının %26 olacağı açıklanmıştır. Binek otomobillerin silindir hacmine göre 1600 cm³ altında olanlar için %26, 1601-2000 cm³ üstünde olanlar için ise %40 KDV oranı uygulanacağı belirtilmiştir (Melemen ve Arzova, 2000: 288).

Ancak, 30 Temmuz 2002 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 17 Temmuz 2002 tarihli ve 2002/4480 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile KDV Kanunu'nun 28. maddesinde değişiklik yapılarak %26 ve %40 KDV oranları yürürlükten kaldırılmıştır. Bu KDV oranına tabi mallar için 1 Ağustos 2002 tarihinden itibaren %18 KDV oranı uygulanacaktır. Finansal Kiralama çerçevesinde kiralanen yatırım mallarından binek otomobillere, gemi (12m üstü), ısıtma ve soğutma cihazlarına %18, minibüs, kamyon, kamyonet, panelvan ve çekicilere %8, dokuma tezgâhları, iplik, imalat makineleri, boya makineleri, konfeksiyon dikiş makineleri, tıbbi cihazlar, büro ekipmanları, bilgisayar, telefon cihazları, jeneratörlere, iş makineleri, tekne ve yat (12m altı), gemi (12m altı), uçak ve helikoptere %1 oranında KDV uygulanacaktır. Alınan bu karar neticesinde finansal kiralama işlemlerine özel KDV avantajlarından yararlanma imkânı sağlanmaktadır. Örneğin, iş makinelerinde %18 olan KDV oranları finansal kiralama işleminde %1 olarak gerçekleşir (Akşam Gazetesi, 2002: 3). Katma Değer Vergisi oranının finansal kiralama işlemlerinde genel olarak daha düşük belirlenmiş olması, finansal kiralama yoluyla iktisadi kıymet kullanımını teşvik etmektedir. Ayrıca işletmelerin satın aldığı binek otomobillere ilişkin Katma Değer Vergisi, Katma Değer Vergisi Kanununun 30/b maddesi uyarınca indirim konusu yapılmamakta, gider ve maliyet unsuru sayılarak dönem kazancından indirilebilmektedir. Oysa binek otomobillerin finansal kiralama yoluyla edinilmesi halinde, finansal kiralama bedelleri üzerinden hesaplanan Katma Değer Vergisi indirim konusu yapılabilmektedir.

Finansal kiralama Şirketi ile yatırımcı işletme arasında düzenlenen finansal kiralama sözleşmesinde, sözleşme süresi sonunda kiracının malın mülkiyetini satın alma hakkına sahip olacağı belirtiliyorsa finansal kiralama işleminde kira süresi bitiminde mal çok az bir bedelle kiracıya devredilse dahi satış bedeli üzerinden Katma Değer Vergisi ödenmektedir. Satış bedelinin çok düşük olması halinde, vergi usul kanununun emsal bedele ilişkin hükümleri uygulanmakta ve Katma Değer Vergisi Kanununun 27. maddesi uyarınca kiralama konusu malın o günkü durumu itibariyle değerlemesi yapılarak bulunan değer üzerinden katma değer vergisi ödenmektedir. Kiracı açısından vergi yükü ile sonuçlanabilecek bu durum da kanun açık kalmıştır ve kiracının yinelenmiş Katma Değer Vergisi ödemesine neden olacaktır. Bazı ülkelerde satış opsiyonlu finansal kiralama kredili satış olarak değerlendirilmekte, Katma Değer Vergisi kira bedelleri üzerinden ödenmekte ve mal kiracıya devredildiğinde Katma Değer Vergisi tahsil edilmemektedir. Dolayısıyla bu tür kiralama ve satış işlemini, genelde kiralama ve satış işlemi olarak ayrı ayrı değil de bir bütün olarak taksitle satış ya da kredili satış olarak düşünmek gerekmektedir. Vergi Usul Kanununun 3/B maddesinde

“Vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır ve vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti yemin hariç her türlü delille ispatlanabilir.” denilmektedir. Finansal Kiralama İşlemleri dikkate alındığında, kira sözleşmesi sonunda kiralanana malın sembolik bir bakiye değer üzerinden alıcıya satılması, işlemin tabiatından kaynaklanmaktadır. Gerçekten satışın bu bedel üzerinden yapıldığı, finansal kiralama sözleşmesi hükümleri, fatura, makbuz, banka kayıtları ve her iki tarafın defter kayıtları delil olarak kullanılarak ispatlanmıştır. Öyle ki, kiracıya bakiye değer üzerinden malı satın alma hakkı tanınması geçmişte ve bugün düzenlenen finansal kiralama sözleşmelerinin çoğunluğunun esas unsuru olduğundan, bu durum iktisadi, ticari ve teknik icaplara uymakta ve olayın özelliğine göre normal ve mutad olmaktadır. Bu nedenle de, aksinin, vergi dairesince ispatı gerekmektedir (Koç, 1999: 124).

Katma Değer Vergisi Kanununun 27. maddesi uyarınca emsal bedel uygulanıp uygulanmayacağı konusundaki tartışmalara, Maliye Bakanlığı, Maliye Bakanlığının Hukuk Danışma Kurulu, Hesap Uzmanları Kurulunun Danışma Komisyonu aynı yöndeki kararlarıyla son vererek, finansal kiralama süresi sonunda kiracıya bedelsiz veya düşük bedelle devredilen mallar için emsal bedel uygulanamayacağı sonucuna varmıştır (Onursal, 2001. 36).

Ülkemizde finansal kiralama ile varlıkları satın almanın en önemli avantajı, 1 Ocak 2008’e kadar KDV’nin %1 olarak uygulanmasıydı. Bu uygulama 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanun çerçevesinde yapılan finansal kiralama işlemlerini kapsamaktaydı. Ancak 30 Aralık 2007 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren bu avantaj ortadan kaldırılmıştır (Altuntaş v.d., 2012: 91).

Finansal kiralama şirketi tarafından bir malın satın alınması, kiralama faturalarının kesilmesi ve sözleşme sonunda varlığın kiracıya teslimi sırasında uygulanacak olan KDV oranı, indirimli KDV oranı değil, ilgili varlığın tabi olduğu KDV oranıdır. Finansal kiralama şirketleri dışındaki şirketlerin 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu’na göre yaptıkları finansal kiralama sözleşmeleri kapsamındaki satın alma, faturalama ve varlık teslimlerinde de yine söz konusu varlığın tabi olduğu KDV oranı uygulanacaktır (Öztaş ve Bura, 2014: 58).

27 Aralık 2011 tarih ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, “*Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 2011/2604 Sayılı Karar*” ile teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizat ile bazı makine ve cihazların finansal kiralama işlemlerinde KDV oranı yüzde 1’e indirilmiştir (Altuntaş v.d., 2012: 91).

“Anılan kararlar; KDVK’nın 13/1 -d maddesi uyarınca yatırım teşvik belgesi sahibi kişilere finansal kiralama kanunu çerçevesinde yapılacak makine ve teçhizat kiralamalarında, Tebliğde GTİP numaraları ile birlikte gösterilen ve amortismanına tabi iktisadi kıymet niteliği taşıyan makine ve cihazların 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’na göre finansal kiralama şirketlerine tesliminde ve bu malların finansal kiralama şirketleri tarafından katma değer vergisi mükellefleri ile işlemleri katma değer vergisinden istisna edildiği için katma değer vergisi mükellefiyeti bulunmayan, ancak kazançları bilanço esasına göre tespit edilen gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine kiralınması ve tesliminde KDV %1 oranında hesaplanacaktır” (Günay, 2013: 93).

Görüldüğü üzere, yatırım teşvik kapsamına girmeyen tüm diğer finansal kiralama işlemlerinde KDV oranında herhangi bir indirim söz konusu olmamaktadır. Kiralama konusu varlığa alım satım işlemleri sırasında uygulanan KDV oranı ne ise, finansal kiralama işleminde de aynı oran kullanılacaktır.

Finansal kiralamayı kullanmayı teşvik etme noktasında, yapılan bu değişiklikten vazgeçilerek, finansal kiralamaya konu olan bütün varlıkların, finansal kiralama sözleşmesi ile satın alınmasındaki KDV Oranının tekrar %1 e düşürülmesi bir çözüm önerisi olarak sunulabilir.

2.1.5. Özel Tüketim Vergisi Açısından Düzenlemeler

ÖTV (Özel Tüketim Vergisi), belirli bazı mal grupları için imalat veya ithalat aşamasından doğan, tek aşamalı, az sayıda yükümlüsü olan yönetimi kolay bir vergidir. ÖTV uygulaması ile birlikte, Türkiye’de daha önce yürürlükte olan Trafik Tescil Harcı, Eğitime Katkı Payı, Ek Taşıt Alım Vergisi, Akaryakıt Tüketim Vergisi gibi toplam 16 tane vergi ve fon kaldırılmıştır. Özel Tüketim Vergisinin kapsamındaki mallar için ek vergi yükü amaçlanmamış olup mevcut vergi yüküne paralellik getirilmeye çalışılmıştır. Özel Tüketim Vergisi kapsamına giren mal grupları petrol ürünleri (benzin, motorin, doğalgaz, LPG), motorlu araçlar (binek otomobili, minibüs, otobüs, kamyon, uçak, yat, kotra v.b.), tütün mamulleri ve alkollü içeceklerdir (Dumanoğlu ve Ergül, 2004: 95).

Özel Tüketim Vergisi ile amaçlanan, dolaylı vergiler sisteminin karmaşıklığından kurtularak sadeleştirilmesi, vergilemede adaletin sağlanması ve etkinliğinin artırılması, vergi sisteminin saydam hale getirilmesi, AB’ye (Avrupa Birliği) uyumdur. ÖTV uygulaması ile %26 ve %40 KDV oranları tamamen kaldırılarak %1, %8, %18 KDV oranları getirilmiştir.

Böylece tek safhada vergi alınması sağlanıp, kayıt dışı işlemin önüne geçilmesi imkânı doğacaktır. Getirilen ÖTV ile birlikte motorlu taşıtlar için ikinci elde vergi kaldırılmıştır. Bu doğrultuda da araç tescil kayıtları gerçek durumu yansıtacaktır. ÖTV uygulamasında, motorlu araçlarda motor silindir hacmi, alkollü içeceklerde alkol derecesi esas alınarak adil bir vergilendirmeyi gerçekleştirmek amaçlanır. Adil vergilendirmenin sağlanmasıyla vergi kaybına müsait olan yapı ortadan kalkacaktır (Dumanoğlu ve Ergül, 2004: 95-96).

2.1.6. Gümrük Vergisi Açısından Düzenlemeler

Gümrük vergisi açısından finansal kiralama işlemleri 3226 sayılı FKK'nın 29. maddesinde gösterilmiştir. Bu maddeye göre yabancı şirket (finansal kiralama şirketi) ile kiracı arasında imzalanan finansal kiralama sözleşmesinin türüne göre yapılacak işlemler saptanmıştır. Buna göre (Parasız ve Yıldırım, 1994: 135-136);

- Satın alma hakkı bulunmayan bir sözleşmeye dayanarak veya bu hak bulunsa bile teşvik belgesinde gümrük muafiyetinden yararlanması öngörülmemiş malların Türkiye'ye girişinde, gümrük mevzuatına göre süre kısıtlaması hariç, sözleşme süresine bağlı olarak geçici muafiyet rejimine dair hükümler uygulanacaktır. Bu şekilde Türkiye'ye getirilen mallar için ileride doğacak vergileri karşılayacak miktarda teminat alınacaktır. Öyle ki, sözleşme süresi sonunda kesin ithalâtın yapılamaması ve finansal kiralama mallarının kiralayana iade edilmek üzere yurtdışına çıkarılmak istenmesi halinde daha önce teminata bağlama işlemi genel hükümlere göre çözülecektir.

- Sözleşme süresi sonunda finansal kiralama konusu malın kesin ithalatının yapılması halinde, vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki cari kur ve normal fiyat üzerinden hesaplanacak gümrük vergilerinin tahsili yoluna gidilir.

Teşvik Belgesi olmayan kiracı, yurtdışında bulunan finansal kiralama şirketinden mal kiralayıp, kiraladığı bu malı satın alma hakkı yoksa malın ülkeye girişinde sadece teminat alınmakta, vergi uygulaması ertelenmektedir. Kiralama konusu malın geri gönderilmesiyle de teminat çözülmektedir. Ancak, Türkiye'deki bir finansal kiralama şirketi, teşvik belgesi alamamış bir kiracının talep ettiği malı ithal ederse gümrük vergisi ödeyecektir. Doğal olarak bu durumda teşvik belgesi olmayan kiracı, kiralama için yabancı finansal kiralama şirketini tercih edecektir. Çünkü yerli finansal kiralama şirketi yurtdışından ithal ettiği bir malı kiralarken gümrük vergilerini kiralama bedeline dahil edeceği için kira taksitleri yükselecektir. Bu unsur da yerli finansal kiralama şirketinin aleyhine olan bir durum olacaktır. Yurtdışından makine kiralamasında uygulanan teminat, yatırımın büyüklüğü nedeniyle

teminat masraflarının yüksek olduğu projeleri gerçekleştirmek isteyen finansman imkânı kısıtlı olan kuruluşlarla, teşvik mevzuatından kısıtlamalar sebebiyle teşvik belgesi alamadığı için gümrük muafiyetinden yararlanamayan ve teminat verme imkânı kısıtlı olan birçok işletmelere daha başlangıçta finansal kiralamadan yararlanamama durumunda bırakılmaktadır (Günay, 2013: 95).

Gümrük muafiyetinden yararlanılarak ithal edilen teçhizatın beş yıl satış, devir ve temlik yasaktır. Finansal kiralama sözleşmelerinin dört yıldan az olmayacağı belirtilip finansal kiralama sözleşmesinde kararlaştırılmış ise kiralama konusu mal kiracıya devredilebilmektedir. Ancak, makine gümrük muafiyetli olarak ithal edilmişse dört yılda henüz kanuni beş yıllık süre dolmadığı için ithalattan alınmayan tüm fon ve vergiler faizi ile birlikte alınacaktır. Teşvik belgesiyle ilgili işlemler 5 yıl olduğundan bu süre içerisinde devir etme veya satım olmaz. Finansal Kiralamada ise işlemler 4 yıl olmaktadır. Teşvik belgeli işlemler devredildiğinde ise 1 yıllık bakiye ile ilgili bir açıklama bulunmamaktadır. Bu sorunu ortadan kaldıracak gerekli düzenlemelerin belirlenmesi gerekmektedir. Gümrük Muafiyetli makine ve teçhizatın ithal edilmek suretiyle finansal kiralama şirketi yoluyla kiracı işletmeye kiralanmasında, 5 yıllık süre mecburiyeti sadece finansal kiralama sözleşmesinin feshi halinde uygulanması gerekmektedir (Melemen ve Arzova, 2000: 263-264).

Finansal Kiralama Kanununun 29. maddesindeki düzenlemeden anlaşılacağı gibi, yurtdışından getirilen mal ve eşya da, finansal kiralama için uygulanacak gümrük muafiyeti, bürokratik zorluk ve engellerle doludur. Bunun yanı sıra, kiracı süre sonunda mal ve eşyayı satın almak istediği takdirde, dört yıl sonraki kur üzerinden gümrük vergisi ödemek zorunda kalacaktır. Bu da finansal kiralama işlemi cazip olmaktan çıkarmaktadır (Tuncer ve Ulukanlı, 1996: 61).

2.1.7. Taşıt Alım Vergisi Açısından Düzenlemeler

1318 Sayılı Finansman Kanununun 1.maddesine göre, otomobil, panel, arazi taşıtları, minibüs, otobüs, trolleybüs, kamyon, kamyonet, çekici ve benzeri ile motosiklet, triportörler, traktör, özel amaçla kullanılan yat, kotra vb. her türlü motorlu tekneler, uçak ve helikopterlerin her ne şekilde olursa olsun iktisap edilmesi, Türkiye'ye ithal edilmesi ve vekâletname ile tasarruf hakkının devir alınması Taşıt Alım Vergisine tabi bulunmaktadır. Aynı kanunun 2. maddesine göre, Taşıt alım Vergisinin mükellefi sözü edilen taşıtları iktisap eden, ithal eden veya tasarruf hakkını devir alan gerçek veya tüzel kişiler olmaktadır. Ancak, 1318 sayılı Finansman Kanunu'nda finansal kiralama sözleşmesi ile yapılan taşıt alımlarının

Taşıt Alım Vergisinden istisna edileceğine dair herhangi bir hüküm düzenlenmemiştir. Bu nedenle finansal kiralama sözleşmeleri gereğince, taşıtın tasarrufunu devralan kişiler, Taşıt Alım Vergisine tabi tutulurlar. Bu hüküm gereğince finansal kiralamaya konu olan taşıtlar için iki kez taşıt alım vergisinin ödenmesi söz konusudur. Birincisinde, taşıtın sahibi olan finansal kiralama şirketi taşıtı alırken normal olarak taşıt alım vergisini ödemekte, ikincisinde ise taşıt kiracıya devredilirken bir kez daha tasarruf hakkının devri nedeniyle ikinci kez taşıt alım vergisi ödenmektedir. Uygulamada bu unsur zaman zaman maliye ile finansal kiralama kiracıları arasında anlaşmazlıklara neden olmuştur. Ayrıca, Türkiye Noterler Birliğinin 1985/60, 1987/54, 1990/9, 1991/33, 67, 1994/56, 73, 74 ve 75 sayılı genelgelerinde, finansal kiralama sözleşmelerinin sonunda taşıtın mülkiyetinin kiracıya geçirilmesi bir iktisap olarak değerlendirilmiş ve finansal kiralama sözleşmesi sona erdiğinde kiracının öncelikli hakkının olduğu belirtilmiştir (Günay, 2013: 98).

2.1.8. Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanundaki Düzenlemeler

Kira sözleşmeleri genel olarak Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir. Kira sözleşmeleri karşı tarafa kira konusu eşyayı kullandırma borcu doğuran sözleşmelerdir. Taraflardan birisi, elindeki bir malın kullanımını karşı tarafa devretmeyi taahhüt ederken, diğer taraf bu kullanım için bir bedel ödemeyi taahhüt eder. Mülkiyet devri söz konusu değildir. Sadece kullanma ve yararlanma hakları devredilmektedir (Eren, 2012: 72).

11 Ocak 2011 tarihinde kabul edilen ve 1 Temmuz 2012 de yürürlüğe giren 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu ile 818 Sayılı Kanun yürürlükten kalkmıştır. 818 Sayılı eski Kanun, Kirayı Adi Kira ve Hâsılât Kirası olarak ayırmakta iken, 6098 Sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu İkinci Kısım Dördüncü bölümünde, kira sözleşmelerini 3 ana bölüm altında, “(1) Genel Hükümler (2)Konut ve Çatılı İşyerleri Kiraları (3)Ürün Kirası” olarak yeniden düzenlemiştir (Suiçmez, 2017: 1).

Kanun'un yaptığı kira sözleşmesi tanımına göre, kira sözleşmesi, “*kiraya verenin bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte ondan yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracının da buna karşılık kararlaştırılan kira bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. Kira sözleşmesi, belirli ve belirli olmayan bir süre için yapılabilir. Kararlaştırılan sürenin geçmesiyle herhangi bir bildirim olmaksızın sona erecek kira sözleşmesi belirli sürelidir; diğer kira sözleşmeleri belirli olmayan bir süre için yapılmış sayılır*” (TBK m299-300). Borçlar Kanununda yer alan kiralama düzenlemesinde mülkiyetin devri ile ilgili herhangi bir açıklama yoktur.

“Kira sözleşmesi ile kiracının sahip olduğu kiralananın kullanma hakkı, kişisel (Şahsi) nitelikte bir hak (alacak)tır. Kiralanan üzerinde bu sözleşme ile kiracı herhangi bir (intifa hakkı veya oturma irtifakı gibi) bir aynı hak ya da talep kazanamaz. Ancak bu hakkın tapu siciline şerh edilmesi yoluyla kuvvetlendirilebilmesi hakkı vardır. Kira sözleşmesinin geçerliliği herhangi bir şekilde uyulmasına bağlı değildir. Ancak uygulamada T.C Maliye Bakanlığı Kira Sözleşmesi nüshalarının kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan bu belge ispat şekli olarak işlev görmektedir” (Yavuz v.d., 2012: 182).

6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu finansal kiralama şirketlerinin hazırlayacağı finansal raporlar için KGK tarafından yayımlanan standartları referans göstermiştir. Finansal kiralamaya ilişkin ayrı bir düzenleme yapılmamıştır. 6102 Sayılı Kanun’un 528. maddesine göre;

- *“Bankalar ile diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama ve faktoring gibi finansal şirketlerin, sigorta ve reasürans şirketlerinin, Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki tüm kurumların finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin olarak Türkiye Muhasebe Standartlarında ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca belirlenmiş idari düzenlemelerde hüküm bulunmayan hâllerde, söz konusu alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulan kurum, kurul ve kuruluşların özel kanunlarında yer alan hükümler uygulanır.*

- *Türkiye Muhasebe Standartlarında, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca belirlenmiş finansal tablolara ilişkin idari düzenlemelerde ve özel kanunlarda hüküm bulunmayan hâllerde bu Kanun hükümleri uygulanır.*

- *Kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin özel hükümler saklıdır.”*

2.1.9. Faktoring ve Finansal Kiralama Kanunundaki Düzenlemeler

Ülkemizde 21 Kasım 2012’de kabul edilen 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’na göre (FFFK) bir kiralama işleminin finansal kiralama olabilmesi için (Eren, 2012: 135-136):

- Bir finansal kiralama sözleşmesine dayalı olması,
- İlgili Kanun ve mevzuata göre yetkilendirilmiş bir kiralayan tarafından kiraya verilmiş olması,
- Malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi,

- Kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması,
- Kiralama süresinin malın ekonomik ömrünün yüzde sekseninden daha büyük bir bölümünü kapsamaması veya finansal kiralama sözleşmesine göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının malın rayiç bedelinin yüzde doksandan daha büyük bir değeri oluşturması hâllerinden herhangi birini sağlaması koşulunu aramaktadır.

Bu koşullardan herhangi birini sağlayan kiralama sözleşmeleri “finansal kiralama” olarak kabul edilirken, bu tanımın dışında kalan tüm kiralamaları ‘Faaliyet Kiralaması’ olarak tanımlanmaktadır.

FKK, finansal kiralama sözleşmesini taraflarını kiralayan ve kiracı olarak tanımlamıştır. Buna göre kiralayan taraf, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile finansal kiralama şirketlerini, kiracı ise kiralamayı kabul edeni ifade eder.

Aynı kanuna göre finansal kiralama sözleşmesi; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın aldığı veya başka suretle temin ettiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş bulunduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören sözleşmedir. Bu sözleşmenin konusu, bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları hariç olmak üzere patent gibi fikri ve sınaî haklar dışında kalan taşınır ve taşınmaz mallardır. Bütünleyici parça veya eklenti niteliklerine bakılmaksızın asli niteliğini koruyan her mal tek başına finansal kiralama sözleşmesinin konusu olabilir (6361 FFK M. 18-19).

2.2. Türkiye Muhasebe Standartları ve TMS 17 Kiralama İşlemlerindeki Düzenlemeler

TMS diğer standartlardan farklı olup, bütün standartları konsolide eden, hepsini totaliter şekle koyan bir özelliğe sahiptir. Firmaların hepsi hazırlayacakları finansal tabloları bu standarda göre düzenlerler.

TMS ile gerek Temel Mali Tablolar gerekse Ek Mali Tablolara yönelik ayırım yapılmaksızın direkt zorunlu olan mali tablolar hazırlanmıştır. Bu mali tablolar genel ya da özel amaçlı olabilir. Ancak TMS genel amaçlı mali tablolar ile ilgili düzenlemeler yapmış, özel amaçlı tablolar ise ayrıcalıklı bir durum olduğunda istek üzerine hazırlanmaktadır. Tasfiye/Mali zarar ya da kara yönelik bilgiler, kar dağıtımı, şirket içi alınan kararlara yönelik hazırlanan raporlar özel amaçlı standartlara verilen örnekler arasındadır. Bilanço, Kapsamlı Gelir Tablosu, Nakit Akış Tablosu, Özkaynak Değişim Tablosu, Dipnot ve Diğer Açıklayıcı

Notlar ile Önceki Döneme İlişkin Karşılaştırmalı Bilgiler genel amaçlı finansal tabloları oluşturan kalemlerdir (Kaval vd., 2007: 13-14).

TMS, şirketlerin genel nitelikli mali tablolarının daha önceki yıllarda düzenlenen mali tabloları ve sektördeki diğer şirketlerin mali tablolarıyla karşılaştırılabilirliğini sağlar. Çünkü bu standart mali tablolara yönelik genel şartları, içeriğiyle ilgili genel koşulları ve yapısına yönelik özellikleri sunmaktadır.

Kar amacı güden şirketler (Kamu İktisadi Teşebbüsleri dahil) TMS sayesinde gerekli olan terimceyi kullanmakta ve kolaylık sağlamaktadır. Ancak kar etme amacı olmayan gerek kamu şirketleri gerekse özel şirketler TMS'yi uygulamak isterlerse hem mali tabloların birkaç kaleminde hem de mali tablolara yönelik açıklamalarda değişiklik yapabilirler (www.kgk.gov.tr).

Şirketler, bireysel ya da konsolide mali tablolarını hazırlarken 6102 Sayılı Türk Ticaret Yasası gereğince hazırladıkları mali tabloları TMS'ye uygun hazırlamak zorundadırlar. TTK'ya istinaden KGK ile Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun yayımladığı tek amaca ilişkin ya da kuraldışı yayımlanan standartlar da TMS'nin her bir bölümünü oluşturur (Erol, 2011: 58).

İlgili 6102 sayılı TTK gereğince, ilgili yasaya üye olan herkes yani gerek özel gerekse tüzel şahıslardan TMS'ye göre mali tablo hazırlaması gerekenlerin kimler olduğu ilgili kurum tarafından yayımlanan "*Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulama Kapsamının Belirlenmesine İlişkin Kurul Kararı*"nda belirtilmiştir. Kurul tarafından çıkarılan bu kararda TMS'ye göre rapor düzenlemek zorunda olanlar; 6102 sayılı Türk Ticaret Yasası'nın 397. Maddesinde Bakanlar Kurulu'nca belirlenen bağımsız denetime tabi firmalar ile yine aynı yasanın 1534.maddesinde yer alan firmalardır.

TMS'ye göre mali tablo düzenleyen firmalardan, bu standartta özel yargı içermeyen durumlarda firmaların uyguladıkları muhasebe sistemleri birbirinden farklı olup, bu farklılıklar mali tablolarda önemli değişikliklere neden olmaktadır. TMS'ye göre mali tablo düzenleyen firmaların bu mali tablolarla ilgilenen kişi ya da kurumlara aktardığı bilgiler açık, anlaşılır, karşılaştırılabilir, gerçek olmalı ve ihtiyacı karşılayabilmelidir. İlgili mali tabloların tekdüze olması ve kontrolünün rahat olması için TMS' de aksi karar alınıncaya kadar bu gereklilikleri Kurul İlke Kararları yönetmektedir (www.kgk.gov.tr).

Tam set halinde TMS/TFRS'nin içeriği aşağıda sunulmuştur:

- 483 sayfadan oluşan 28 adet TMS

- 579 sayfadan oluşan 15 adet TFRS
- 19 sayfadan oluşan 7 adet TMS Yorumları
- 86 sayfadan oluşan 18 adet TFRS yorumları
- KAYİK'lerden toplam olarak 1.550 adet firma uygulamaktadır.

Özetle toplam 43 standarttan meydana gelen setin içerisinde; 25 yorum ve 1.167 Sayfa bulunmaktadır (Alataş ve Kılıç, 2018: 459).

TMS, TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşundan başlar TMS 41 Tarımsal faaliyetlere kadar devam eder.

Ülkemizde TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı 31 Aralık 2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere ilk olarak 24 Şubat 2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), yayınladığı 21 No'lu Tebliğ ile standardı açıklamıştır. Standart, Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) 17 No'lu Standarttan Türkçeye çevrilmiştir.

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), ülkemizde Muhasebe Standartlarını yayınlamaya yetkili tek kurumdur. KGK, finansal tablolarda şeffaflığın ve karşılaştırılabilirliğin sağlanması için, standartları, UMSK tarafından yayınlanan standartlarla uyumlu hale getirmektedir. Nitekim KGK, UMSK tarafından 2016 yılında yayınlanan ve 1 Ocak 2019'dan itibaren yürürlüğe girecek olan yeni kiralama standardı TFRS16 Kiralamalar Standardını, 31 Aralık 2018 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere 16 Nisan 2018 tarihli ve 29826 sayılı Resmi Gazete'de yayınlamıştır.

Türkiye muhasebe ve denetim standartları kurulu (TMUDESK) 9 Şubat 1994 tarihinde denetlenmiş finansal tabloların sunumunda ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartları ile muhasebe meslek mensuplarının, denetim faaliyetlerini disiplinli yürütebilmeleri için ulusal denetim standartlarını saptamak ve yayınlamak üzere TURMOB tarafından kurulmuştur (Erol v.d., 2017: 293).

Daha sonra, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanunla eklenen Ek-1'inci madde gereğince idari ve mali özerkliği bulunan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuştur (Örten v.d., 2010: 235).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 07.03.2002 tarihinde ilk toplantısını yaparak faaliyete geçmiştir. Hazırlanan muhasebe standartları Resmi Gazete’de yayımlanmaya başlamıştır. Bu çerçevede 24.02.2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazete’de finansal kiralamaya ilişkin olarak 17 numaralı “Kiralama işlemlerine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 17)” yayımlanmıştır (Gökçen, 2006: 9).

Standardın uluslararası muhasebe standartlarındaki orijinal adı; “IAS 17- Leases” olmakla ve dilimize “Kiralama” olarak geçmekle birlikte, halen ülkemizde finansal kiralama işlemleri için yerleşmiş bir tabir olarak “Leasing” terimi kullanılmaktadır.

Bununla beraber; Leasing’ in uygulamadaki bütün çeşitlerini kapsayacak bir tanımının yapılması oldukça zordur. Bundan dolayı leasing genellikle finansal kiralama anlamında tanımlanmaktadır. Finansal kiralamanın ise birçok tanımını yapmak mümkündür. Fakat bunlar içerisinde en açık olan tanım Avrupa Leasing Birliği (European Leasing Association) tarafından yapılmış olan tanımdır. Bu tanıma göre finansal kiralama; “Belirli bir süre için kiralayan (lessor) ve kiracı (lessee) arasında imzalanan ve üreticiden kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan bir malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir sözleşme olup, malın kullanımının belirli bir kira ödemesi karşılığında kiracıya bırakılmasıdır” (Sipahi ve Demir, 2003: 85-94).

2.2.1. Standardın Amacı, Kapsamı ve Konuya Yönelik Tanımlar

Bu başlık altında TMS 17 Kiralama İşlemleri ile ilgili standardın amacına, kapsamına ve konuya yönelik tanımlara yer verilecektir (Gökçen, 2006: 9-11).

2.2.1.1 Standardın Amacı

Bu Standardın amacı; gerçekleştirilen kiralama işlemlerine ilişkin olarak kiracı ve kiraya veren tarafından uygulanması gereken muhasebe politikalarını ve yapılacak açıklamaları belirlemektir. Gerçekleştirilen kiralama işlemlerine ilişkin olarak kiracı ve kiraya veren tarafından uygulanması gereken muhasebe politikalarını ve yapılacak açıklamaları belirlemektir. Ancak, bu Standart TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardı ve TMS 41 Tarımsal Faaliyetler Standardı kapsamında yer alan varlıkların ölçülmesinde kullanılmaz. (www.kgk.gov.tr)

Bu standart, kiralama sözleşmesine konu varlıkların, bakımıyla ilgili önemli hizmetlerin kiraya verenden talep edilebildiği sözleşmeler de dahil olmak üzere, bu varlıkların kullanım hakkının kiracıya aktarıldığı sözleşmelere uygulanır.

2.2.1.2 Standartın Kapsamı

Bu standart, aşağıda yer alanlar hariç olmak üzere her çeşit kiralama işleminin muhasebeleştirilmesinde kullanılır. (www.kgk.gov.tr)

- Maden, petrol, doğalgaz ve benzeri yeniden teşekkülü mümkün olmayan kaynakların araştırılması ve kullanılmasına ilişkin kiralama işlemleri
- Sinema filmleri, videokasetler, oyunlar, el yazıları, patentler ve telif hakları gibi hak ve ürünlerin lisans anlaşmaları.

Ayrıca bu standart aşağıda yer alan varlıkların ölçülmesinde kullanılmaz.

- Kiracıları tarafından yatırım amaçlı olarak elde tutulan gayrimenkuller,
- Kiraya verenlerin faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verdikleri yatırım amaçlı gayrimenkuller,
- Kiracıları tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde tutulan canlı varlıklar,
- Kiraya verenleri tarafından faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verilen canlı varlıklar,

2.2.1.3 Standartta Yönelik Tanımlar ve Kavramlar

Bu Standartta geçen önemli kavramlar aşağıdaki gibidir (TMS17, 2004: md.4):

- **Kiralama:** Kiraya verenin bir varlığın kullanım hakkını, bir ödeme veya ödeme planı karşılığında, taraflarca kararlaştırılmış bir zaman süresince kiracıya devrettiği sözleşmedir.

- **Finansal kiralama:** Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir. Sözleşme süresi sonunda, mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir.

- **Garanti edilmiş kalıntı değer:** Kiracı açısından, kalıntı değer, kiracı veya kiracıyla ilişkili taraflarca garanti edilmiş kısmını (garanti edilmiş tutarın herhangi bir durumda ödenebilecek azami tutarını) ve kiraya veren açısından, kalıntı değer, kiracı tarafından ya da kiraya verenle ilişkili olmayan ve garanti kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirebilecek finansal güce sahip üçüncü bir şahıs tarafından garanti edilmiş kısmını ifade eder.

- **Garanti edilmemiş kalıntı değer:** Kiralanan varlığın kalıntı değerinin kiraya verene ödenmesi garanti edilmemiş veya yalnızca kiraya verenle ilişkili taraflarca garanti edilmiş kısmıdır.

- **Brüt kiralama yatırımı:** Kiraya veren tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde edilmesi mümkün asgari kira ödemeleri ve kiraya verene ait olacak garanti edilmemiş kalıntı değer toplamıdır.

- **Net kiralama yatırımı:** Brüt kiralama yatırımının, kiralama işleminde zımnen yer alan faiz oranında iskonto edilen kısmıdır.

- **Kiralama sözleşmesi zımni faiz oranı:** Kiralama sözleşmesi başlangıcında, asgari kira ödemeleri ve garanti edilmemiş kalıntı değer bugünkü değeri toplamını, kiralama konusu varlığın gerçeğe uygun değeri ile kiraya verene ait her çeşit başlangıç doğrudan maliyetinin toplamına eşitleyen iskonto oranıdır.

- **Kiracının alternatif borçlanma faiz oranı:** Benzer bir kiralama işleminde kiracının ödemek zorunda olduğu faiz oranını; böyle bir oran belirlenmemesi durumunda, kiralama sözleşmesinin başlangıcında kiralama konusu varlığın satın alınması için borçlanılması gereken tutara ilişkin olarak benzer vade ve teminatlar çerçevesinde kiracı tarafından katlanması gereken faiz oranını ifade eder.

- **Koşullu kira:** Kira ödemelerinin tutar olarak sabitlenmemiş ve kiralanan varlığı elde bulundurma süresi dışındaki nedenlerle değişen kısmıdır (örneğin; gelecekteki satışların yüzdesi, varlığın gelecekteki kullanım miktarı, gelecekteki fiyat endeksleri, gelecekteki piyasa faiz hadleri gibi).

- **Faaliyet kiralaması (Adi Kiralama):** Finansal kiralama kapsamına girmeyen kiralamalardır.

- **İptal edilemeyen kiralama:** Yalnızca aşağıdaki koşullardan herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda iptal edilebilen kiralamalar, iptal edilemeyen kiralama (Örten v.d., 2010: 237); Gerçekleşme olasılığı oldukça düşük bir koşulun gerçekleşmiş olması, kiraya verenin rızasının bulunması, kiracının kiralama konusu varlıkla aynı veya eşit türden bir varlığı aynı kiraya verenden kiralaması, Sözleşmenin başlangıcı itibariyle; sözleşmenin iptali için ilgili sözleşmenin iptalini caydıracak miktarda ek bir ödemenin yapılmasının gerekmesi.

- **Kiralamanın Başlangıcı:** Kiralama sözleşmesine veya kiralamaya ilişkin taahhüde ait tarihlerden erken olanıdır.

- **Kiralama Süresinin Başlangıcı:** Kiracının kiralamış olduğu varlığı kullanma hakkını kazandığı tarihtir. Söz konusu tarih, kiralama sözleşmesinin ilk kez muhasebeleştirildiği tarihi ifade eder (örneğin, kiralama işleminden kaynaklanan varlık, borç, gelir ve giderlerin muhasebeleştirilmesi).

• **Kiralama süresi:** Temelde sözleşmede belirtilen feshedilmez kira süresidir. Ancak, kiralamanın başlangıcında sözleşmede belirlenen sürenin bitiminde bir ödeme yapılarak veya ödeme yapılmasa da kiracıya süre uzatımı hakkı tanınmışsa ve kiralamanın başlangıç tarihi itibariyle kiracının söz konusu süre uzatımı hakkını kullanması kesin veya kesine yakınsa, bu ilave süreyi de kiralama süresine dahil etmek gerekmektedir (Parasız ve Yıldırım, 1994: 140).

• **Asgari kira ödemeleri:** Kira süresi boyunca kiracının yapmakla yükümlü olduğu ödemelerin toplamıdır. Şarta bağlı kira ödemeleri, hizmet maliyetleri, vergiler ve kiracı tarafından geri ödenmesi gereken ödemeler asgari kira ödemelerine dahil edilmezler.

• **Gerçeğe uygun değer:** Karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.

• **Ekonomik Ömür**(UFRS, 2010: 433): Bir varlığın bir veya daha fazla kullanıcı tarafından ekonomik olarak kullanılacağı tahmin edilen süreyi, bir veya daha fazla kullanıcı tarafından ilgili varlıktan elde edilmesi beklenen üretim sayısı veya benzeri üretim birimini ifade eder.

• **Yararlı Ömür (Faydalı Ömür):** Kiralama süresinin başlangıcından itibaren ve kiralama süresiyle sınırlı olmaksızın, bir varlığın işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen tahmini süredir.

• **Kazanılmamış Faiz Geliri:** Kiraya veren açısından, finansal kiralamanın karşılığı olarak yapılan asgari kira ödemelerinin toplamı ile kiraya verene ait garanti edilmemiş hurda değeri ve kiralamada kullanılan faiz oranına göre yukarıdaki belirtilen tutarla bugünkü değeri arasındaki farkı ifade eder.(Örten v.d., 2010:238-240). Kazanılmamış faiz geliri diğer bir ifade ile kiraya verenin toplam alacağı ile bu alacağın kiralamada kullanılan faiz oranına göre hesaplanan bugünkü değeri arasındaki farktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN VERGİ USUL KANUNU VE TMS 17 KAPSAMINDA ÖRNEK MUHASEBE UYGULAMALARI

3.1. Örnek Uygulama-1

Alaska Ltd. Şirketi taşıma faaliyetlerinde kullanılmak üzere finansal kiralama yoluyla bir kamyon kiralamak istemektedir. Kiralanmak istenen kamyonun piyasa değeri 120.000 TL'dir. İşletme kamyon bedelini 4 yılda eşit taksitler üzerinden ödeyecektir. Kira ödemeleri senede bir kez banka aracılığıyla gerçekleştirilecektir. Kamyon finansal kiralama yolu yerine borçlanarak satın alınsaydı borçlanma faizi yıllık %25 olacaktı. Kamyonun V.U.K.'na göre faydalı ömrü 5 yıldır. Varlığın hurda değeri 15.000 TL olup, varlığın sözleşme sonunda kiracı tarafından alınacağına dair bir anlaşma bulunmamaktadır. Ayrıca kiralama işlemi ile ilgili 2.000 TL masraf kiracı tarafından peşin olarak ödenmiştir. (KDV %18 ve hariçtir.)

Öncelikle 4 yıllık süre boyunca ödenecek taksit tutarlarının belirlenmesi gerekmektedir. Malın gerçeğe uygun değeri 120.000 TL'dir. Kiracı için 4.yılın sonundaki varlığın hurda değerinin bugünkü değerinin hesaplanması gerekmektedir.

$$\text{Bugünkü Değer} = \frac{\text{Gelecekteki Değer}}{(1 + \text{Konto Oranı})^{\text{Süre}}}$$

$$\text{Bugünkü Değer} = \frac{15.000}{(1,25)^4} = 6.144 \text{ TL}$$

Varlığın bugünkü değeri 120.000 TL - 6.144 TL = 113.856 TL'dir. Kira ödemelerinin tutarları hesaplanırken aşağıdaki formülden faydalanılacaktır.

A: Anapara, i: Faiz Oranı: Vade

$$\text{Taksit Tutarı} = \frac{A \times i}{1 - \frac{1}{(1 + i)^n}}$$

$$\text{Taksit Tutarı} = \frac{113.856 \text{ TL} \times 0,25}{1 - \frac{1}{(1 + 0,25)^4}} = 48.211 \text{ TL}$$

Yıllık ödenecek kira tutarı 48.211 TL olarak hesaplanmıştır. İşletme 4 yıl boyunca aynı tutarı ödeyecektir ve dördüncü yılın sonunda varlığın hurda değeri 15.000 TL olacaktır. Hesaplamaya göre varlığın işletmeye maliyeti (4 x 48.211 TL) + 15.000 TL = 207.844 TL'ye mal olacaktır. Birinci yıl için işletmenin ödeyeceği faiz tutarı 120.000 x %25'ten 30.000

TL'dir. Yani işletmenin birinci yılda ödeyeceği 48.211 TL'nin 30.000 TL'si faiz 18.211 TL anapara ödemesidir. İkinci yıl faiz kalan anapara üzerinden hesaplanacaktır. İkinci yılın faizi 101.788,62 TL x %25'den 25.447,15 TL'dir. Varlığın değeri ile ilgili tüm ödeme planı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Ödeme Planı

Yıllık Faiz	0,25	Finansal Kiralama Tutarı			
Tarih	Dönem	Kira Tutarı	Faiz	Anapara	Kalan Anapara
1. YIL	-	-	-	-	120.000,00
1. YIL	1. Taksit	48.211,38	30.000,00	18.211,38	101.788,62
2. YIL	2. Taksit	48.211,38	25.447,15	22.764,23	79.024,39
3. YIL	3. Taksit	48.211,38	19.756,10	28.455,28	50.569,11
4. YIL	4. Taksit	48.211,38	12.642,28	35.569,11	15.000,00
4. YIL	Hurda	15.000,00		15.000,00	
	Toplam	207.845,53	87.845,53	120.000,00	

Yukarıda verilen ödeme planı üzerinden kiracı ve kiraya verenin yapacağı kayıtlar şu şekilde olacaktır.

3.1.1 Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları

----- İlk Kayıt -----		
260-HAKLAR	120.000	
302-ERTELENM.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.	30.000	
402-ERTELENM.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.	57.845,53	
760-PAZARLAMA SATIŞ DAĞITIM GİDERLERİ	2.000	
100-KASA		2.000
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL.		48.211,38
401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL.		159.634,15
----- 1. Taksit Ödemesi -----		
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL.	48.211,38	
191- İND.KDV	8.678,05	
102-BANKALAR		56.889,43

<p>-----Faiz Kaydı-----</p> <p>780-FİNANSMAN GİD.</p> <p>302-ERTELEN.FİN.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.</p>	<p>30.000</p>	<p>30.000</p>
<p>----- 1.Yıl Amortismanı -----</p> <p>760-PAZARLAMA SAT. DAĞ.GİD.</p> <p>268-BİRİKMİŞ AMORTİSMANL.</p>	<p>21.000</p>	<p>21.000</p>
<p>-----3.Yıl Sonunda Kısa Vadeye Aktarım Kaydı -----</p> <p>401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL. 302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.</p> <p>301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL. 402-ERTELEN.FİNANS.KİRAL.BORÇL.MALİYETL.</p>	<p>63.211,38 12.642,28</p>	<p>63.211,38 12.642,28</p>
<p>----- 4. Yıl Ödeme Kaydı -----</p> <p>301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİN.BORÇL. 191-İND.KDV</p> <p>102-BANKALAR</p> <p>-----Faiz Kaydı-----</p> <p>780-FİNANSMAN GİD.</p> <p>302-ERTELEN.FİN.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.</p> <p>----- / -----</p>	<p>48.211,38 8.678,05</p>	<p>56.889,43</p>
<p>----- 4.Yıl Amortismanı -----</p> <p>760-PAZARLAMA SAT.DAĞIT. GİDERLERİ</p> <p>268-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR</p> <p>----- / -----</p>	<p>21.000</p>	<p>21.000</p>

----- Hurda Değerin Düşülmesi -----		
268-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	105.000	
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİN. BORÇL.	15.000	
260-HAKLAR		120.000

3.1.2 TMS 17 Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları

----- İlk Kayıt -----		
254-TAŞITLAR	122.000	
302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.	30.000	
402-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.	57.845,53	
100-KASA		2.000
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL.		48.211,38
401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL.		159.634,15
----- 1. Taksit Ödemesi -----		
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL.	48.211,38	
191-İND.KDV	8.678,05	
102-BANKALAR		56.889,43
-----Faiz Kaydı-----		
780-FİNANSMAN GİD.	30.000	
302-ERTELEN.FİN.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.		30.000
----- 1.Yıl Amortismanı -----		
760-PAZARLAMA SAT.DAĞ.GİD.	26.750	
257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANL.		26.750
284-ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	1.265	
691-ERTELENMİŞ VERGİ GELİR ETKİSİ Not:(26.750 ₺-21.000 ₺)x %22 (kurumlar vergisi oranı)		1.265

-----3.Yıl Sonunda Kısa Vadeye Aktarım Kaydı ----- 401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL. 302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL. 301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL. 402-ERTELEN.FİN.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.	63.211,38 12.642,28	63.211,38 12.642,28
----- 4. Yıl Ödeme Kaydı ----- 301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİN.BORÇL. 191-İND.KDV 102-BANKALAR -----Faiz Kaydı----- 780-FİNANSMAN GİD. 302-ERTELEN.FİN.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.	48.211,38 8.678,05 12.642,28	56.889,43 12.642,28
----- 4.Yıl Amortismanı ----- 760-PAZARLAMA SAT.DAĞ.GİD. 257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANL.	26.750	26.750
284-ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI 691-ERTELENMİŞ VERGİ GELİR ETKİSİ Not:(26.750 ₺-21.000 ₺)x %22 (kurumlar vergisi oranı)	1.265	1.265
----- Hurda Değerin Düşülmesi ----- 257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR 301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİ BORÇL. 254-TAŞITLAR	107.000 15.000	122.000

Amortisman işlemi esnasında finansal kiralamalarda faydalı ömre göre amortisman ayrılmaktadır. Ancak düzenlemelerde kiralama süresi sonunda varlığın kiracıya devri ile ilgili bir netlik yoksa faydalı ömür ile kira süresinden düşük olan ile amorti edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Amortisman tutarı VUK'a göre 21.000 TL ayrılmakta (VUK'a göre itfa payı ayrılırken kiralama süresinden bağımsız olarak varlıkların maliye bakanlığı tarafından

belirlenen faydalı ömürleri boyunca itfa edilmesi gerekmektedir), diğer düzenlemelere göre 26.750 TL olarak ayrılmaktadır. Ayrılan tutarlar aracın taşıma faaliyetleri ile ilgili olduğundan 760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım giderlerinde izlenecektir. Düzenlemelerde vergi kanunlarına göre 5.750 TL fazla amortisman ayrılmıştır. Bu tutar, VUK'a göre ilk dönem gider yazılması gereken giderlerin aktifleştirilmesinde ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ilgili tutardan dolayı ertelenmiş vergi ortaya çıkmaktadır. Ertelenmiş vergi tutarı hesaplanırken vergi oranı üzerinden alınmalıdır (5.750 TL x %22 = 1.265 TL).

Yıllarında ilgili döneme ait kira giderleri 301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar hesabından düşülmektedir. Bu hesabın kullanımında düzenlemeler arasında farklılık bulunmamaktadır. İkinci ve üçüncü yıllarda aynı işlemler yapılacaktır. Bu nedenle ilgili yıllara ilişkin kayıtlar gösterilmemiştir. Son seneye girerken son yıla ait tutarlar uzun vadeli hesaplardan kısa vadeli hesaplara aktarılmaktadır. Kiralama işlemi sonunda maddi veya maddi olmayan duran varlıklarda izlenen tutarlar, amortisman tutarları ve borçlarda kalan tutarlar karşılıklı mahsup edilerek kapatılacaktır.

3.1.3 Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları

----- İlk Kayıt -----		
120-ALICILAR	48.211,38	
220-ALICILAR	159.634,15	
124-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL.		30.000
224-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL.		57.845,53
254-TAŞITLAR		120.000
----- 1. Taksit Ödemesi -----		
102-BANKALAR	56.889,43	
120-ALICILAR		48.211,38
391-HESAPLANAN KDV		8.678,05
-----Faiz Kaydı-----		
124-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL.	30.000	
642-FAİZ GELİRLERİ		30.000

----- 3. Yıl Sonunda Kısa Vadeye Aktarım Kaydı ----- 120-ALICILAR 224-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL. 220-ALICILAR 124-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL.	63.211,38 12.642,28	63.211,38 12.642,28
----- 4. Yıl Ödeme Kaydı ----- 102-BANKALAR 120-ALICILAR 391-HESAPLANAN KDV -----Faiz Kaydı----- 124-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL. 642-FAİZ GELİRLERİ	56.889,43	48.211,38 8.678,05
----- Hurda Değerin Düşülmesi ----- 254-TAŞITLAR 120-ALICILAR	15.000	15.000

3.1.4 TMS 17 Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları

----- İlk Kayıt ----- 136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKL. 236-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKL. 124-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL. 224-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL. 254-TAŞITLAR	48.211,38 159.634,15	30.000 57.845,53 120.000
---	-------------------------	--------------------------------

----- 1. Taksit Ödemesi -----		
102-BANKALAR	56.889,43	
136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		48.211,38
391-HESAPLANAN KDV		8.678,05
-----Faiz Kaydı-----		
124-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL.	30.000	
642-FAİZ GELİRLERİ		30.000
----- 3. Yıl Sonunda Kısa Vadeye Aktarım Kaydı -----		
136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR	63.211,38	
224-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL.	12.642,28	
236-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		63.211,38
124-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL.		12.642,28
----- 4. Yıl Ödeme Kaydı -----		
102-BANKALAR	56.889,43	
136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		48.211,38
391-HESAPLANAN KDV		8.678,05
-----Faiz Kaydı-----		
124-KAZANILMAM.FİNANS.KİRA.FAİZ GELİRL.	12.642,28	
642-FAİZ GELİRLERİ		12.642,28
----- Hurda Değerin Düşülmesi -----		
254-TAŞITLAR	15.000	
136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		15.000

3.2. Örnek Uygulama-2

Hisar Anonim Şirketi ile Sağlam Finansal kiralama Şirketi arasındaki Otobüs kiralamasına ilişkin finansal kiralama sözleşmesinin bilgileri aşağıda verilmiştir.

Kiranın Süresi:	5 Yıl (01.01.2018 – 31.12.2022)
Kiralanan Otobüsün Piyasa Değeri:	500.000 TL
Satın Alış Tarihi:	01.01.2018
Sözleşmenin Tarihi:	01.01.2018
Kira Taksitleri:	?
Ödeme Şekli:	Her Yılın Sonu Eşit Taksitlerle
Kiralanan Otobüsün Faydalı Ömrü:	5 Yıl
Faiz Oranı:	% 25
Kiralanan Otobüsün Kiralayana Maliyeti	360.000 TL

Kiralan otobüs, Atakan A.Ş.'den kiracının isteği doğrultusunda satın alınmış olup üç aylık dönemler itibariyle bilanço çıkartılmaktadır. Buna göre öncelikle ödeme planı oluşturularak taksit miktarları belirlenmelidir. Daha sonra kiracı ve kiraya veren açısından TMS 17 ve VUK'a göre yapılması gereken muhasebe kayıtlarını yapalım.

$$ABD = A * \frac{(1 - \frac{1}{(1+i)^n})}{i}$$

$$500000 = A * \frac{(1 - \frac{1}{(1+0,25)^5})}{0,25}$$

$$A = 185.924 \text{ TL}$$

Ödeme Planının Oluşturulması

YIL	TARİH	KİRA TAKSİTLERİ	FAİZ	ANAPARA	ANAPARA BORCU
	01.01.2018	-	-	-	500.000
1	31.12.2018	185.924	125.000	60.924	439.076
2	31.12.2019	185.924	109.770	76.154	362.922
3	31.12.2020	185.924	90.732	95.192	267.730
4	31.12.2021	185.924	66.934	118.990	148.740
5	31.12.2022	185.924	37.184	148.740	0
TOPLAM		929.620	429.620	500.000	-

3.2.1 TMS 17 Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları

-----01.01.2018-----		
254-TAŞITLAR	500.000	
302-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRA. BORÇL. MLY.	125.000	
402-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRA. BORÇL. MLY.	304.620	
301-FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI		185.924
401-FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI		743.696
----- / -----		
Alış kaydı.		

-----31.03.2018----- 780-FİNANSMAN GİD. 381-GİDER TAHAKKUKLARI ¹ ----- / ----- Faiz gideri tahakkuk kaydı (125.000*3/12=31.250)	31.250	31.250
-----31.12.2018----- 301-FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI 191-İNDİRİLECEK KDV 100-KASA ----- / ----- Taksit ödeme kaydı (KDV (%8) = 185.924*0.08 = 14.874)	185.924 14.874	200.798
-----31.12.2018----- 780-FİNANSMAN GİD. 381-GİDER TAHAKKUKLARI 302-ERTELEN.FİNAN.KİRA.BORÇL.MLYT. ----- / ----- Faiz gideri kaydı	93.750 31.250	125.000
-----31.12.2018----- 401-FİNANSAL KİRALAMA BORÇL. 301-FİNANSAL KİRALAMA BORÇL. ----- / ----- Aktarma kaydı	185.924	185.924
-----31.12.2018----- 302-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİR. BORÇ.MLY. 402-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİR.BORÇ.MAL. ----- / ----- Faiz aktarma kaydı	109.770	109.770
-----31.12.2018----- 770-GENEL YÖNETİM GİDERLERİ 257-BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR ----- / ----- Amortisman kaydı. Maliyet=500.000₺, Faydalı Ömür = 5 Yıl; 500.000/5 = 100.000 ₺	100.000	100.000

Bu kayıtlar 2022 yılı sonuna kadar her yılsonunda tekrarlanır.

¹ Her üç aylık dönem sonunda yapılır.

3.2.2 Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları

-----01.01.2018----- 260-HAKLAR 302-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRA.BORÇL.MLY. 402-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRA.BORÇL.MLY. 301-FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI 401-FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI ----- / ----- Alış kaydı.	500.000 125.000 304.620 185.924 743.696	
-----31.03.2018----- 780-FİNANSMAN GİDERLERİ 381-GİDER TAHAKKUKLARI ----- / ----- Faiz gideri tahakkuk kaydı (125.000*3/12=31.250)	31.250 31.250	31.250
-----31.12.2018----- 301-FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI 191-İND.KDV 100-KASA ----- / ----- Taksit ödeme Kaydı(KDV (%8) = 185.924*0.08 = 14.874)	185.924 14.874 200.798	200.798
-----31.12.2018----- 780-FİNANSMAN GİDERLERİ 381-GİDER TAHAKKUKLARI 302-ERTELENMİŞ FİNAN.KİRA.BORÇ.MLY. ----- / ----- Faiz gideri kaydı	93.750 31.250 125.000	125.000
-----31.12.2018----- 401-FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI 301-FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI ----- / ----- Aktarma kaydı	185.924 185.924	185.924
-----31.12.2018----- 302-ERTELENMİŞ FİNAN.KİR.BORÇ.MALİYETİ 402-ERTELEN.FİNAN.KİR.BORÇ.MALİYETİ ----- / ----- Faiz aktarma kaydı	109.770 109.770	109.770

-----31.12.2018-----		
770-GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	100.000	
257-BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR		100.000
----- / -----		
Amortisman kaydı. Maliyet = 500.000₺, Faydalı Ömür = 5 Yıl; 500.000/5 = 100.000 ₺		

Bu kayıtlar 2022 yılı sonuna kadar her yılsonunda tekrarlanır.

3.2.3 TMS 17 Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları

-----01.01.2018-----		
154-FİNANSAL KİRALAMA MAL. 191-İND. KDV	360.000 28.800	
100-KASA		388.800
----- / -----		
Alış kaydı		
-----01.01.2018-----		
120-ALICILAR 220-ALICILAR	185.924 743.696	
124-KAZANILMAM.FİNAN. KİRAL. FAİZ GEL. 224-KAZANILMAM. FİNAN. KİRAL. FAİZ GEL. 600-YURTIÇİ SATIŞLAR		125.000 304.620 500.000
----- / -----		
Satış kaydı		
-----01.01.2018-----		
624-FİNANSAL KİRALAMA MALLARI MALİYETİ	360.000	
154-FİNANSAL KİRALAMA MAL.		360.000
----- / -----		
Maliyet kaydı		
-----31.03.2018-----		
181-GELİR TAHAKKUK.	31.250	
604-FİNAN.KİRALAMA FAİZ GELİR.		31.250
----- / -----		
Faiz geliri tahakkuk kaydı		

-----31.12.2018----- 100-KASA 120-ALICILAR 391-HESAPLANAN KDV ----- / ----- Kira ödemesinin tahsil kaydı	200.798	185.924 14.874
-----31.12.2018----- 124-KAZANILMAMIŞ FİN. KİR. FAİZ GELİR. 181-GELİR TAHAKKUKLAR. 604-FİNANS. KİRALAMA FAİZ GELİRL. ----- / ----- Faiz geliri kaydı	125.000	93.750 31.250
-----31.12.2018----- 224-KAZANILMAM. FİNAN. KİRA. FAİZ GELİR. 124-KAZANILMAM.FİNAN.KİRA.FAİZ GELİR. ----- / ----- Aktarma kaydı	109.770	109.770
-----31.12.2018----- 120-ALICILAR 220-ALICILAR ----- / ----- Aktarım kaydı	185.924	185.924

3.2.4 Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları

-----01.01.2018----- 254-TAŞITLAR 191-İND.KDV 100-KASA ----- / ----- Alış kaydı.	360.000 28.800	388.800
-----01.01.2018----- 120-ALICILAR 220-ALICILAR 124-KAZANILMAM. FİNAN. KİRA. FAİZ GELİR. 224-KAZANILMAM. FİNAN. KİRA. FAİZ GELİR. 154-TAŞITLAR 649-DİĞ.FAAL.OLAĞ.GEL. VE KARL. ----- / ----- Satış kaydı.	185.924 743.696	125.000 304.620 360.000 140.000

-----31.03.2018----- 181-GELİR TAHAKKUKL. 600-YURT İÇİ SATIŞLAR ----- / ----- Faiz geliri tahakkuk kaydı	31.250	31.250
-----31.12.2018----- 100-KASA 120-ALICILAR 391-HESAPLANAN KDV ----- / ----- Kira ödemesinin tahsil kaydı	200.798	185.924 14.874
-----31.12.2018----- 124-KAZANILMAM.FİNAN. KİRA. FAİZ GELİRLERİ 181-GELİR TAHAKKUKL. 600-YURT İÇİ SATIŞLAR ----- / ----- Faiz geliri kaydı	125.000	93.750 31.250
-----31.12.2018----- 224-KAZANILMAM.FİNAN. KİRA. FAİZ GELİR. 124-KAZANILMAM.FİNAN.KİRA.FAİZ GELİR. ----- / ----- Aktarma kaydı	109.750	109.770
-----31.12.2018----- 220-ALICILAR 120-ALICILAR ----- / ----- Aktarım kaydı	185.924	185.924

3.3. Örnek Uygulama-3

Aliğa finansal kiralama A.Ş. kayıtlı değeri 125.000 TL olan İş Makinesini 01.01.2019 tarihinde Global A.Ş.'ye finansal kiralama sözleşmesi yaparak 3 yıllığına kiralamıştır. İş makinesi aynı gün Global A.Ş.'ye teslim edilmiştir. İş makinesinin, 01.01.2019 tarihi itibariyle asgari kira ödemelerinin bugünkü değeri ve gerçeğe uygun değeri 150.000 TL olup hurda değeri yoktur. Şirket yıllık finansal tablo düzenlemektedir. Kiralama işleminin yıllık faiz oranı %15'dir. Kira taksitleri her yılın sonunda 3 taksit halinde

yapılacaktır. Ayrıca KDV oranı % 18'dir. Bu bilgilere göre öncelikle ödeme planını oluşturulmuş daha sonra kiracı ve kiraya veren açısından TMS 17 ve VUK'a göre muhasebe kayıtlarını yapalım.

Öncelikle taksit miktarını hesaplamamız gerekmektedir.

$$150.000 = \text{Yıllık Kira Ödemesi} \frac{(1+0.15)^3 - 1}{0.15 \cdot (1+0.15)^3}$$

Yıllık Kira Ödemesi \cong 65.697 TL

Yıllık Taksit, Faiz ve Anapara Tutarları Tablosu (\cong TL)

Kira Sözleşme Süresi	Taksitler / Yıllık Ödeme	Faiz Tutarı / Gideri	Anapara Tutarı / Gider	Kalan Borç
2019	-	-	-	150.000
2019	65.697	22.500	43.197	106.803
2020	65.697	16.020	49.677	57.126
2021	65.697	8.569	57.128	= 2 ²
Toplam	197.091	47.089	150.002	

3.3.1. TMS 17 Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları

----- 01.01.2019 -----		
254-TAŞITLAR	150.002	
302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM. BORÇL.MALİYETL.	22.500	
402-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM. BORÇL.MALİYETL.	24.589	
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL.		65.697
401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL.		131.394
Finansal kiralama işlemleri ile ilgili kayıt		
-----31.12.2019-----		
780-FİNANSMAN GİDERLERİ	22.500	
302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇ.MALİYETLERİ	16.020	
302-ERT.FİNANS.KİRALAM. BORÇL.MALİYETL.		22.500
402-ERT.FİNANS.KİRALAM. BORÇL.MALİYETL.		16.020
Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması		
----- / -----		

<p>----- 31.12.2019 -----</p> <p>301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL. 191-İND.KDV</p> <p>102-BANKALAR</p> <p>Kiranın ödenmesi kaydı</p> <p>-----31.12.2019-----</p> <p>401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL.</p> <p>301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL.</p> <p>Dönem sonu kaydı</p> <p>----- / -----</p>	<p>65.697 11.825</p> <p>77.522</p> <p>65.697</p> <p>65.697</p>	<p>77.522</p> <p>65.697</p>
<p>----- 31.12.2019 -----</p> <p>730-GENEL ÜRETİM GİD. İş makinesi amortismanı</p> <p>257-BİRİKMIŞ AMORTİSMANLAR İş makinesi amortismanı</p> <p>Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl)</p>	<p>50.000</p> <p>50.000</p>	<p>50.000</p>
<p>-----31.12.2020-----</p> <p>780-FİNANSMAN GİDERLERİ 302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM. BORÇL.MALİYETL.</p> <p>302-ERT.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL. 402-ERT.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.</p> <p>Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması</p>	<p>16.020 8.569</p> <p>16.020 8.569</p>	<p>16.020 8.569</p>
<p>----- 31.12.2020 -----</p> <p>301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL. 191-İNDİRİLECEK KDV</p> <p>102-BANKALAR</p> <p>Kiranın ödenmesi kaydı.</p> <p>----- / -----</p>	<p>69.697 11.825</p> <p>77.522</p>	<p>77.522</p>

-----31.12.2020----- 401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL. 301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL. Dönem sonu kaydı. ----- / -----	65.697	65.697
----- 31.12.2020 ----- 730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ İş makinesi amortismanı 257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR İş makinesi amortismanı Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl)	50.000	50.000
-----31.12.2021----- 780-FİNANSMAN GİDERLERİ 302-ERTELEN.FİN.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL. Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması	8.569	8.569
----- 31.12.2021 ----- 301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL. 191-İND. KDV 102-BANKALAR Kiranın ödenmesi kaydı	65.697 11.825	77.522
----- 31.12.2021 ----- 730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ İş makinesi amortismanı 257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR İş makinesi amortismanı Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl)	50.000	50.000

3.3.2. Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiracı Açısından Muhasebe Kayıtları

----- 01.01.2019 -----		
260-HAKLAR	150.002	
302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETLERİ	22.500	
402-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETLERİ	24.589	
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		65.697
401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		131.394
Finansal kiralama işlemleri ile ilgili kayıt		
-----31.12.2019-----		
780-FİNANSMAN GİDERLERİ	22.500	
302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETLERİ	16.020	
302-ERTEL.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.		22.500
402-ERTEL.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYETL.		16.020
Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması		
----- / -----		
----- 31.12.2019 -----		
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİN.BORÇL.	65.697	
191-İND.KDV	11.825	
102-BANKALAR		77.522
Kiranın ödenmesi kaydı		
-----31.12.2019-----		
401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİN. BORÇL.	65.697	
301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİN.BORÇL.		65.697
- Dönem sonu kaydı		
----- / -----		
----- 31.12.2019 -----		
730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	50.000	
İş makinesi amortismanı		
268-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		50.000
İş makinesi amortismanı		
Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl)		

<p>-----31.12.2020-----</p> <p>780-FİNANSMAN GİDERLERİ 302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL. MALİYETL.</p> <p>302-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL.MALİYET. 402-ERTELEN.FİNANS.KİRALAM.BORÇL. MALİYET.</p> <p>Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması</p>	<p>16.020 8.569</p>	<p>16.020 8.569</p>
<p>----- 31.12.2020 -----</p> <p>301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL. 191-İND. KDV</p> <p>102-BANKALAR</p> <p>Kiranın ödenmesi kaydı</p> <p>-----31.12.2020-----</p> <p>401-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİN. BORÇL.</p> <p>301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇ.</p> <p>Dönem sonu kaydı.</p>	<p>65.697 11.825</p>	<p>77.522</p> <p>65.697</p> <p>65.697</p>
<p>----- 31.12.2020 -----</p> <p>730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ İş makinesi amortismanı</p> <p>268-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR İş makinesi amortismanı</p> <p>Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl)</p>	<p>50.000</p>	<p>50.000</p>
<p>-----31.12.2021-----</p> <p>780-FİNANSMAN GİD.</p> <p>302-ERTELEN.FİN.KİRALAM.BORÇL.MALİYET.</p> <p>Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması.</p>	<p>8.569</p>	<p>8.569</p>
<p>----- 31.12.2021-----</p> <p>301-FİNANS.KİRALAM.İŞLEMLERİNDEN BORÇL. 191-İND. KDV</p> <p>102-BANKALAR</p> <p>Kiranın ödenmesi kaydı.</p>	<p>65.697 11.825</p>	<p>77.522</p>

----- 31.12.2021-----		
730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ İş makinesi amortismanı	50.000	
268-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR İş makinesi amortismanı		50.000
Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl)		

3.3.3. TMS 17 Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları

----- 01.01.2019 -----		
120-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR	65.697	
220-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR	131.394	
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.		22.500
224-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.		24.589
254-TAŞITLAR		125.001
642-FAİZ GELİRLERİ		25.001
Finansal Kiralama Faiz Gelirleri		
- Finansal kiralama işlemlerinin kaydı		
-----31.12.2019 -----		
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.	22.500	
224-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.	16.020	
642-FAİZ GELİRLERİ		22.500
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.		16.020
- Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması		
----- 31.12.2019 -----		
102-BANKALAR	77.522	
120-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR		65.697
391-HESAPLANAN KDV		11.825
İlk kiranın tahsili kaydı		

----- 31.12.2019 ----- 120-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 220-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR Dönemsel sınıflama kaydı	65.697	65.697
-----31.12.2020 ----- 124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR. 224-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR. 642-FAİZ GELİRLERİ 124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR. Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması	16.020 8.569	16.020 8.569
----- 31.12.2020 ----- 102-BANKALAR 120-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 391-HESAPLANAN KDV Kiranın tahsili kaydı	77.522	65.697 11.825
----- 31.12.2020 ----- 120-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 220-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR Dönemsel sınıflama kaydı	65.697	65.697
-----31.12.2021 ----- 124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR. 642-FAİZ GELİRLERİ Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması.	8.569	8.569
----- 31.12.2021 ----- 102-BANKALAR 120-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 391-HESAPLANAN KDV Kiranın tahsili kaydı	77.522	65.697 11.825

----- 31.12.2021 -----		
120-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR	65.697	
220-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR		65.697
Dönemsel sınıflama kaydı		

3.3.4.Vergi Usul Kanunu Kapsamında Kiraya Veren Açısından Muhasebe Kayıtları

----- 01.01.2019 -----		
120-ALICILAR HESABI	65.697	
220-ALICILAR HESABI	131.394	
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.		22.500
224-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.		24.589
254-TAŞITLAR		125.001
642-FAİZ GELİRLERİ		25.001
Finansal kiralama işlemlerinin kaydı		
-----31.12.2019 -----		
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.	22.500	
224-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.	16.020	
642-FAİZ GELİRLERİ		22.500
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.		16.020
Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması		
----- 31.12.2019 -----		
102-BANKALAR	77.522	
120-ALICILAR		65.697
391-HESAPLANAN KDV		11.825
İlk kiranın tahsili kaydı		

----- 31.12.2019 -----		
120-ALICILAR HESABI	65.697	
220-ALICILAR HESABI		65.697
- Dönemsel sınıflama kaydı		
-----31.12.2020 -----		
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.	16.020	
224-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.	8.569	
642-FAİZ GELİRLERİ		16.020
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.		8.569
- Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması		
----- 31.12.2020 -----		
102-BANKALAR	77.522	
120-ALICILAR HESABI		65.697
391-HESAPLANAN KDV		11.825
Kiranın tahsili kaydı		
----- 31.12.2020 -----		
120-FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR	65.697	
220-ALICILAR HESABI		65.697
Dönemsel sınıflama kaydı		
-----31.12.2021 -----		
124-KAZANILMAM.FİNANSAL KİRA.FAİZ GELİR.		
642-FAİZ GELİRLERİ	8.569	
Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması		8.569
----- 31.12.2021 -----		
102-BANKALAR	77.522	
120-ALICILAR HESABI		65.697
391-HESAPLANAN KDV		11.825
- Kiranın tahsili kaydı		

SONUÇ

Finansal kiralama iki taraf arasında sözleşmeye bağlanmış tarafların kiracı ve kiralanan olarak tanımlandığı bir anlaşmadır. Kiracı, kiralanan ekipmanın kullanıcısıyken kiralayan ise sahibidir. Ülkemizde leasing, “finansal kiralama” tanımı ile ifade edilmiştir. Uygulamada leasing diye adlandırılmasına karşın, 25 Haziran 1985 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış olan kanunla finansal kiralama olarak mevzuata geçmiştir. Ancak gerçek anlamda finansal kiralama leasing’in bir türü olup, bütün leasing kavramlarını kapsamamaktadır.

Finansal kiralama ilişkisinde, kiralamaya konu olan malın ekonomik yararlılığı ile mülkiyet hakkı ayrı ayrı ele alınmaktadır. İşletme kuruluş aşamasında katılan ve finansal kiralama sözleşmesinin konusu olan nesneyi üreten kişi, üretimini pazarlama imkânı hukuken kiralanan malı kullanan kimse, kredi ve nakit kaynaklarını tüketmeden, tamamıyla işletme dışı fonlarla üretimi için gereksinim duyduğu üretim aracı, alet edevat ya da taşınmazı kullanma imkânına kavuşabilmekte, finansmanı sağlayan kredi kurumu ise, elindeki parasal fonları en az risk ile üreten bir mekanizma içerisine sokarak bu üretimin faydalarından yararlanabilmektedir.

Türkiye’nin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik istikrarsızlık ortamı içinde finansal kiralama orta vadeli bir yöntem olarak her zaman ön plana çıkmaktadır. Özel sektördeki yatırımlar, finansal kiralamanın daha iyi tanıtımının yapılması, avantajlarının yatırımcılara aksettirilmesi ile şirketlerin işlem hacimleri giderek artacaktır. Finansal kiralamanın dışında, yatırımları finanse edebilecek orta-uzun vadeli başkaca bir finansman formülü bulunmamaktadır. Bu açıdan finansal kiralama çok önemli bir görevi üstlenmektedir.

4842 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun tüm şirketlere kendi aralarında finansal kiralama sözleşmesi yapma yolu açarak finansal kiralama şirketlerini bertaraf etmiştir. Bu düzenlemeler neticesinde, Finansal Kiralama Siciline kaydedilmeyen, gün ışığına çıkmayan sözleşmelerle grup şirketleri arasında, özellikle “*sat-geri kirala (saleandleaseback)*” türü sözleşmelerin yolu açılmıştır. Oysa şimdi vergi hukuku açısından muteber, ancak finansal kiralama hukuku açısından muteber olmayan veya finansal kiralama hukuku açısından muteber, ancak vergi hukuku açısından muteber olmayan sözleşmelerin varlığına yol açılmıştır. Hukuk sisteminin birliği ve bütünlüğü ile bağdaştırılması mümkün olmayan ve kolaylıkla vergisiz saha yaratmaya elverişli bu düzenlemenin acilen düzeltilmesi gerekmektedir.

Uzun vadeli finansmana dönük olan finansal kiralama işlemlerin vergilendirilmesinde, vergi idaresince ödeme planının ilk yıllarına toplam ödemenin yüzde doksanına yakın taksit koymak suretiyle 48 ay süre ve eşit taksit ilkesine uygun yapılmayan sözleşmelere kesilen cezalı vergiler, finansal kiralama sözleşmesinin serbestçe taksitlerinin belirlenmesini öngören Finansal Kiralama Kanunu ile tezat teşkil etmektedir. Bu yüzden işletmelerin uzun dönemde finansmana ihtiyacını sağlayacak şekilde kira ödemeleri belli oranlarda taksitler halinde ödenecek tek bir borcu vergilendirmeye yönelik kanun değişikliği yapılmalıdır.

Türkiye’de finansal kiralama ile satın almanın önemli bir avantajı olan %1 KDV uygulaması 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren ortadan kaldırılmıştır. Bunun yerine kiralama konusu olan varlığın tabi olduğu KDV oranı sözleşmelerde esas alınmaktadır. KDV Oranının tekrar %1’e düşürülmesi ile finansal kiralamanın ülkemizde kullanımının ciddi anlamda artacağı düşünülmektedir. Bu sebeple finansal kiralama KDV oranı %1’e düşürülmelidir.

Finansal kiralama ile yurtdışından getirilen mal ve eşya da uygulanacak gümrük muafiyeti, Gümrük Kanunu’na göre beş yıl devredilemez şartına bağlanmıştır. Bunun yanı sıra, finansal kiralama sözleşmelerinin dört yıl olmasından dolayı, kiracı süre sonunda mal ve eşyayı satın almak istediği takdirde, dört yıl sonraki kur üzerinden gümrük vergisi ödemek zorunda kalacaktır. Bu da finansal kiralama işlemi cazip olmaktan çıkarmaktadır. Bu konuda gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Finansal kiralama sözleşmeleri gereğince, taşıtın tasarrufunu devralan kişiler, Taşıt Alım Vergisine tabi tutulurlar. Bu hüküm gereğince finansal kiralamaya konu olan taşıtlar için iki kez taşıt alım vergisinin ödenmesi söz konusudur. Birincisinde, taşıtın sahibi olan finansal kiralama şirketi taşıtı alırken normal olarak taşıt alım vergisini ödemekte, ikincisinde ise taşıt kiracıya devredilirken bir kez daha tasarruf hakkının devri nedeniyle ikinci taşıt alım vergisi ödenmektedir. Gerekli yasal düzenlemelerin yapılarak bu çifte vergilendirilmenin kaldırılması gerekmektedir.

TMS 17 düzenlemeleri VUK’ daki düzenlemelerden genel itibariyle çok büyük bir farklılık göstermemektedir. Uygulamalar arasındaki birinci farklılık kira sözleşmesi ile ilgili yapılan ek maliyetler noktasındadır. VUK’da bu rakam pazarlama, satış, dağıtım gideri olarak raporlanıp doğrudan gider yazılırken, TMS 17 standardına göre ilgili gider aktifleştirilmektedir. Aktifleştirilen tutar yıllara yaygın şekilde itfa edilecektir.

Çalışmanın sonucunda finansal kiralama işlemlerinin muhasebe uygulamalarında kiracının kiralanan varlıkları, TMS 17’ye göre maddi duran varlık kaleminde göstermesi

gerektiği, VUK'a göre ise maddi olmayan duran varlık kaleminde göstermesi gerektiği belirlenmiştir. Kiraya veren ise finansal kiralama konusu varlığı TMS 17 ile VUK'a göre Maddi Duran Varlıklar kaleminde göstermesi gerekmektedir. VUK' da kiralanan varlığın alınması kiracı yönünden hak olarak gösterilmektedir. Yani kira konusu varlığın Maddi Olmayan Duran Varlık kaleminde (260-Haklar) takip edilmesi gerekmektedir. TMS-17'ye göre ise kiralanan varlığın kiracı tarafından varlık olarak (25-Maddi Duran Varlık) takip edilmesi gerekmektedir. Ancak finansal kiralama işlemlerinde kiracının kira konusu varlıkları maddi olmayan duran varlıklarda göstermesi, TMS 17 ile muhasebedeki zn önceliği kavramına uygun düşmemektedir. Ayrıca kiralanan varlığın kiracı tarafından muhasebeleştirilmesinde, varlığın maddi duran varlık olması, aitliğinin veya kullanma hakkının kiracıda olması sebebiyle bu varlıkların Maddi Duran Varlıklar içerisinde gösterilmesi daha uygun olacaktır.

TMS 17 ve VUK'da yapılan düzenlemeler incelendiğinde; finansal kiralama işlemleri kaydedilirken her ikisinde de zn önceliği kavramı benimsenmektedir. Hem TMS 17 hem de VUK' da, tahsil olan kira geliri ya da ödenen kira gideri kaydı tahakkuk esasına göre yapılmaktadır. Kiracı finansal kiralama işlemini kaydederken, ilk yapacağı kayıtta VUK'a göre rayiç bedeli ile TMS 17'ye göre ise gerçeğe uygun değerle asgari kira ödemelerini karşılaştırarak düşük olanı ile kayıt yapmaktadır.

Her iki uygulamada da kiralama konusu olan varlık, kiracının varlıklarında gösterilmektedir. Amortisman ayırma ve amortisman gideri yazma hakkı kiracıya verilmektedir. Fakat amortismanlarla ilgili olarak TMS 17'de varlığın kira müddeti sonunda kiracı tarafından satın alınmasının kesine yakın olduğu zamanlarda, varlık faydalı ömrü ile satın alınmasının kesine yakın olmadığı zamanlarda ise varlık kira müddetiyle faydalı ömründen hangisi daha kısa ise onunla itfa edilirken, VUK'da tebliğe düzenlenen amortisman müddetine göre itfa edilmektedir. TMS 17'de kiralanan varlık 25-Maddi Duran Varlıklar hesap grubuna aktarıldığından amortisman gideri 257-Birikmiş Amortismanlar hesabı ile giderleştirilmektedir. VUK'da ise 260 Haklar kullanıldığı için 268-Birikmiş Amortismanlar hesabı kullanılmaktadır.

Kiracının finansal kiralamadan kaynaklanan borçları, bilançonun pasifinde mali borç olarak, faiz giderleri de kısa vadeli yabancı kaynaklar grubundaki 302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri hesabında, uzun vadeli olan kısmını ise uzun vadeli yabancı kaynaklar grubundaki 402-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri hesabında göstermektedir. TMS 17 ve VUK'a göre kiraya veren, finansal kiralama alacağıyla ilgili faiz

gelirini, 124-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri ve uzun vadeli olan bölümünü de 224-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri hesabında göstermektedir.

Çalışmamızda yukarıdaki farklılıkların haricinde TMS 17 ile VUK muhasebe uygulamaları arasında büyük bir farklılık tespit edilememiştir. Vergi düzenlemeleri ile Türkiye Muhasebe Standartları arasında uyum sağlamak üzere; finansal kiralama konu olan varlığın, maddi duran varlıklar hesap grubunda uygun görülecek bir hesaba alınması ve nazım hesaplarda veya bilanço dipnotlarında yapılan olayın bir finansal kiralama işlemi olduğunun belirtilmesiyle ya da Tek Düzen Hesap Planında finansal kiralama işlemleri için farklı bir hesap kodunun açılmasıyla alakalı bir çalışmanın yapılması alternatif bir çözüm önerisi olarak öne sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Aydın. (2010). *Bankacılık Sektörü Risk Yönetiminde Türev Finansal Araçların Kullanılması ve Uluslararası Muhasebe Standartları Çerçevesinde Muhasebeleştirilmesi*. Gazi Üniversitesi SBE (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Akdoğan, Nalan ve Sevilengül, Orhan. (Kasım-Aralık 2007). Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyum İçin Tek Düzen Hesap Planında Yapılması Gereken Değişiklikler. *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 84.
- Akdoğan, Nalan ve Tenker, Nejat. (2001). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri* (Genişletilmiş 7. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akgüç, Öztin. (2010). *Finansal Yönetim*(8.Baskı). İstanbul: Avcıol Yayınları.
- Akgüç, Öztin. (2013). *Finansal Yönetim* (9. Baskı). İstanbul: Avcıol Yayınevi.
- Akgül, Başak Ataman ve Akay, Hüseyin. (2004). *Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma* (2. Baskı). İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Akgün, Ali İhsan. (2013). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkisi: İMKB’ye Yönelik Bir Araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, Cilt: 14, Sayı:1.
- Aksoy, Şerafettin. (1996). *Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi*(4.Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Alataş, Ahmet, ve Kılıç, İsa. (2018). Özet Tablolar İle BOBİ FRS ve TMS/TFRS Arasındaki Farkların Karşılaştırılması. *Akademik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:6 Sayı:64
- Altop, Atilla. (2003). Finansal Kiralama Sözleşmesinin Şekline ve Tesciline -veya Şerhine- İlişkin Olarak Finansal Kiralama Kanunu’nda Öngörölmüş Düzenleme ve Yarattığı Sorunlar. *Leasing Dünyası EK*, Fider Bülteni, Sayı: 6.
- Altuğ, Osman. (1988). *Finansal Yönetim İlkeler-Uygulamalar 1*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Altuntaş, Taylan ve Sarı, Emre. (2012). KDV Oranlarındaki Değişikliğin Türk Finansal Kiralama Sektörüne Etkisi. *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı:32

- Apak, Sudi. (1995). *Uluslararası Finansal Teknikler* (2. Baskı). Eskişehir: Bilim Teknik Yayınevi.
- Arıkan, Yahya. (Mayıs-Haziran 1996). Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye Uygulaması. *Mali Çözüm Dergisi*, Mayıs-Haziran. Sayı: 36.
- Aslan, Sinan. (2004). Global Muhasebe Sürecinde Yakınsama Eğilimleri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 23.
- Atmaca, Metin ve Çelenk, Hakan. (2011). Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkilerinin Regresyon Analizi İle Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 49.
- Ayboğa, Hanifi. (2003). Uluslararası Muhasebe Standartları-Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanması ve Meslek Mensuplarının Sorumlulukları. *Vergi Sorunları Dergisi*, Maliye Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayınları, Sayı: 180.
- Başpınar, Ahmet. (2004). Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*, Sayı: 146.
- Beyazıtlı, Ercan, Çelik, Orhan ve Üstündağ, Saim. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış*. Ankara: Tesmer Yayın.
- Bayrı, Osman. (2010). Tekdüzen Muhasebe Sistemine Ve Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartlarına Göre Bilançonun Biçimsel Yapısı, Kapsamı Ve İçeriğinin Karşılaştırmalı Analizi. *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 98.
- Bekçi, İsmail ve Özdemir, Ozan. (2006). Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına Yönelik Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 2.
- Berk, Niyazi. (2003). *Finansal Yönetim* (7. Baskı). İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Bostancı, Serpil. (Nisan-Haziran 2002). Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 59.
- Ceylan, Ali ve Korkmaz, Turhan. (2014). *Finansal Teknikler* (8. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Çankaya, Fikret. (2007). Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 6.

- Çetiner, Bilgehan. (2013). 6361 Sayılı Kanun İle Finansal Kiralama Sözleşmelerine İlişkin Getirilen Yeni Düzenlemeler. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 13.*
- Çiftçi, Yavuz ve Erserim, Alper. (2008). *Muhasebe Standartlarında Uluslararası Uyumlaştırma Çalışmaları ve Türkiye'deki Durumun İncelenmesi.* Uluslararası Sermaye Hareketleri ve Gelişmekte Olan Piyasalar Sempozyumu, Bandırma: Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Çiftçi, Yavuz. (Ocak-2001). Türk Muhasebe Hukuku'nda İştiraklerdeki Yatırımların Değerlemesiyle İlgili Düzenlemelerin Uluslararası Düzenlemelerle Karşılaştırılması. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi. Cilt: 1, Sayı: 3.*
- Doyrangöl, N. Cömert. (2003). Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm Dergisi, Sayı: 64.*
- Durak, Mustafa Gürol ve Balsarı, Çağnur, Kaytmaz. (Aralık-2011). Türkiye'de UFRS Araştırmalarına Genel Bakış. *İzmir SMMMÖ Dayanışma Dergisi, Sayı: 113.*
- Durmuş, Ahmet Hayri. (1992). *Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31).* İstanbul: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayınları.
- Elitaş, Cemal ve Elitaş, Bilge Leyli. (2010). *TMS TFRS Üzerine Yorumlar ve Örnek Uygulamalar.* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Elitaş, Cemal. (2010). Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Benimsenmesinin Bazı Temel Finansal Oranlar Üzerindeki Etkisi Üzerine Uygulamalı Bir Değerlendirme. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı: 30.*
- Emek, Uğur. (1994). *Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Yeni Finansman Yöntemlerinin Uygulanabilirliği- Finansal Kiralama, Faktöring.* Ankara: DPT Yayını.
- Ercan, Tayfun. (2013). *6361 Sayılı Finansal Kiralama Faktoring Ve Finansman Şirketleri Kanunu İle Neler Değişti.* Ankara: Seçkin Yayınları.
- Erdoğan, Murat ve Dinç, Engin. (Temmuz 2009). Türkiye Muhasebe Standartları ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:43.*
- Eren, Fikret. (2012). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler.* Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Ergül, Nuray, ve Dumanoglu, Sezai. (2003). *Finansal Kiralama.* İstanbul: Der Yayınları.

- Ergül, Nuray, ve Dumanoglu, Sezai. (Temmuz-2004). Türkiye’de Leasing ve Değerlendirilmesi. *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı:16.
- Ergüne, Mehmet Serkan. (2013). 6361 Sayılı Kanun İle Finansal Kiralama Sözleşmesinin Kapsamında ve Sona Ermesinde Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi, Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 3.*
- Erol, Ahmet. (2011). *Tüm Yönleriyle Finansal Kiralama (Leasing) İçtihatlı-Gerekçeli* (2.Baskı). Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- Erol, Mikail ve Aslan, Muhsin. (Ocak-2017). Uluslararası Muhasebe ve Denetim Standartlarının Gelişimi. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 12.
- Gökçen, Gürbüz, Akgül, Başak Ataman ve Cemal Çakıcı. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları (Uluslararası Muhasebe Standartları İle Uyumlu)*(1. Basım). İstanbul: Beta Yayınevi.
- Gökdeniz, Ayşe Ümit. (2005). *Muhasebe Uygulamalarındaki Uluslararası Farklılıklar ve Çözüm Önerileri (1. Baskı)*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Günay, Burhan. (2013). *Türkiye’de Leasing ve Leasing Şirketlerinin Etkilerinin VZA ile Ölçülmesi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- Güngör, Nazan. (2011). *Kobilerin Finansal Yapıları ve Kullandıkları Alternatif Finansman Kaynakları: Erzurum Organize Sanayi Bölgesinde Bir Çalışma*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- Günter, Güneş. (1985). *Finansman Tekniği Olarak Kiralama*. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Finansal Kiralama Semineri.
- Ilıman, Ebrar. (2016). *Türkiye Muhasebe Standartları-2 Açısından Stokların Değerlendirilmesi Özel Hastane Örneği*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- İbiş, Cemal ve Özkan, Serdar. (Ocak-Şubat-Mart 2006). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’na Genel Bakış. *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı:74.
- Karaaslan, Erkan. (2009). *Kamu Muhasebesinde Dönem Sonu İşlemleri*. Ankara: TÜRMOB Yayınları.

- Karahan, Sami, Suluk, Cahit, Saraç, Tahir ve Nal, Temel. (2013). *Fikri Mülkiyet Hukukununun Esasları*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Kaval, Hasan, Örtten, Remzi ve Aydın Karapınar. (2007). *Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları 2017 TMS-TFRS* (10. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ketencioğlu, Serhan. (2006). Finansal Kiralamannın Etkileri. *Girişim Dergisi*, Sayı: 75.
- Kiracı, Murat ve Köse, Tunç. (Haziran-2002). IASC, FASB ve TMSDESK'teki Muhasebe Standartları Oluşturma Süreci ve Uyumlaştırma. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 1.
- Kocaağa, Köksal. (1999). *Türk Özel Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi* (1. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kocaağa, Köksal. (2001). *Türk Özel Hukukunda Finansal Kiralama Sözleşmesi*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kocamaz, Hilal. (2004). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünyada Ve Türkiye'de Oluşum Ve Gelişim Süreci. *Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2.
- Koç, Mehmet. (1999). *Bütün Yönleriyle Finansal Kiralama*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Koç, Mehmet. (2004). *Finansal Kiralama (Leasing)* (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Kondak, Nuray. (2002). *İşletmelerde Finansman Sorunu Ve Çözüm Yolları -Alternatif Finansman Teknikleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Korkmaz, Turhan, Temel, Halime ve Birkan, Elif. (Ekim-2007). Uluslararası Muhasebe Standartları ve KOBİ'lere Etkileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:38.
- Koyuncuoğlu, Hikmet. (2015). *Değişen Finansal Kiralama Mevzuatı Işığında Finansal Kiralama Sözleşmesine İlişkin Uygulamadan Kaynaklanan Sorunların Değerlendirilmesi*. İstanbul: On İki Levha Yayınları.
- Kuntalp, Erden. (2001). Finansal Kiralama Kanunu'nun Uygulamasında Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar. *Leasing Dünyası Dergisi*, Sayı:1.
- Kuntalp, Erden. (2004). *Tartışma, Finansal Kiralama Sempozyumu*. İstanbul. https://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/Finansal_Kiralama_Hukuk_Semp_2004-1225.pdf, (Erişim Tarihi: 15.02.2019).

- Kurtaran, Ayten Turan. (2016). Finansal Kiralamanın Küçük ve Orta Ölçekli İmalat İşletmelerinin Finansal Performansı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Sayı:17.
- Lazol, İbrahim. (2000). SPK Uygulamaları, Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları Üçgeninde Muhasebe. *Muhasebe ve Finansman Dergisi, Muhasebe ve Finansman Öğretim Üyeleri Bilim ve Araştırma Derneği (MUFAD)*, Sayı:7.
- Marcoux, J. M. (2018). *Internatinal Investment Lawand Globalization*. Foreign Investment, Reponsibilities and Intergovernmental Organizations. London, Routledge, Chaper 7
- Melemen, Mehmet, ve Arzova, Burak. (2000). *Uluslararası Ticaret Alternatif Finansman Teknikleri ve Muhasebeleştirilmesi Ticari Yazışma Örnekleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Mercan, Sevdağ. (2006). *Uzun Vadeli Finansman Tekniği Olarak Finansal Kiralama (Leasing) ve Aydın İlindeki Kobilerde Bir Uygulama*. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Aydın.
- Nazlıoğlu, Gültekin. (1996). *Finansal Kiralama Kanunu* (2. Baskı). Ankara: Filiz Kitabevi.
- Oğuzman, M. Kemal, Seliçi, Özer, Oktay Özdemir, Saibe. (2017). *Eşya Hukuku* (20. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Okka, Osman. (2015). *Analitik Finansal Yöntem* (2. Baskı). İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Onursal, Erkut. (2001). *Finansal Kiralama, Finansal Kiralama Yeterince Bilinmiyor*. <http://www.foreigntrade.gov.tr/ead/DTDERGI/nisan2001/finansal.htm>, (Erişim Tarihi: 16.02.2018).
- Önal, Yıldırım Beyazıt. (1998). *Türkiye’de Endüstri İşletmelerinin Müşteri Finansmanında Kullandıkları Tekniklerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.
- Örten, Remzi, Kaval, Hasan, Karapınar, Aydın. (2010). *Türkiye Muhasebe - Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özdemir, Serkan ve Elitaş, Cemal. (Temmuz-Ağustos 2011). Bankacılık Sektöründe Menkul Değerlerin TMS 39 Standardına Uygun Olarak Muhasebeleştirilme İşlemlerinde Ortaya Çıkan Farkların Tespiti Üzerine Bir İnceleme. *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 106.

- Öztaş, Saadet, Burak, Emel. (2014). Türkiye’de Faaliyet Kiralaması(Operasyonel Leasing). *Kırklareli Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 3, Sayı: 1.*
- Pamukçu, Fatma. (Ocak-Şubat 2011). Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi Ve Finansal Tablolara Etkisi. *Mali Çözüm Dergisi, Sayı: 103*
- Parasız, İlker ve Yıldırım, Kemal. (1994). *Uluslararası Finansman Teori ve Uygulama-Dışa Açık Makro Ekonomiye Giriş*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Parlak, Neşegül. (2018). *Kiralama İşlemlerinin UMS17 ve UFRS16 Standartlarına Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Şirketlerin Finansal Durumuna Etkisi*. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmış Yüksel Lisans Tezi), Çorum.
- Sağlam, Necdet, Şengel, Salim ve Öztürk, Bünyamin. (2009). *UFRS-UMS Uyumlu TMS-Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.
- Sağlam, Necdet, ve Başar, Banu. (tarih yok). *A’dan Z’ye Dış Ticaret İşlemleri Ve Muhasebesi*. Ankara: Özbaran Ofset Matbaacılık.
- Sağlam, Necdet. (2001). Bölümsel Raporlama ve Uygulaması. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları Dergisi, Sayı: 182.*
- Sarıaslan, Halil ve Erol, Cengiz. (2014). *Finansal Yönetim Kavramlar, Kurumlar ve İlkeler*. Ankara: Siyasal Yayınları.
- Sarıkaya, İrfan. (2002). Mali Tabloların Tekliği İlkesi Çerçevesinde Mevzuatımızdaki Değerleme Hükümlerine Toplu Bakış. *Vergi Dünyası Dergisi, Sayı: 248.*
- Sayılgan, Güven. (2004). Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Örnek Uygulama. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı: 12.*
- Sermaye Piyasası Kurulu. (2008). *Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği*. Seri: XI, No: 29
- Sipahi, Barış ve Demir Volkan. (2003). *Leasing İşlemleri ve Muhasebesi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Sönmez, Feriştah. (2003). 13 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı-Stoklar-IAS-2 ve Türk Muhasebe Yazımıyla Desteklenmiş Açıklamalar İle Birlikte. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı.9.*
- Söyler, İlhami. (2007). *Mali Teşvik Uygulamaları Açısından Finansal Kiralama*. Ankara: Yaklaşım Yayınları.

- Suiçmez, Nevran. (2017). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Kiracının ve Kiraya Verenin Yükümlülükleri*. <http://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/11/42-NEVRAN-SUICMEZ.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.04.2019).
- Şişman, Deniz ve Şişman, Mehmet. (2017). Finansal Kiralama (Leasing) ve Ekonomi İçin Önemi: Riskler, Avantajlar. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 15, Özel Sayı 1*.
- Şit, Ahmet ve Şit, Mustafa. (2013). Türkiye’de Finansal Hizmetler Sektörünün Gelişimi: Finansal Kiralama Sektörü Örneği. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt: 2 Sayı: 5*.
- Şoğur, Macide. (1989). *Finansal Kiralama ve Türkiye Uygulaması*. İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmış Doktora Tezi), İstanbul.
- Taşar, Bülent. (1996). *Türkiye’de Finansal Kiralama-Leasing*. Leasing Seminer Toplantısı, İstanbul.
- Temur, Ulaş. (2009). *Alternatif Finansman Teknikleri Ve Karapara Aklama İlişkisi*. Ankara: Mali Suçları Araştırma Kurulu Yayınları.
- Teodorescu, C. D. (2014). The Leasing-Evolutions and Trends, *Economic Insights-Trends and Challenges, Vol. III, No: 2*.
- Toroslu, Mahmut Vefa. (2011). *Türkiye Muhasebe Standartlarında Hâsılat Maliyet İlişkisi* (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Toroslu, Mahmut Vefa. (2016). Dünyada ve Türkiye’de Muhasebe Standartlarının Oluşumu. *Yaklaşım Dergisi, Sayı: 197*.
- Toroslu, Vefa M. (2000). *Leasing İşlemleri ve Muhasebesi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Tuğlu, Ali ve Atilla, Özkan. (2007). *Finansal Kiralama İşlemleri*. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- Tuğlu, Ali. (Kasım-2003). Finansal Kiralama İşlemlerinde KDV Uygulaması. *Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:56*
- Tuncer, Sami ve Ulukanlı, Hasan. (1996). *Finansal Kiralama-Leasing Sorunları*. İstanbul: İTO Yayını.
- Türk Dil Kurumu. (2019). Türkçe Sözlük. www.sozluk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 08.05.2019).

- Türker, Masum ve Örerler, Okay, Esin. (2004). *Türk Şirketlerinin Küresel Şirket Haline Getirilmesi Yolları*. Yayın No: 2004-60, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Ulga, Ezgi. (2015). Finansal Kiralama Sözleşmesinde Tarafların Borçları. *Terazi Hukuk Dergisi Cilt: 10 Sayı: 109*.
- Uluslararası Finansal Raporlama Standartları. (2010). *(IFRS/ IAS) ile Uyumlu TMS, TMSK Yayınları*, Ankara: Fersa Matbaası.
- Usta, Öcal. (2015). *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Üstündağ, Saim ve Sayar, Zafer. (2003). Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ve ABD, Kanada, İngiltere ve Japonya Örnekleri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 18.
- Üstündağ, Saim. (2000). Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Nisan Sayı: 1,
- Üstünel, Bülent. (2003). *Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ve Ulusal Finansal Raporlama Standartları*. VI.Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, İstanbul: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), 16-19 Nisan 2003, <http://docplayer.biz.tr/storage/60/45136729/1526368370/fwGu2HEKmlrkieX0lfKA45136729.pdf>, (Erişim Tarihi 14.10.2018).
- Varlık, Levent, Türkakın, Özcan ve Gürcan, Niyazi. (1985). *Leasing-Faktoring-Forfaiting*. Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Yalçın, Kürşat, Bal, Hasan, Tanrıöven, Cihan, Aksoy, E.Ebru, Kurt, Çiğdem. (2011). *Finansal Teknikler ve Türev Araçlar (2. Baskı)*. Detay Yayıncılık.
- Yanık, Ahmet ve Yıldız, Ferah. (2013). Lisans Ve Ön lisans Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Muhasebe Standartları Hakkındaki Algılarının Karşılaştırılması: Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 2*.
- Yavuz, Cevdet, Acar, Faruk, Özen, Burak. (2012). *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Yavuz, Mustafa. (2009). *İhracatta Alternatif Finansman Teknikleri*. <https://docplayer.biz.tr/1114333-Ihracatta-alternatif-finansman-teknikleri.html>, (Erişim Tarihi: 08.04.2019).

Yurdakul, Hüseyin. (Mayıs-2009). Finansal Raporlamaya İlişkin Düzenlemeler. *Standard Dergisi*, Sayı:564

Yükçü, Süleyman, Pınar Evrim ve Hasan F. Baklacı. (1996). *Muhasebe Standartlarının Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Türkiye XV. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

İnternet Kaynakları

Akşam Gazetesi. (25 Nisan 2002). www.aksam.com.tr/e-gazete/, (Erişim Tarihi: 18.11.2018).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu. www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5846.doc, (Erişim Tarihi: 12.05.2019).

Finansal Kiralama Kanunu. www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/KANUNKITAPCIGI_new-96-1669.pdf, (Erişim Tarihi: 01.05.2019).

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu. www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121213-1.htm, (Erişim Tarihi:17.05.2019).

Gelir Vergisi Kanunu. www.gib.gov.tr/gibmevzuat (Erişim Tarihi: 20.05.2019).

Katma Değer Vergisi Kanunu. www.gib.gov.tr/gibmevzuat (Erişim Tarihi: 19.05.2019).

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. www.kgk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 13.05.2019).

Kurumlar Vergisi Kanunu. www.gib.gov.tr/gibmevzuat (Erişim Tarihi: 14.05.2019).

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği. www.gib.gov.tr/gibmevzuat, (Erişim Tarihi: 13.05.2019).

Sermaye Piyasası Kanunu. www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6362.pdf, (Erişim Tarihi: 11.05.2019).

TMS,UFRS. www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/6538/TMS/TFRS-2017-Seti (Erişim Tarihi: 18.05.2019).

Türk Borçlar Kanunu. www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110204-1.htm, (Erişim Tarihi:04.04.2019).

Türk Ticaret Kanunu. www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm, (Erişim Tarihi: 04.05.2019).

Türk Medeni Kanunu. www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf, (Erişim Tarihi: 07.05.2019).

Vergi Usul Kanunu. www.gib.gov.tr/gibmevzuat, (Erişim Tarihi: 17.05.2019).

www.ekodialog.com. (Erişim Tarihi: 17.05.2019).

www.whiteclarkgroup.com/reports/global-leasing-report-2018. (Erişim Tarihi: 15.05.2019).

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	MUSTAFA AKAT
Doğum Yeri:	KONYA
Medeni Durumu:	EVLİ

Öğrenim Durumu

Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim:	AYŞE İHSAN İLKÖĞRETİM İLKOKULU
Lise:	ÖZEL LALE ERKEK LİSESİ
Lisans:	GAZİ ÜNİVERSİTESİ-İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ-İŞLETME BÖLÜMÜ
Yüksek Lisans:	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ İŞLETME ANA BİLİM DALI MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI
İş Deneyimi:	1. ÖZBEY YEM FABRİKASI / MUHASEBE BÖLÜMÜ 2. ETKEN TRİKO /MUHASEBE BÖLÜMÜ 3. SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	PROF. DR. YUNUS CERAN (SELÇUK ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ İŞLETME BÖLÜMÜ)
E-mail:	akatmustafa@hotmail.com